

‘GEWOON ALLEMAAL SAMEN ZIJN’

EEN KWALITATIEF ONDERZOEK NAAR GEZINSBELEVING BIJ
OUDERS VAN UITHUISGEPLAATSTE KINDEREN IN
RESIDENTIËLE VOORZIENINGEN

Jitske Willems

Studentennummer: 02000234

Promotoren: prof. dr. Lieselot De Wilde, prof. dr. Lieve Bradt

Masterproef voorgelegd voor het behalen van de graad Master of Science in de pedagogische wetenschappen - klinische orthopedagogiek en Disability Studies

Academiejaar: 2024 – 2025

ABSTRACT

Wanneer kinderen en jongeren in een residentiële voorziening worden geplaatst, behouden ouders hun juridisch ouderschap. Dit houdt in dat ouders recht hebben op informatie over hun kind, op contact met hun kind en op inspraak in de opvoeding en toekomst van hun kind. Hoewel ouderbetrokkenheid algemeen erkend wordt als een essentieel aspect tijdens een uithuisplaatsing, ervaren ouders in de praktijk vaak een gebrek aan gedeelde regie met hulpverleners. Dit staat in contrast met de evolutie naar meer participatieve hulpverlening, waarin ouders als gelijkwaardige partners worden beschouwd. Er is echter weinig bekend over hoe ouders hun ouderrol vormgeven binnen de residentiële context en hoe dit hun beleving van gezinsrelaties beïnvloedt. Deze studie onderzoekt, via semigestructureerde interviews met veertien ouders van uithuisgeplaatste kinderen, wanneer en op welke manier ouders zich een gezin voelen met hun kind en welke factoren ouderbetrokkenheid bevorderen of belemmeren. De thematische analyse belicht zowel belemmerende als bevorderende factoren voor betekenisvolle ouderbetrokkenheid en onderstreept daarmee de complexiteit van het ervaren van gezin-zijn binnen een residentiële context. Concluderend benadrukt dit onderzoek dat betekenisvolle ouderbetrokkenheid meer vereist dan het faciliteren van contactmomenten tussen ouder en kind, en dat nabijheid zowel fysiek als emotioneel cruciaal is voor ouders om gezinsrelaties met hun uithuisgeplaatste kinderen te kunnen beleven.

PREAMBULE

In het kader van deze masterproef wordt op een wetenschappelijk verantwoorde manier gebruikgemaakt van generatieve AI-tools, specifiek ChatGPT en Microsoft Copilot. Deze tools worden ingezet om zinnen te herformuleren en academischer te verwoorden tijdens het schrijven van deze masterproef (Universiteit Gent, 2025).

Bij het gebruik van de generatieve AI-tools wordt steeds zorgvuldig en verantwoordelijk omgegaan met de gegenereerde output. Er is voortdurende aandacht voor de ethische implicaties en mogelijke risico's bij het gebruik van deze tools. Alle output wordt grondig gecontroleerd op fouten en uitsluitend gebruikt voor taalkundige herwerking. Hierbij wordt strikt toegezien op het vermijden van (privacy)gevoelige informatie, zodat de privacy van betrokkenen gegarandeerd blijft.

Om de betrouwbaarheid van de AI-tools te waarborgen, worden de tools enkel gebruikt om zinnen te parafraseren die door de onderzoeker zelf zijn geformuleerd. Op die manier is er geen inhoudelijke interpretatie door de AI-tool vereist (Universiteit Gent, 2025).

WOORD VOORAF

Deze masterproef vormt het sluitstuk van mijn masteropleiding Klinische Orthopedagogiek en Disability Studies aan de Universiteit Gent en betekent voor mij een waardevol en vormend leerproces.

Vanaf het eerste moment raakte het thema van deze masterproef me diep. Gedurende het tweejarige traject groeide het uit tot een onderwerp dat steeds opnieuw mijn interesse en verwondering wist te wekken. Tijdens mijn masterstage kreeg ik de kans om mijn interesse in dit onderwerp verder te verdiepen. Ik werkte nauw samen met gezinnen die geconfronteerd worden met de uithuisplaatsing van hun kinderen. Als studente klinische orthopedagogiek ben ik dankbaar dat ik via deze masterproef 'over het muurtje' kon kijken en nieuwe perspectieven mocht ontdekken.

Het is een voorrecht om de verhalen van de ouders te mogen vastleggen en de bevindingen te kunnen presenteren. Dit zou echter onmogelijk zijn geweest zonder de steun van velen. In het bijzonder wil ik mijn promotoren, dr. Lieselot De Wilde en dr. Lieve Bradt, bedanken. Bedankt voor jullie warme, betrokken en zorgvuldige begeleiding. Jullie kritische blik, constructieve feedback en aanhoudende interesse in mijn masterproef hebben me telkens opnieuw uitgedaagd en gemotiveerd om verder te gaan.

Mijn oprechte dank gaat ook uit naar de ouders die bereid waren hun ervaringen rond gezinsbeleving met mij te delen. Hun openheid en vertrouwen hebben dit onderzoek op een diepgaande manier verrijkt. Hun stem vormt de kern van deze masterproef, zonder hen was deze studie niet mogelijk geweest.

Tot slot wil ik mijn familie, en specifiek mijn ouders, mijn vriend en vrienden bedanken. Jullie luisterend oor, geduld en onvoorwaardelijke steun hebben me door dit intensieve proces gedragen. In momenten van twijfel en stress bleven jullie in mij geloven, en dat gaf me telkens opnieuw de kracht om door te zetten.

Met deze masterproef hoop ik niet alleen inzicht te bieden in de gezinsbeleving van ouders van uithuisgeplaatste kinderen, maar ook aan te zetten tot reflectie over de betekenis van gezin-zijn, ouderschap en nabijheid.

Ik wens u veel leesplezier.

Jitske Willems

INHOUDSTAFEL

1.	Inleiding en probleemstelling.....	1
2.	Literatuurstudie	5
2.1	Uithuisplaatsing in ‘het belang van het kind’	5
2.1.1	Wanneer uithuisplaatsing gerechtvaardigd is	5
2.1.2	Impact van een uithuisplaatsing	6
2.1.3	Het belang van ouderbetrokkenheid.....	7
2.1.4	Belang van het kind: een gelaagd en contextueel begrip	8
2.2	Gezin als de kern van de samenleving.....	9
2.2.1	Het concept ‘gezin’	9
2.2.2	Het concept ‘gezin’ voor uithuisgeplaatste kinderen	10
2.3	Ouderbetrokkenheid als kans voor gezinsbeleving	11
2.3.1	Betekenisvolle ouderbetrokkenheid.....	11
2.3.2	Strategieën voor het bevorderen van ouderbetrokkenheid	12
2.3.3	Belemmerende factoren voor ouderbetrokkenheid	13
2.4	Centrum Kauwenberg als praktijkvoorbeeld	14
3.	Methodologie	17
3.1	Een kwalitatieve onderzoeksbenadering	17
3.2	Data-verzameling.....	18
3.2.1	Onderzoekscontext	18
3.2.2	Semigestructureerde kwalitatieve interviews	18
3.2.3	Instrumenten	19
3.2.4	Plaats en tijd	20
3.2.5	Participantenwerving.....	21
3.3	Data-analyse.....	23
3.3.1	Thematische analyse	23
3.3.2	Instrumenten	24
3.3.3	Proces	24
3.4	Kwaliteit van het onderzoek	26
3.4.1	Geloofwaardigheid	26
3.4.2	Overdraagbaarheid	26
3.4.3	Onafhankelijkheid	27
3.4.4	Navolgbaarheid	27
3.5	Ethiek van het onderzoek	28
3.5.1	Procedurele ethiek	28

3.5.2	Relationele ethiek	29
4.	Resultaten	31
4.1	Breuk en herdefiniëring van ouderrol	31
4.1.1	Geen noodzakelijke breuk.....	31
4.1.2	Ouderrol onder druk.....	32
4.1.3	Nood om ouderrol te hervormen	33
4.1.4	Samenwerking... een mooi, maar fragiel verhaal	34
4.2	Fysieke context als facilitator en barrière voor gezin-zijn	35
4.2.1	Ouder als bezoeker: rolverlies in de institutionele context	35
4.2.2	Gevoel van controle als drempel.....	36
4.2.3	(On)voorwaardelijk ouderschap	36
4.3	Emotionele en fysieke verbondenheid als fundament van het gezin-zijn	38
4.3.1	Liefde als leidraad.....	39
4.3.2	Fysiek samen zijn	39
4.4	Gezin-zijn versus gezin-voelen	40
4.4.1	Drempels gezin-voelen	40
4.4.2	Kansen gezin-voelen.....	42
5.	Discussie en conclusie	44
5.1	Nabijheid als bestaansvoorwaarde voor gezin-zijn.....	44
5.2	Ouderbetrokkenheid als meer dan fysiek contact.....	46
5.3	Beperkingen van het onderzoek.....	47
5.4	Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	48
5.5	Aanbevelingen voor de praktijk	49
5.6	Conclusie.....	49
6.	Literatuurlijst.....	51
7.	Bijlagen.....	64
7.1	Interviewleidraad.....	64
7.2	Overzicht interviews.....	60
7.3	Overzicht deelnemers	61
7.4	Oproep flyer	67
7.5	Informed consent	68
7.6	Reflexief dagboek.....	74
7.7	Thematische analyse	76

1. INLEIDING EN PROBLEEMSTELLING

Een gezin wordt al eeuwenlang beschouwd als een van de meest fundamentele en veerkrachtige eenheden van de samenleving (DeFrain & Asay, 2007; Herdiana et al., 2018). Sinds het ontstaan van de mensheid hebben mensen zich in gezinsverband georganiseerd om emotionele, fysieke en collectieve steun bij elkaar te vinden (DeFrain & Asay, 2007). Hoewel gezinsstructuren wereldwijd variëren, blijft de waarde van een gezin ook vandaag de dag essentieel (DeFrain & Asay, 2007).

In de westerse samenleving wordt een gezin bovendien beschouwd als het primaire opvoedingsmilieu (Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind [IVRK], 1989). Toch kunnen ouders om diverse redenen soms tijdelijk of permanent niet in staat zijn om voor hun kinderen te zorgen. In dergelijke situaties is het de verantwoordelijkheid van de overheid om passende hulp en bescherming te bieden ter ondersteuning van de opvoeding, zoals thuisbegeleiding (Kruithof, 2008). De inzet van deze ondersteunende, publieke, middelen betekent echter dat de overheid ook het recht heeft om in te grijpen in de manier waarop ouders hun opvoeding vormgeven (Roose & Bouverne-De Bie, 2010). Wanneer de opvoeding van een kind binnen een gezin in gedrang komt en/of de veiligheid of ontwikkeling van een kind wordt bedreigd door kindfactoren, ouderfactoren en/of leefomstandigheden, kan het interventierecht van de overheid resulteren in een uithuisplaatsing van een kind (Van den Bruel & Stroobants, 2016; Vanderfaeillie et al., 2014a). Om een stabiele woon- en opvoedingssituatie te waarborgen voor uithuisgeplaatste kinderen, hebben overheden diverse zorgvormen ontwikkeld, variërend van pleegzorg tot residentiële zorg (Kruithof, 2008; Van den Bruel & Stroobants, 2016).

Hoewel ouders juridisch gezien ten volle ouder blijven tijdens een uithuisplaatsing, ervaren veel ouders dit in de praktijk anders (Vandenbroeck & Devlieghere, 2024). Wanneer ouders van uithuisgeplaatste kinderen de dagelijkse zorg voor hun kinderen verliezen, komt hun rol als ouder onder druk te staan (Schofield et al., 2010). Voor de meeste ouders is het ouderschap duidelijk gedefinieerd door dagelijkse taken zoals hun kinderen naar school brengen, helpen met huiswerk, wassen en aankleden en samen grote en kleine momenten beleven, zoals een valpartij met de fiets of ruzies met broers of zussen. Omdat net deze dagelijkse taken wegvallen bij een uithuisplaatsing, worstelen ouders met de idee dat ze slechts een beperkte rol spelen in het leven van hun kinderen (De Wilde, 2020). Daarnaast voelen ouders zich door hulpverleners in de jeugdhulp vaak behandeld als 'mislukte' ouders (Brown, 2006; Kiraly & Humphreys, 2015). Daarom zijn ouders tijdens een uithuisplaatsing zoekende naar een herdefiniëring van hun ouderschap (De Wilde, 2020; Schofield et al., 2010). De evolutie naar een meer participatieve hulpverlening, waarbij ouders en

hulpverleners als gelijkwaardige partners worden beschouwd en samenwerken voor het welzijn van het kind, zou tegemoet kunnen komen aan de behoefte van ouders om erkend te worden in hun ouderschap en een meer betekenisvolle rol te hebben in het leven van hun kinderen (Schofield et al., 2010). Echter, is het partnerschap in theorie vaak niet zichtbaar in de praktijk (Petr & Allen, 1997; Van der Ploeg & Scholte, 2003).

Naast het partnerschap tussen hulpverleners en ouders, wordt het belang van ouderbetrokkenheid in het leven van uithuisgeplaatste kinderen algemeen erkend en is dit verankerd in internationale richtlijnen (IVRK, 1989). Ook hulpverleners erkennen over het algemeen dat ouderbetrokkenheid een belangrijk aspect vormt bij een uithuisplaatsing. Echter, het realiseren van een betekenisvolle rol voor ouders blijft een uitdagende taak in de praktijk (Kiraly & Humphreys, 2015). Onderzoek wijst uit dat contactmomenten zelden vlot en zonder stress verlopen en dat betekenisvol contact tussen ouder en kind vaak verloren gaat, zeker op lange termijn (Goemans et al., 2016; Salas et al., 2020). Ouders ervaren stress wanneer ze tijdens de contactmomenten met hun kinderen onder toezicht staan van hulpverleners (Malet et al., 2010). Daarnaast geven ook professionals zelf aan dat het hen aan tijd, middelen en mensen ontbreekt om ten volle te kunnen inzetten op hulpverlening die gericht is op het volledige gezin (Bastais, 2023).

Ook de verschuiving van een gezinsperspectief naar een kindperspectief in de westerse wereld, kan het beoogde partnerschap met ouders extra onder druk zetten. Waar vroeger de focus lag op gezinsbehoud, het behouden van contact met ouders en hereniging met ouders als einddoel, ligt nu de focus op het waarborgen van veiligheid en zorgcontinuïteit van het kind (De Wilde, 2020; Lawler et al., 2011; Vanderfaeillie et al., 2016). Deze evolutie hangt samen met het Pleegzorgdecreet van 29 juni 2012, waarin expliciet wordt erkend dat een hereniging met de ouders niet altijd in 'het belang van het kind' is. Bijgevolg is hereniging niet langer de enige en belangrijkste doelstelling (Vanderfaeillie et al., 2012). 'Het belang van het kind' primeert, zoals ook wordt gesteld in het ondernemingsplan van Opgroeien (2024, p.5): "We zorgen voor een meer gepaste ondersteuning van kinderen en ouders in scheiding aan de hand van een gecoördineerde aanpak vanuit het belang van kinderen". De verschuiving van het gezinsperspectief naar het kindperspectief brengt met zich mee dat ouders soms in de schaduw van de hulpverlening komen te staan, wat haaks staat op het uitgangspunt 'participatief werken' bij een uithuisplaatsing. Larkins et al. (2013) benadrukken de noodzaak van een delicaat evenwicht dat het recht van kinderen op contact met hun ouders niet tegenover het recht op veiligheid of stabiliteit stelt.

De hierboven geschetste uitdagingen rond het vormgeven van betekenisvolle ouderbetrokkenheid binnen de context van een uithuisplaatsing roepen vragen op over hoe

ouders hun ouderrol en gezinsidentiteit kunnen blijven invullen tijdens de uithuisplaatsing van hun kinderen. Ursin et al. (2016) benadrukken de noodzaak van vernieuwende benaderingen om hedendaagse gezinsbeleving beter te begrijpen. Inzicht in hoe ouders hun gezinsrelaties ervaren en wat zij onder 'gezin-zijn' verstaan, kan bijdragen aan het creëren van betekenisvolle ouderbetrokkenheid binnen residentiële voorzieningen. Dergelijke inzichten bieden niet alleen aanknopingspunten voor het faciliteren van ouderbetrokkenheid, maar kunnen hulpverleners tevens waardevolle handvatten bieden om ouders op een gerichte en meer participatieve manier te ondersteunen. In het licht van de loyaliteitsband tussen ouder en kind is het dan ook essentieel dat de hulpverlening inzet op het optimaal functioneren van het gezin als geheel (Ploeg & Wanders-Mulder, 2020).

Onderzoek naar gezinsbeleving tijdens een uithuisplaatsing richt zich doorgaans op pleegzorgsettings, vanuit het perspectief van kinderen. Verder onderzoek naar diverse plaatsingscontexten, waaronder residentiële zorg, blijkt aangewezen (Wullemans et al., 2023). Elke plaatsingsvorm kent immers een unieke realiteit die de perceptie van gezinsbanden en relaties kan beïnvloeden. In de huidige context, waarin het discours rond het 'belang van het kind' vaak centraal staat binnen de hulpverlening en de stem van ouders naar de achtergrond dreigt te verdwijnen, groeit de noodzaak om ook de ervaringen van ouders beter te begrijpen en te integreren in onderzoek (Brown, 2006; De Wilde, 2020; Morris, 2013). Deze masterproef richt zich daarom expliciet op de ervaringen en opvattingen van ouders.

Het doel van deze masterproef is om inzicht te krijgen in hoe ouders gezinsbeleving ervaren tijdens de uithuisplaatsing van hun kinderen in residentiële voorzieningen. Daarbij wordt bijzondere aandacht besteed aan de rol van ouderbetrokkenheid als een mogelijke beïnvloedende factor in die beleving. De studie onderzoekt enerzijds wat gezin-zijn betekent voor ouders van uithuisgeplaatste kinderen, en anderzijds welke factoren ouderbetrokkenheid in residentiële contexten bevorderen en belemmeren. De centrale onderzoeksvraag in deze masterproef luidt: "Wat betekent gezin-zijn voor ouders van uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen?". Een deelvraag in dit onderzoek is: "Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren voor ouderbetrokkenheid bij een uithuisplaatsing van hun kinderen in residentiële voorzieningen?".

Hiervoor wordt in gesprek gegaan met ouders van uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen via semigestructureerde interviews. Specifiek wordt in gesprek gegaan met ouders die betrokken zijn bij Centrum Kauwenberg, een vereniging waar gezinnen in armoede het woord nemen. Deze vereniging is vragende partij voor kwalitatieve onderzoek omtrent het creëren van betekenisvolle tijd voor gezinnen met uithuisgeplaatste kinderen.

Het volgende hoofdstuk biedt een overzicht van relevante theoretische kaders en bestaand wetenschappelijk onderzoek die richtinggevend zijn bij het formuleren van de probleemstelling en onderzoeksvragen van deze masterproef (2.1 – 2.4).

Hoofdstuk drie beschrijft de gehanteerde onderzoeksmethodologie en licht de opzet en uitvoering van het onderzoek toe, waardoor lezers een helder inzicht krijgen in de totstandkoming van de onderzoeksresultaten (3.1 – 3.5).

In hoofdstuk vier worden de onderzoeksresultaten gepresenteerd aan de hand van vier centrale thema's: de beleving van ouderschap in de context van een uithuisplaatsing, de invloed van de fysieke omgeving binnen residentiële voorzieningen op de gezinsbeleving van ouders, het ervaren van gevoelsmatige verbondenheid als fundament van gezin-zijn en de drempels en mogelijkheden om als ouder van geplaatste kinderen gezin-zijn te ervaren (4.1 – 4.4).

De masterproef sluit af met een discussieluik en conclusie, waarin de onderzoeksvragen worden beantwoord, de beperkingen van het onderzoek worden besproken en aanbevelingen worden geformuleerd voor toekomstig onderzoek en de praktijk (5.1 – 5.6).

2. LITERATUURSTUDIE

In de literatuurstudie worden relevante theoretische kaders en concepten besproken die richtinggevend zijn voor de probleemstelling en onderzoeksvragen van het onderzoek. In sectie 2.1 wordt de complexe realiteit van uithuisplaatsing behandeld, met aandacht voor de rol van ouders en overheid, de impact van een uithuisplaatsing op zowel kinderen als ouders, het belang van ouderbetrokkenheid en het leidende principe van 'het belang van het kind' binnen het discours hierover. Vervolgens wordt in sectie 2.2 het begrip 'gezin' verder geëxploreerd, met bijzondere aandacht voor de invulling en beleving van dit concept in de context van een uithuisplaatsing. In sectie 2.3 wordt ouderbetrokkenheid benaderd als een essentiële voorwaarde voor het versterken van gezinsbeleving, met aandacht voor factoren die dit proces bevorderen of belemmeren. Tot slot wordt in sectie 2.4 het project 'Gewoon Gezin Zijn' van Centrum Kauwenberg voorgesteld als praktijkvoorbeeld.

2.1 UITHUISPLAATSING IN 'HET BELANG VAN HET KIND'

In overeenstemming met artikel 5 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de zorg, begeleiding en opvoeding van kinderen bij hun ouders of, indien van toepassing, wettige voogden (IVRK, 1989). Diverse studies tonen aan dat kinderen en jongeren bij voorkeur opgroeien binnen hun eigen gezinssituatie (Baldwin et al., 2019; Van den Bruel & Stroobants, 2016). Dit wordt ondersteund door het recht van kinderen om samen met hun ouders te leven en op te groeien (IVRK, 1989). De overheid speelt hierbij een cruciale rol door omstandigheden te creëren die ouders in staat stellen hun primaire opvoedingsverantwoordelijkheid te vervullen (IVRK, 1989). De Richtlijnen voor Alternatieve Zorg bij Kinderen benadrukken eveneens het belang van het voorkomen van scheiding tussen ouders en kinderen, onder meer door het aanbieden van geschikte ondersteuning en hulpverlening (Verenigde Naties, 2010). Hoewel ouders in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kinderen, beschikt de overheid over de bevoegdheid om tussenbeide te komen (Roose & Bouverne-De Bie, 2010; Van den Bruel & Stroobants, 2016). Enkel in 'het belang van het kind' kan een uithuisplaatsing overwogen worden, waarbij de overheid passende hulp en bescherming moet bieden ter ondersteuning van de opvoeding (Roose & Bouverne-De Bie, 2008; Kruithof, 2008).

2.1.1 WANNEER UITHUISPLAATSING GERECHTVAARDIGD IS

Slechts wanneer de leef- en opvoedingssituatie van het kind zijn/haar ontwikkeling ernstig belemmert of wanneer ouders, ondanks steun en begeleiding, niet langer in staat zijn om de

opvoedingsverantwoordelijkheid te dragen, is een uithuisplaatsing aangewezen (Vanderfaeillie et al., 2014a). De omstandigheden die leiden tot een uithuisplaatsing kunnen zowel gerelateerd zijn aan kindfactoren, zoals ernstige gedragsproblemen of te zware zorg vanwege een beperking, als aan ouderfactoren, zoals gebrek aan pedagogische competenties, verwaarlozing, mishandeling of afhankelijkheidsproblematiek van ouders (Van den Bruel & Stroobants, 2016). Armoede, of omstandigheden die hier rechtstreeks en uitsluitend aan gerelateerd zijn, mogen nooit de enige reden zijn om een kind uit huis te plaatsen (Van den Bruel & Stroobants, 2016). De beslissing tot uithuisplaatsing moet altijd worden genomen met het oog op de veiligheid, ontwikkeling en welzijn van het kind als hoogste prioriteit (Van den Bruel & Stroobants, 2016).

Wanneer een uithuisplaatsing is aangewezen, moet er passende alternatieve zorg worden voorzien (Kruithof, 2008; Vanschoonlandt et al., 2013). Het waarborgen van deze alternatieve zorg voor uithuisgeplaatste kinderen, is een voortdurende sociale en politieke uitdaging. Wereldwijd discussiëren landen over de organisatie van de optimale zorg voor uithuisgeplaatste kinderen (Leloux-Opmeer et al., 2017; Rietveld- Van Wingerden, 2017). Verschillende benaderingen, variërend van residentiële voorzieningen enerzijds tot netwerkpleegzorg anderzijds, zijn ontwikkeld als reactie op deze uitdaging (Kruithof, 2008; Van den Bruel & Stroobants, 2016). Ook in Vlaanderen wordt een klassiek onderscheid gemaakt tussen pleegzorg en residentiële voorzieningen. Wanneer een uithuisplaatsing nodig is, geeft Vlaanderen de voorkeur aan een gezinssetting, zoals ondersteunende pleegzorg en netwerkpleegzorg. De hypothese luidt dat pleegzorg beter overeenkomt met het 'reguliere' gezinsleven, vanwege de aanwezigheid van liefde, hechting en ouderlijke figuren (Baldwin et al., 2019; Vanderfaeillie et al., 2014b).

Hoe een uithuisplaatsing in onze samenleving wordt georganiseerd, onthult iets over hoe we als samenleving naar opvoeding en ouders kijken: wat beschouwen we als goede opvoeding? Wanneer is het legitiem om te interveniëren in een gezin? Wie bepaalt dit? Wat zijn heersende kind- en ouderbeelden (De Wilde et al., 2023)? Deze beelden dragen bij aan de constructie van wat 'een goed gezin' en 'goed ouderschap' is en bepalen de manier waarop hulpverlening wordt uitgevoerd (Vandenbroeck & Devlieghere, 2024).

2.1.2 IMPACT VAN EEN UITHUISPLAATSING

Een uithuisplaatsing is een ingrijpende maatregel, zowel voor het kind als voor de ouders (Leysen, 2018). Het gaat rechtstreeks in tegen het recht van ouders en kinderen om samen te leven en samen op te groeien, zoals vastgelegd in artikel 9 van het Internationaal Verdrag

inzake de Rechten van het Kind (IVRK, 1989). Ouders ervaren een uithuisplaatsing van hun kinderen vaak als een verlieservaring (Broadhurst & Mason, 2017; Schofield et al., 2010). Hoewel ze ouder zijn en blijven, ervaren ze een verlies van hun ouderrol, wat gepaard gaat met een diepgaand en langdurig verliesgevoel, waarvoor ouders weinig ondersteuning ontvangen (Broadhurst & Mason, 2017; Schofield et al., 2010).

Daarnaast vinden ouders vaak moeilijk gehoor voor hun zorgen en vragen (De Wilde & Vanobbergen, 2020). Ze ervaren gevoelens van machteloosheid, mede doordat het voor ouders vaak onduidelijk is wat er van hen verwacht wordt om hun kind terug thuis te laten wonen (De Wilde & Vanobbergen, 2020; Leysen, 2018). Sommige ouders spreken over de onmogelijkheid van hereniging eenmaal hun kind uit huis is geplaatst (Leysen, 2018). Het is dan ook van groot belang om ouders actief te beluisteren en hun verdriet te erkennen. Transparante communicatie over de redenen van de plaatsing, zowel naar ouders als naar kinderen toe, is essentieel. Begrip van de situatie kan immers bijdragen aan de aanvaarding ervan (Baldwin et al., 2019; Van den Buel & Stroobants, 2016).

2.1.3 HET BELANG VAN OUDERBETROKKENHEID

Omdat het interveniëren van de overheid in het gezin zo ingrijpend is, hebben ouders de behoefte om met respect en empathie behandeld te worden en informatie over hun kinderen te ontvangen (Petr & Allen, 1997; Schofield et al., 2010). De evolutie naar een meer participatieve hulpverlening, biedt mogelijks een antwoord op deze behoeftes van ouders. Voorheen namen hulpverleners in voorzieningen de opvoedingstaken en ouderrol op zich. In de afgelopen decennia is er echter een duidelijke verschuiving geweest van deze vervangende naar een gedeelde zorgbenadering. Bij de gedeelde zorgbenadering worden ouders en hulpverleners beschouwd als gelijkwaardige partners die samen verantwoordelijkheid dragen voor het welzijn van het kind (Van den Koot & Noordegraaf, 2022).

Deze gedeelde zorgbenadering sluit aan bij inzichten uit onderzoek dat aantoonde dat veel uithuisgeplaatste kinderen, ondanks beperkte of afwezige contacten, een blijvende sterke band voelen met hun ouders en zich zorgen maken om hun ouders (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986; Ellingsen et al., 2011; Moyers et al., 2005; Van Holen et al., 2020). Kinderen blijven vaak loyaal en vergevingsgezind tegenover hun ouders (Ellingsen et al., 2011). In dit verband spreken we over existentiële loyaliteit. Deze vorm van loyaliteit ontstaat in een onveranderlijke relatie, omdat niemand anders de geboorteouders van het kind kan worden (De Wilde & Cannaert, 2024). Vanuit dit perspectief is het betrekken van ouders niet alleen wenselijk, maar essentieel voor het welzijn van kinderen. Het kan bijdragen aan het

verminderen van problemen rond hechting, verlieservaringen en scheiding die vaak gepaard gaan met een uithuisplaatsing (Boyle, 2015).

Naast het belang voor het kind, is ouderbetrokkenheid ook voor ouders zelf van cruciaal belang. Wanneer ouders geen betekenisvolle rol kunnen opnemen in het leven van hun kind, ervaren zij gevoelens van machteloosheid en uitsluiting (De Wilde, 2020; Kiraly & Humphreys, 2015). Door contact te onderhouden, blijven ouders betrokken en behouden zij een plaats in het leven van hun kind (De Wilde, 2020). Dit onderstreept het belang om het gezin, ook binnen de context van uithuisplaatsing, te blijven beschouwen als een fundamenteel onderdeel van de gezinsbeleving van zowel kind als ouders.

2.1.4 BELANG VAN HET KIND: EEN GELAAGD EN CONTEXTUEEL BEGRIP

In het Vlaamse jeugdhulplandschap wordt 'het belang van het kind' beschouwd als de voornaamste factor bij het nemen van beslissingen over uithuisplaatsingen (IVRK, 1989; Kalverboer, 2014; Kruithof, 2008). Dit is het leidend principe bij het maken van keuzes, zoals het regelen van contact tussen ouders en kinderen of het overwegen van een terugkeer naar huis (De Wilde, 2020; Vanderfaeillie et al., 2016). Hoewel 'het belang van het kind' op het eerste gezicht vanzelfsprekend lijkt, blijkt uit onderzoek, praktijkervaringen en beleid dat dit concept complexer is dan vaak wordt aangenomen. Er bestaat namelijk geen eenduidige of universele invulling van wat precies in het belang van het kind is. Dit belang is immers sterk afhankelijk van de specifieke context en situatie van het kind en wordt mede beïnvloed door de belangen en perspectieven van andere betrokkenen, zoals ouders, pleegouders en hulpverleners (De Wilde & Cannaert, 2024). Studies, zoals die van Roets et al. (2014), tonen aan dat dit beleid, dat gericht is op het versterken van de rechten van het kind, paradoxale effecten kan hebben op de positie en rechten van ouders. Het is dan ook van cruciaal belang dat de rechten van ouders niet tegenover de rechten van het kind worden geplaatst (Bouma et al., 2019; De Wilde, 2020).

Deze spanning tussen kinderrechten en ouderrechten wordt nog versterkt wanneer het perspectief van ouders onvoldoende wordt meegenomen in de hulpverlening. De focus op 'het belang van het kind' kan ertoe leiden dat ouders te snel worden bestempeld als ongeschikte opvoeders of verantwoordelijk voor de opvoedingscontext, zonder voldoende oog te hebben voor de bredere gezinscontext. Zo wordt er vaak te weinig aandacht besteed aan de structurele en sociale omstandigheden die ertoe leiden dat gezinnen een beroep doen op jeugdhulp (De Wilde, 2020; Morris, 2013). Ook Vandenbroeck en Devlieghere (2024) benadrukken dat naarmate de gezinspedagogiek meer focus legt op de ouderlijke verantwoordelijkheid om op

te voeden in 'het belang van het kind', er al te vaak vergeten wordt dat ouders altijd in een bepaalde context leven die niet voor iedereen gelijk is. In het kader van een uithuisplaatsing is het daarom van cruciaal belang om voortdurend, ook tijdens de plaatsing, aandacht te besteden aan de condities waarin ouders hun opvoedingstaken moeten vervullen.

2.2 GEZIN ALS DE KERN VAN DE SAMENLEVING

Hoewel gezinsrelaties in bepaalde omstandigheden kwetsbaar kunnen zijn, blijft het gezin een bijzondere waarde hebben in de samenleving (DeFrain & Asay, 2007; Herdiana et al., 2018). Een kind zoekt bij zijn verzorger vooral gehechtheid, geborgenheid en veiligheid tijdens de eerste levensjaren om op die manier een gevoel van zekerheid op te bouwen (Bowlby, 1953). In opvoedingssituaties dragen opvoeders zorg voor het kind, maar ook het kind zelf investeert in de relatie door te reageren op de geboden zorg. Deze wederkerigheid vormt de basis voor het ontstaan van loyaliteit (Boszormenyi-Nagy & Krasner, 1986). Gezins- en familiale banden kennen daarnaast een vanzelfsprekende solidariteitsband, verbondenheid en bezorgdheid (Luyten et al., 2017). Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK, 1989, p. 1) definieert het gezin als "de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder". Het verdrag benadrukt het recht van elk kind om op te groeien in een ondersteunende en zorgzame gezinscontext die zijn of haar volledige ontwikkelingspotentieel stimuleert (IVRK, 1989). Wanneer ouders niet in staat zijn om hun opvoedingsverantwoordelijkheid ten volle op te nemen, kan dit leiden tot verstoringen in de hechting tussen ouder en kind (Bowlby, 1953). Een gebrek aan veilige hechting kan echter hersteld worden door een gevoelige en verzorgende aanpak van (nieuwe) opvoeders. Het uitgangspunt bij een uithuisplaatsing is dan ook dat kinderen opnieuw gehechtheid kunnen ervaren bij hun nieuwe verzorgers (De Wilde & Cannaert, 2024).

2.2.1 HET CONCEPT 'GEZIN'

De toename van diverse gezinsstructuren in onze samenleving heeft geleid tot een groeiende belangstelling en herziening van de conceptuele en methodologische benaderingen van het gezin in onderzoek (Kendrick, 2013). Vroeger werd het gezin gezien vanuit traditionele functionalistische perspectieven, waarin het werd beschouwd als het centrum voor voortplanting, socialisatie van kinderen, identiteitsvorming en sociaaleconomische ondersteuning van kinderen (Trask, 2010). Tegenwoordig worden de ervaring en perceptie van een gezin begrepen vanuit een sociaal-constructionistisch perspectief. Dit betekent dat de betekenissen van 'het gezin' zowel individueel als sociaal geconstrueerd worden, als resultaat van zowel persoonlijke reflecties als sociale processen en interacties (McCarthy,

2012). Dit benadrukt dat individuen gezin-zijn op verschillende manieren kunnen zien en ervaren.

In hedendaagse literatuur ligt de nadruk op het concept *doing family* bij het bestuderen van gezinspraktijken (Morgan, 2011), waarbij een gezin wordt gezien in termen van waargenomen interacties in plaats van biologische, wettelijke of normatieve definities. Het gebruik van de term 'gezin' is geëvolueerd van een zelfstandig naamwoord (gezin zijn) naar een bijvoeglijk naamwoord (gezin doen), waardoor een breed scala aan gezinspraktijken kan worden erkend die historisch, sociaal en cultureel geconstrueerd zijn (Morgan, 2011). Daarnaast introduceert het concept *displaying family* "hoe gezinsleden aan elkaar en aan relevante doelgroepen trachten over te brengen dat bepaalde handelingen 'gezinsactiviteiten' zijn en daarmee bevestigen dat deze relaties 'gezinsrelaties' zijn" (Finch, 2007, p. 67). Dergelijke gezinsvertoningen kunnen activiteiten omvatten die een gezinsgevoel bevorderen, zoals samen eten, wekelijks bellen en rituelen zoals verjaardagen en bruiloften. Hoewel dergelijke gezinsactiviteiten gebruikelijk zijn in veel gezinnen, krijgen ze vaak meer betekenis in gezinnen waar gezinspraktijken veranderen en relaties opnieuw worden vormgegeven, zoals wanneer ouders het dagelijks ouderschap dreigen te verliezen of hebben verloren in de context van uithuisplaatsing (Finch, 2007). Door deze concepten uit de familiesociologie te integreren, ontstaat er ruimte voor het ontwikkelen van nieuwe benaderingen om gezinsbeleving te begrijpen binnen de context van uithuisplaatsing (Ursin et al., 2016).

2.2.2 HET CONCEPT 'GEZIN' VOOR UITHUISGEPLAATSTE KINDEREN

Verschillende studies tonen aan dat jongeren in pleegzorg, hun concept van gezin-zijn voornamelijk baseren op biologisch verwantschap (Ellingsen et al., 2011; Mahat-Shamir et al., 2016). Vaak gebruikte termen om het ruimere gezinsgevoel te beschrijven zijn onder andere zussen, broers, ouders, grootouders die allemaal binnen de traditionele definitie van een familie vallen (Ellingsen et al., 2011; Gwenzi, 2018; Mahat-Shamir et al., 2016; Van Holen et al., 2020). Deze bevindingen wijzen erop dat de band met ouders een belangrijke rol speelt voor veel jongeren die uit huis geplaatst zijn, zelf na negatieve ervaringen (Gwenzi, 2018; Wulleman et al., 2023). Mahat-Shamir et al. (2016) suggereren ook dat de toewijding aan het gezin niet noodzakelijkerwijs gebaseerd is op de kwaliteit van de relatie, maar eerder op biologische banden. Ie et al. (2022) laat echter zien dat jongeren erkennen dat gezinsleden hun status van gezin kunnen verliezen als ze niet ondersteunend zijn en als het contact onregelmatig wordt.

Naast biologisch verwantschap benadrukken jongeren in pleegzorg ook het belang van zorg, steun en affectie als bepalende elementen voor hun gezinsbeleving (Biehal, 2012; Van Holen et al., 2020). De verwachting van betrokkenheid, zorg, bijstand in ruimte en tijd vormt een essentieel kenmerk van wat zij als gezin beschouwen (Wulleman et al., 2023). Ook het delen van alledaagse activiteiten die het gezinsgevoel versterken, worden genoemd als reden waarom bepaalde personen als gezinsleden worden beschouwd (Gwenzi, 2018; Mahat-Shamir et al., 2016; Van Holen et al., 2020). Het gaat bijvoorbeeld over televisie kijken, samen eten en samen plezier maken. Het delen van levensgebeurtenissen, zoals het behalen van schoolresultaten, vakanties en verjaardagen, bevestigt eveneens de gezinsbanden (Wulleman et al., 2023). Deze inzichten sluiten nauw aan bij de concepten van *doing family* (Morgan, 2011) en *displaying family* (Finch, 2007), die benadrukken dat gezin-zijn niet enkel een vaststaand gegeven is, maar actief wordt vormgegeven.

2.3 OUDERBETROKKENHEID ALS KANS VOOR GEZINSBELEVING

Wanneer ouders het dagelijks ouderschap verliezen door een uithuisplaatsing, staat hun ouderrol onder druk (De Wilde, 2020; Schofield et al., 2010). In dergelijke situaties is ouderbetrokkenheid van cruciaal belang, niet alleen voor het behoud van de ouderlijke identiteit, maar ook voor de gezinsbeleving van zowel ouders als kinderen. Ouderbetrokkenheid kan op uiteenlopende manieren vorm krijgen, zoals wanneer ouders hun kind brengen of ophalen bij de voorziening, of wanneer zij kunnen deelnemen in het dagelijks leven van hun kind in de leefgroep. Het is essentieel dat ouders in deze context worden erkend als volwaardige en waardevolle partners in het opvoedingsproces (Van den Bruel & Stroobants, 2016). Dit impliceert dat ouders, ook wanneer hun kind in een residentiële voorziening verblijft, nog steeds als ouders worden erkend en actief betrokken worden (De Wilde, 2020; Van den Bruel & Stroobants, 2016).

2.3.1 BETEKENISVOLLE OUDERBETROKKENHEID

Een belangrijke invulling van ouderbetrokkenheid is het georganiseerde contact tussen ouders en kinderen. Veel ouders geven aan dat de contactmomenten met hun kinderen de enige momenten zijn waarop zij hun ouderschap kunnen ervaren (De Wilde, 2020). Dergelijke momenten worden beschreven als 'de lijn' die vervreemding tussen ouders en hun kinderen voorkomt (Said Salem & De Wilde, 2021). Contact tussen ouder en kind, ondersteund door professionele interventies, vertoont ook andere gunstige effecten: het vergroot de kans op

hereniging tussen ouders en kinderen, bevordert het begrip omtrent de uithuisplaatsing bij zowel ouders als kinderen en ondersteunt de emotionele en sociale ontwikkeling van het kind (Atwool, 2013; McWey & Mullis, 2005; McWey et al., 2010; Sen & Broadhurst, 2011). Onderzoek geeft ook aan dat deze contactmomenten kinderen kunnen helpen bij het ontwikkelen van copingmechanismen om de scheiding te verwerken (Humphreys & Kiraly, 2009). Het zorgt voor een beter begrip van gezinsweergave en de redenen voor hun plaatsing (Fuentes et al., 2018; Gwenzi, 2018). Bovendien tonen McWey en Cui (2017) aan dat frequent contact tussen ouders en kinderen, wanneer het veilig is, geassocieerd wordt met een afname van zowel internaliserende- als externaliserende gedragsproblemen.

Er bestaat echter weinig bewijs dat louter contact de enige bepalende factor is voor dergelijke positieve uitkomsten of hereniging (Biehal, 2006; Sen & Broadhurst, 2011). Atwool (2013) wijst op het feit dat contactmomenten met ouders voor sommige kinderen negatieve gevolgen kunnen hebben omwille van mishandeling of misbruik in het verleden. Het is cruciaal om deze contactmomenten zorgvuldig te regelen en de geschiktheid van contact in elke individuele situatie te beoordelen om het optimale potentieel ervan te benutten (Salas et al., 2014; Sen & Broadhurst, 2011).

Hoewel contactmomenten de ouderbetrokkenheid kunnen bevorderen, is betekenisvolle ouderbetrokkenheid meer dan enkel ouder-kind contact (Geurts et al., 2012). Succesvolle betrokkenheid vereist dat ouders in staat worden gesteld om verantwoordelijkheid te nemen voor de zorg van hun kinderen, zoals ouderlijke vaardigheden uitvoeren om hun kinderen te ondersteunen en het deelnemen aan het dagelijkse leven van hun kinderen in de residentiële voorzieningen (Geurts et al., 2012). Betekenisvolle ouderbetrokkenheid is belangrijk om ouderlijke verantwoordelijkheid te behouden (Farmer & Wijedasa, 2012).

2.3.2 STRATEGIEËN VOOR HET BEVORDEREN VAN OUDERBETROKKENHEID

Hurtado en Bailon (2014) reiken in hun studie diverse strategieën aan om de kwaliteit van contactmomenten tussen ouders en kinderen in residentiële voorzieningen te optimaliseren. Een eerste aanbeveling betreft het verhogen van zowel de frequentie als de duur van de contactmomenten. Korte contactmomenten van slechts één uur blijken vaak ontoereikend en kunnen voor de jongeren zelf stressvol zijn vanwege het onvermijdelijke afscheid na korte duur. Flexibele contactmomenten worden voorgesteld als een oplossing om meer tijd en ruimte te bieden voor deze ontmoetingen.

Daarnaast wordt benadrukt dat begeleiders meer aandacht moeten besteden aan de omgeving tijdens de contactmomenten. Een suggestie van de jongeren is om alternatieve ontmoetingsplekken buiten de residentiële voorziening te organiseren, zoals in een park of het ouderlijk huis (Hurtado & Bailon, 2014). Ook ouders geven aan dat ze zo natuurlijk mogelijk met hun kinderen willen omgaan tijdens bezoekmomenten. De voorkeur bij hen gaat ook uit naar een omgeving zoals hun huis, evenals uitstapjes (Kiraly & Humphreys, 2015).

Een derde factor betreft de rol van professionele begeleiding tijdens deze contactmomenten. Onderzoek wijst uit dat succesvolle ouder-kindinteracties sterk afhankelijk zijn van gerichte ondersteuning door begeleiders (McWey & Mullis, 2005; Salas et al., 2014; Sen & Broadhurst, 2011). Begeleiders spelen hierbij een cruciale rol, aangezien zij verantwoordelijk zijn voor zowel de regelmaat als de kwaliteit van het contact (Sen & Broadhurst, 2011). Het is cruciaal om aandacht te besteden aan de nodige vaardigheden van hulpverleners om deze interacties goed te begeleiden. Door hen te voorzien van de nodige vaardigheden om ouders en kinderen effectief voor te bereiden en ondersteuning op maat te bieden, kan de kans op positieve resultaten van contactmomenten worden vergroot (Bullen et al., 2016; Fuentes et al., 2018; Kiraly & Humphreys, 2015).

2.3.3 BELEMMERENDE FACTOREN VOOR OUDERBETROKKENHEID

Onderzoek toont aan dat vrijwel alle ouders op een betekenisvolle manier contact willen onderhouden met hun kinderen, ongeacht de kans op terugkeer naar huis (Malet et al., 2010; Kiraly & Humphreys, 2015). Ook de waarde van het contact tussen uithuisgeplaatste kinderen en hun ouders wordt algemeen erkend (IVRK, 1989). Desondanks blijkt uit de praktijk dat deze contactmomenten vaak moeizaam verlopen vanwege de complexiteit van de situatie waarin ze plaatsvinden. Dergelijke ontmoetingen worden vaak overschaduwd door spanningen, conflicten en stressvolle omstandigheden (Moyers et al., 2005; Salas et al., 2020). Salas et al. (2020) hebben vastgesteld dat professionals die de contactmomenten begeleiden vaak niet of foutief ingrijpen wanneer het nodig is, wat de kwaliteit van het contact negatief beïnvloedt.

Bovendien vinden de contactmomenten tussen ouders en kinderen vaak plaats in kleine, weinig stimulerende ruimtes binnen de voorziening, waar nauwelijks ruimte is voor betekenisvolle interactie of gezamenlijke activiteiten (Kiraly & Humphreys, 2015). Ouders ervaren het als storend om tijdens contactmomenten met hun kinderen onder toezicht van hulpverleners te staan (Malet et al., 2010). Ook jongeren zelf ervaren het als belemmerend wanneer begeleiders aanwezig zijn bij deze contactmomenten, omdat dit de natuurlijke dynamiek tussen gezinsleden verstoort. Het gevoel van bekeken te worden creëert een

ongemakkelijke sfeer, waardoor spontane momenten van gezinsinteractie worden belemmerd (Hurtado & Bailon, 2014).

Deze ervaringen dragen bij aan een breder gevoel van machteloosheid bij ouders, die aangeven dat zij nauwelijks nog een betekenisvolle rol kunnen vervullen in het leven van hun kind (Kiraly & Humphreys, 2015). Dit gevoel wordt versterkt door het feit dat ouders in de residentiële jeugdhulp vaak slechts in beperkte mate worden betrokken bij de behandeling en besluitvorming (Harder, 2011; Van der Ploeg & Scholte, 2003). Ondanks het groeiende besef dat ouderbetrokkenheid een cruciale pijler vormt voor kwalitatieve residentiële zorg, voelen ouders zich buitengesloten bij beslissingen over de zorg en de toekomst van hun kinderen (Malet et al., 2010).

2.4 CENTRUM KAUWENBERG ALS PRAKTIJKVOORBEELD

Deze masterproef is geïnspireerd door een praktijkvraag, gesteld door Centrum Kauwenberg. Centrum Kauwenberg is een door de Vlaamse overheid erkende vereniging waar mensen in armoede het woord nemen. De werking is gevestigd in het centrum van Antwerpen. Centrum Kauwenberg brengt mensen in armoede samen en gaat vanuit een participatieve visie, samen met de doelgroep de strijd tegen armoede aan. Daarnaast is de vereniging ook erkend als jeugdwelzijnswerk (Centrum Kauwenberg vzw, 2015). Integrale Jeugdhulp is namelijk een thema dat Centrum Kauwenberg sterk aanbelangt. Interventies binnen de hulpverlening vinden vaak plaats bij gezinnen in armoede (Roose & Bouverne-De Bie, 2010). Deze interventies gaan soms gepaard met een uithuisplaatsing van één of meerdere kinderen. Ook de vereniging stelt vast dat veel bezoekers bij hen ouders zijn van uithuisgeplaatste kinderen.

Vanuit gesprekken met ouders van uithuisgeplaatste kinderen stelt Centrum Kauwenberg vast dat ouders de huidige contactmomenten met hun kinderen in de residentiële voorzieningen als stressvol en controlerend ervaren (Develtere, 2023). De ouders associëren de context van de voorziening waarin hun kind geplaatst is, als een evaluatieve context, waar ze het gevoel hebben dat ze continu worden beoordeeld. Een ouder getuigt: *“ik vond het bijzonder dat ik even weg kon zijn van alle hulpverlening. Een gewone vakantie met ondersteuning zonder het gevoel van controle”* (Centrum Kauwenberg vzw, 2015).

Daarnaast merkt Centrum Kauwenberg op dat gezinsuitstappen tijdens de plaatsing van kinderen in de praktijk moeilijk te realiseren zijn, omdat de jeugdrechtbank, consulenten of hulpverleners binnen de residentiële voorziening de situatie van de gezinnen als te kwetsbaar of onveilig inschatten. Daarnaast ontbreekt er binnen vele voorzieningen vaak ruimte en

middelen om gezinnen gepaste vrije tijd aan te bieden (Develtere, 2023). Tegelijkertijd blijft de loyaliteit van de kinderen naar hun ouders toe sterk aanwezig, ondanks de plaatsing (Ellingsen et al., 2011).

Op basis van deze praktijkbevindingen en met de motivatie dat elk kind en elke ouder recht heeft op het (her)opbouwen van een veilige hechtingsrelatie en gezinshereniging, wil Centrum Kauwenberg een ondersteunende context creëren waarin gezinsidentiteit optimaal kan groeien. Vanuit deze visie ontwierp de organisatie het project 'Gewoon gezin zijn'. Met dit project wil Centrum Kauwenberg bruggen bouwen tussen gezinnen met uithuisgeplaatste kinderen, residentiële voorzieningen en de toeristische sector. Het doel is om begeleide gezinsactiviteiten aan te bieden buiten de context van de voorziening, activiteiten die het controlerend kader van de integrale jeugdhulp overstijgen (Centrum Kauwenberg vzw, 2015).

Concreet organiseert Centrum Kauwenberg gezinsvakanties waarbij gemiddeld tien gezinnen met uithuisgeplaatste kinderen op vakantie naar zee gaan. Door het inrichten van deze vakantie beoogt Centrum Kauwenberg een ontspannende tijd te creëren voor deze gezinnen (Develtere, 2023). Naast de gezinsvakantie organiseert de vereniging ook gezinsuitstappen. Er worden drie individuele uitstappen gepland, zoals een bezoek aan de zoo, schaatsen of zwemmen, met ondersteuning van een 'vrijtijds-compagnon', dit is een vrijwilliger van Centrum Kauwenberg. De organisatie wil zo opnieuw zuurstof en ruimte voor hechting creëren door een vrije tijdsaanbod te organiseren voor ouders en hun geplaatste kinderen (Centrum Kauwenberg vzw, 2015).

Inzetten op het samen beleven van vrije tijd is volgens Centrum Kauwenberg een belangrijke methodiek om te werken aan een positieve gezinsbeleving (Centrum Kauwenberg vzw, 2015). Ook in de literatuur wordt gezinsvrijetijd gezien als essentieel voor het bevorderen van de band en communicatie binnen het gezin, evenals de intellectuele, sociale en psychologische ontwikkeling van kinderen (Melton, 2017; Harrington, 2014). Bovendien creëert gezinsvrijetijd betekenisvolle herinneringen die de gezinsidentiteit versterken en fungeert het als een raamwerk voor positieve en betekenisvolle ouder-kind interacties, wat op zijn beurt de cohesie binnen het gezin versterkt (Schwab & Dustin, 2015). Onderzoek toont aan dat ouders die meer tijd besteden aan gezinsactiviteiten in de vrije tijd, over het algemeen meer ouderlijke vaardigheden vertonen (Quintana et al., 2018).

Een ander belangrijk aspect van de vrijetijdsprojecten van Centrum Kauwenberg is de ondersteuning die begeleiders bieden aan ouders bij de zorg voor hun kinderen tijdens de vakantie of uitstappen. Ze helpen bijvoorbeeld bij het naar bed brengen van de kinderen, ze

gaan samen met kinderen de zee in of ze zijn aanwezig bij een gesprek tussen ouder en kind na een conflict. Salas et al. (2014) tonen aan dat het gunstig is voor kinderen om contactmomenten met hun ouders goed te plannen, te ondersteunen en te begeleiden door hulpverleners. Zo wordt de veiligheid van het gezin en de kinderen in alle tijden gegarandeerd. Deze ondersteuning vermindert de onzekerheid van ouders, waardoor de vakantie en de uitstappen momenten voor de gezinnen zijn om even alle zorgen te vergeten (Develtere, 2023).

Centrum Kauwenberg beschouwt de vrijetijdsprojecten als een preventieve aanpak om spanningen te voorkomen door het 'gewone gezinsleven' te versterken. De gezinsactiviteiten moeten ertoe bijdragen het zelfbeeld van het gezin op te krikken. De organisatie is ervan overtuigd dat deze niet-oordelende en betekenisvolle gezinstijd nieuwe ruimte biedt voor hechting en een betekenisvolle ouderrol. Zo wil de vereniging de verbinding tussen geplaatste kinderen en hun ouders op een laagdrempelige manier opnieuw opbouwen en ouders de kans geven om "ouder te zijn" (Develtere, 2023). Centrum Kauwenberg probeert zo een antwoord te bieden op de zoektocht naar mogelijkheden voor ouders van uithuisgeplaatste kinderen om 'gewoon gezin te kunnen zijn'.

3. METHODOLOGIE

Dit hoofdstuk zet de methodologie van het onderzoek uiteen. De gebruikte methoden, instrumenten en procedures worden besproken om een duidelijk beeld te schetsen van hoe de resultaten tot stand zijn gekomen. Sectie 3.1 biedt een overzicht van het type onderzoek dat aan de basis ligt van deze studie. Vervolgens wordt in sectie 3.2 ingegaan op de gehanteerde methoden voor de dataverzameling. Sectie 3.3 behandelt de aanpak en instrumenten die werden gebruikt voor de data-analyse. Tot slot komen in secties 3.4 en 3.5 de kwaliteitscriteria voor kwalitatief onderzoek en de ethische overwegingen aan bod.

3.1 EEN KWALITATIEVE ONDERZOEKSBENADERING

Deze masterproef hanteert een kwalitatieve onderzoeksbenadering, geschikt voor het diepgaand onderzoeken van persoonlijke ervaringen, opvattingen en sociale interacties (Alshenqeeti, 2014; Mortelmans, 2020). Deze benadering maakt het mogelijk om een specifiek thema grondig te analyseren, waarbij verhalen, emoties en betekenissen die individuen aan gebeurtenissen toekennen centraal staan (Mason, 2002; Van Hove & Claes, 2011). Dit is van groot belang bij het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag: “Wat betekent gezin-zijn voor ouders van uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen?”.

Kwalitatief onderzoek wordt vaak geassocieerd met onderzoek “zonder cijfers” of “met open interviews” (Mortelmans, 2020). De analyse vindt plaats op basis van geschreven woorden en verhalen in plaats van cijfers (Bogdan & Biklen, 1998; Mortelmans, 2020). Deze benadering legt de nadruk op de perspectieven en ervaringen van de deelnemers, wat waardevol is voor dit onderzoek. Het doel van dit onderzoek is immers om inzicht te bieden in de gezinsbeleving van ouders met uithuisgeplaatste kinderen (Ritchie et al., 2014). Om de rijke, gedetailleerde verhalen van de deelnemers diepgaand te kunnen begrijpen en interpreteren, werd gekozen voor de niet-numerieke en descriptieve aard van kwalitatief onderzoek.

Tot slot richt kwalitatief onderzoek zich op het beschrijven en verkennen van de betekenis en ervaring van mensen in hun dagelijkse werkelijkheid (Alshenqeeti, 2014; Mortelmans, 2020). De natuurlijke setting van de interviews, zoals een thuisomgeving of Centrum Kauwenberg, draagt bij aan de openhartigheid van de deelnemers (Myburgh & Poggenpoel, 2007). Dit sluit aan bij het interpretatieve karakter van kwalitatief onderzoek, waarbij de ervaringen van deelnemers zoveel mogelijk vanuit hun eigen perspectief worden belicht (Ritchie et al., 2014).

3.2 DATA-VERZAMELING

Dit hoofdstuk beschrijft het proces van dataverzameling binnen het onderzoek. Eerst wordt de onderzoekscontext uiteengezet (3.2.1). Vervolgens wordt de keuze voor semigestructureerde kwalitatieve interviews toegelicht (3.2.2). Daarna worden de gebruikte instrumenten om gegevens te verzamelen, besproken (3.2.3). Vervolgens wordt de locatie en timing van de dataverzameling verduidelijkt (3.2.4). Tot slot wordt de werving van de deelnemers aan dit onderzoek nader uitgelegd (3.2.5).

3.2.1 ONDERZOEKSCONTEXT

Dit onderzoek, uitgevoerd in Antwerpen, België, richt zich op de gezinsbeleving van ouders van uithuisgeplaatste kinderen binnen residentiële voorzieningen. Het gaat om zowel vrijwillige uithuisplaatsing als gedwongen uithuisplaatsing. De focus ligt op residentiële zorg, aangezien Centrum Kauwenberg voornamelijk samenwerkt met residentiële voorzieningen. De deelnemers zijn allemaal verbonden aan Centrum Kauwenberg, een organisatie die zich richt op gezinnen in armoede en jeugdhulp.

Daarnaast liep de masterstage van de onderzoeker bij Centrum Kauwenberg van eind augustus 2024 tot en met eind april 2025. Tijdens deze periode was er reeds contact met verschillende deelnemers (Participant 1, 2, 3, 4, 6, 11 en 14) via de basiswerking in Centrum Kauwenberg. Deze dubbele rol als stagiaire en onderzoeker vereist extra alertheid met betrekking tot positionering, zoals besproken in sectie 3.5.2.

3.2.2 SEMIGESTRUCTUREERDE KWALITATIEVE INTERVIEWS

In dit onderzoek werden gegevens verzameld via semigestructureerde kwalitatieve interviews, een methode die geïnterviewden de ruimte biedt om vrijuit te spreken en open dialoog bevordert (Van Hove & Claes, 2011). Semigestructureerde interviews maken diepgaand onderzoek mogelijk, waarbij de geïnterviewde als het ware de leiding over het gesprek heeft, terwijl de onderzoeker het gesprek binnen de kaders van het onderzoeksdoel houdt (Berg, 2007; Mortelmans, 2020). De focus van de kwalitatieve interviews ligt op het begrijpen van de geleefde ervaringen van deelnemers en de betekenis die zij aan deze ervaringen hechten (Seidman, 2006). Semigestructureerde kwalitatieve interviews zijn dus geschikt voor het verkrijgen van diepgaande inzichten in de ervaringen en opvattingen van ouders van uithuisgeplaatste kinderen over hun gezinsbeleving.

Bovendien zijn kwalitatieve interviews zinvol voor exploratief onderzoek bij weinig onderzochte onderwerpen (Alshenqeeti, 2014). Het open karakter van semigestructureerde interviews biedt deelnemers de mogelijkheid om hun eigen stem te laten horen en hun gedachten en gevoelens te uiten (Alshenqeeti, 2014; Van Hove & Claes, 2011). Dit onderzoek beoogt de stem van ouders van uithuisgeplaatste kinderen te laten horen, aangezien er weinig onderzoek beschikbaar is naar hun gezinsbeleving. Kwalitatieve interviews die individuele verhalen van deze ouders uitdiepen, zijn dus een passende methode.

Kwalitatieve interviews zijn niet alleen een middel om informatie te verzamelen, maar weerspiegelen ook de interviewinteractie tussen de deelnemer en onderzoeker (Seidman, 2006). De onderzoeker maakt namelijk deel uit van de externe realiteit en beïnvloedt deze (Bakker & de Boer, 2021). Zo zorgde de bestaande vertrouwensband tussen de onderzoeker en sommige deelnemers, opgebouwd tijdens de stage, voor meer vertrouwen en bereidheid om informatie te delen (Merriam et al., 2001). Tegelijkertijd brengt deze vertrouwensband ook uitdagingen met zich mee, die verder worden besproken in sectie 3.5.2.

Bij het uitvoeren van de interviews werden ethische overwegingen zorgvuldig meegenomen, gezien de gevoeligheid van de gestelde vragen. Het was cruciaal dat de onderzoeker tijdens de gesprekken als actieve luisteraar optrad en voortdurend alert bleef op de inhoud van het gesprek (Van Hove & Claes, 2011). Om een vertrouwde sfeer te creëren en de bereidheid van deelnemers te vergroten, werd elk interview voorafgegaan door een kennismakingsgesprek waarbij koffie, thee of water werd aangeboden. Dit hielp om het ijs te breken en een veilige setting te bieden (Mortelmans, 2020).

Ten slotte werden kwalitatieve interviews verkozen boven focusgroepen vanwege de behoefte aan diepgaande en persoonlijke inzichten in de unieke levensverhalen van ouders van uithuisgeplaatste kinderen (DiCicco-Bloom & Grabtree, 2006). Eén-op-één interacties boden de mogelijkheid om door te vragen en een genuanceerder beeld te krijgen van hun gezinsbeleving (DiCicco-Bloom & Grabtree, 2006). Bovendien werd er zo, gezien de gevoeligheid van het onderwerp, vermeden dat deelnemers in een groepscontext over hun ervaringen moesten spreken (Gill et al., 2008).

3.2.3 INSTRUMENTEN

Voor de dataverzameling via semigestructureerde interviews werden een interviewleidraad en een recorder gebruikt. De interviews werden opgenomen met de Xiaomi Recorder-app, een gebruiksvriendelijke en gratis applicatie met goede geluidskwaliteit. Deze app slaat de

opnames automatisch op, inclusief datum, tijd en duur van het interview (Uptodown, z.d.). Vooraf werd toestemming voor de opnames verkregen via een *informed consent*, die samen met de onderzoeker werd doorlopen.

Het opnemen van de interviews bood voordelen ten opzichte van schriftelijke notities. Opnames stelden de onderzoeker in staat zich volledig te concentreren op het gesprek, oogcontact te behouden en soepel in te spelen op de antwoorden van de geïnterviewde. Ook het analyseren van de gegevens werd vergemakkelijkt door de opnames (Edwards & Holland, 2013; Howitt, 2016). Schriftelijke notities konden daarentegen afleiden en de aandacht van de onderzoeker tijdens het interview negatief beïnvloeden (Edwards & Holland, 2013; Howitt, 2016).

Tijdens de kwalitatieve interviews werd gebruikgemaakt van een interviewleidraad, waarvan de thema's zijn afgeleid van de onderzoeksvragen die dit onderzoek beoogt te beantwoorden. Deze interviewleidraad stelde de onderzoeker in staat actief te luisteren en de rol als ondersteunende gesprekspartner effectief te vervullen (Howitt, 2016). Aangezien de interviews een semigestructureerde opzet hadden, werd de interviewleidraad voornamelijk gebruikt als hulpmiddel om bepaalde onderwerpen te behandelen, zonder de interviewleidraad letterlijk voor te lezen (Edwards & Holland, 2013; Howitt, 2016; McGrath et al., 2019).

Om deelnemers vertrouwd te maken met het onderwerp en hen op hun gemak te stellen, werden eerst eenvoudige en praktische vragen gesteld. Naarmate het gesprek vorderde, werden complexere vragen gesteld (McGrath et al., 2019). Aan het einde van het interview werden afrondende vragen toegevoegd, zodat deelnemers extra informatie konden delen of vragen konden stellen (McGrath et al., 2019). Tijdens het opstellen van de interviewleidraad werd een proefinterview gedaan met een familielid om de helderheid en stijl van de vragen aan te passen. Ook tijdens het verzamelen van gegevens werd de interviewleidraad regelmatig aangepast op basis van abstractie van bepaalde vragen en overbodigheid van vragen (Howitt, 2016). De aangepaste versie van de interviewleidraad is te vinden in sectie 7.1.

3.2.4 PLAATS EN TIJD

De deelnemers kozen zelf de locatie en het tijdstip van de interviews om hun comfort en veiligheid te waarborgen (McGrath et al., 2019). Elf van de veertien interviews vonden plaats in Centrum Kauwenberg te Antwerpen. Deze locatie is gekend, toegankelijk en beschikbaar voor zowel de deelnemers als de onderzoeker. Een private ruimte werd gekozen om storende achtergrondgeluiden en onderbrekingen te vermijden, om zo een adequate geluidsopname te

garanderen (Edwards & Holland, 2013). Drie deelnemers kozen voor een interview bij hun thuis.

Alle interviews vonden plaats tussen 3 januari 2025 en 11 maart 2025 (7.2). Deelnemers ontvingen een dag voor het interview een herinneringsbericht via WhatsApp met locatie en tijdstip van het interview om uitval te minimaliseren (Ellard-Gray et al., 2015; Howitt, 2016). De interviews duurden gemiddeld 52 minuten. Interviews met ouders, waarmee reeds een vertrouwensband bestond omwille van eerder contact, duurden over het algemeen langer. Het interview met Participant 10 was beduidend korter dan gemiddeld, mogelijk door het 'recorder-fenomeen', waarbij de zichtbare recorder op tafel de deelnemer terughoudender maakte (King & Horrocks, 2010). Bij de overige interviews werd de recorder bewust aan de zijkant van de tafel geplaatst en het scherm naar beneden gedraaid.

3.2.5 PARTICIPANTENWERVING

Het onderzoek richtte zich op ouders van uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen. De doelgroep van deze studie werd gedefinieerd als: ouders van uithuisgeplaatste kind(eren) in residentiële voorzieningen. De inclusiecriteria beperkten zich tot ouders van kinderen die op het moment van het onderzoek reeds minstens anderhalf jaar in een residentiële voorziening verbleven. Er werden geen aanvullende selectiecriteria gehanteerd, aangezien het onderzoek zich richtte op individuele ervaringen en belevingen.

De participanten werden geworven via Centrum Kauwenberg, waardoor alle deelnemers afkomstig waren uit de regio Antwerpen. De keuze voor werving via Centrum Kauwenberg was voornamelijk praktisch van aard: deze aanpak vergemakkelijkte de bereikbaarheid van deelnemers op het vlak van toegankelijkheid en beschikbaarheid, wat resulteerde in een gemakssteekproef (Merkus, 2023). Datasaturatie werd bereikt na het veertiende interview, aangezien de verzamelende gegevens geen wezenlijke nieuwe inzichten meer opleverden in relatie tot de onderzoeksvraag (Saunders et al., 2018). Uiteindelijk namen drie vaders en elf moeders deel aan het onderzoek.

Drie ouders namen deel aan het onderzoek, hoewel hun kind ten tijde van het interview niet langer in een residentiële voorziening verbleef. Eén kind was geplaatst in een pleeggezin, terwijl twee andere kinderen voltijds bij hun vader waren geplaatst. Aangezien alle kinderen eerder in een residentiële voorziening verbleven en er geen sprake was van co-ouderschap, werden deze ouders niet uitgesloten van deelname. Hun ervaringen omtrent de samenwerking met begeleiders en contactmomenten kunnen echter afwijken van die van ouders van kinderen

die nog in een residentiële voorziening verblijven. Dit wordt verder besproken in de beperkingen van het onderzoek (5.3).

De werving startte op 13 december 2024, toen de onderzoeker persoonlijk drie ouders benaderde met wie al een vertrouwensband bestond, tijdens de basiswerking van Centrum Kauwenberg. De ouders (Participant 1, Participant 4 en Participant 11; zie sectie 7.3) stemden na een mondeling verzoek en het overhandigen van een oproepflyer (7.4) in met deelname. Verdere communicatie verliep via WhatsApp.

Op 17 december 2024, tijdens een terugkommoment in Centrum Kauwenberg voor ouders die eerder deelnamen aan de gezinsvakantie, werden nieuwe potentiële deelnemers benaderd. Aan hen werden het doel en de inhoud van het onderzoek uitgelegd en toestemming gevraagd voor telefonisch contact.

Op 3 januari 2025 werd telefonisch contact opgenomen met deze ouders (Participant 5, Participant 7 en Participant 8), evenals met ouders die eerder via de basiswerking van Centrum Kauwenberg benaderd waren (Participant 2, Participant 3, en Participant 6). Tijdens deze telefonische gesprekken kregen zij aanvullende informatie over het onderzoek en werd hun bereidheid tot deelname gevraagd. Concrete afspraken werden vervolgens via WhatsApp gemaakt. De interviews vonden doorgaans binnen een week na het telefoongesprek plaats, om te voorkomen dat deelnemers het interview zouden vergeten (Piepmeier, 2020).

Ouders zonder eerder contact, maar bekend binnen Centrum Kauwenberg, werden op 15 januari 2025 door een medewerker van de organisatie gebeld. Vier ouders gaven toestemming om hun contactgegevens te delen met de onderzoeker. Op 17 januari 2025 werd telefonisch contact opgenomen met deze ouders, wat leidde tot interviews met Participant 9, Participant 10, Participant 12 en Participant 13. Eén moeder, waarmee reeds contact was geweest, werd op 28 februari 2025 door de onderzoeker zelf gebeld en stemde in met het interview (Participant 14). Drie andere ouders, met wie tijdens de basiswerking van Centrum Kauwenberg nog geen contact was geweest, gaven aanvankelijk telefonisch toestemming voor deelname aan het onderzoek, maar reageerden uiteindelijk niet meer op verdere contactpogingen van de onderzoeker.

Een gedetailleerd overzicht van de deelnemerskenmerken en wervingsmethodes is te vinden in secties 7.2 en 7.3. Omwille van de anonimiteit zijn de leeftijden van de ouders en het geslacht van de kinderen weggelaten in dit overzicht.

3.3 DATA-ANALYSE

Het derde hoofdstuk van de methodologie beschrijft de procedures die zijn toegepast voor de analyse van de onderzoeksgegevens. Allereerst wordt in paragraaf 3.3.1 de keuze voor thematische analyse als methode voor data-analyse toegelicht (3.3.1). Vervolgens worden de gebruikte instrumenten bij de data-analyse gepresenteerd (3.3.2). Ten slotte wordt het proces uiteengezet, van de ruwe data tot de uiteindelijke conclusies van het onderzoek (3.3.3).

3.3.1 THEMATISCHE ANALYSE

In dit onderzoek werd thematische analyse toegepast, een kwalitatieve onderzoeksmethode gericht op het systematisch identificeren en interpreteren van terugkerende thema's en patronen in de data (Mortelmans, 2020; Van Hove & Claes, 2011). Thematische analyse biedt verschillende methoden om data te categoriseren (Howitt, 2016).

Thematische analyse werd gekozen vanwege praktische en inhoudelijke overwegingen. Deze analysemethode is minder afhankelijk van bestaande theorieën, wat het geschikt maakt voor studenten en beginnende onderzoekers (Howitt, 2016; Van Hove & Claes, 2011). Bovendien biedt thematische analyse de nodige flexibiliteit om nieuwe inzichten te genereren, een belangrijk voordeel gezien de beperkte bestaande kennis over onderwerp 'gezinsbeleving van ouders van uithuisgeplaatste kinderen' (Bogdan & Biklen, 2014; Howitt, 2016). Een inductieve benadering werd toegepast, waarbij betekenisvolle thema's rechtstreeks uit de data worden afgeleid (Mortelmans, 2020). Deze benadering maakt het mogelijk om de individuele verhalen van ouders te abstraheren tot bredere conclusies en om nieuwe thema's en betekenissen in de data te identificeren en diepgaand te analyseren (De Wilde & Vanobbergen, 2020).

De thematische analyse begon met het transcriberen van de interviews, waarbij gesproken taal wordt omgezet in geschreven tekst (Howitt, 2014). Omdat dit onderzoek zich specifiek richt op de betekenisgeving van ouders van uithuisgeplaatste kinderen, lag de focus voornamelijk op de inhoud van de interviews in plaats van op de taalkundige nuances. Daarom werd gekozen voor orthografische transcriptie, waarbij alleen de gesproken woorden van de deelnemers worden vastgelegd (Howitt, 2014). Deze aanpak zorgt ervoor dat de essentie van de gesprekken behouden blijft, wat cruciaal was voor de verdere analyse en interpretatie van de data.

3.3.2 INSTRUMENTEN

Omdat het transcriptieproces tijdrovend is, werd een specifieke tool ingezet om de data-analyse te ondersteunen. De applicatie Restream, die gebruikmaakt van automatische spraakherkenningstechnologie (ASR), verhoogde de efficiëntie door gesproken taal om te zetten in geschreven tekst (Restream, 2025; Sonix, 2024). Alle veertien interviews werden getranscribeerd met deze tool vanwege snelheid, nauwkeurigheid en kosteloos gebruik.

Aangezien transcriptie een essentieel onderdeel is van de data-analyse, diende ASR-technologie in dit onderzoek slechts als ondersteunend middel en niet als vervanging voor handmatige transcriptie (Howitt, 2016). De automatische transcripties vormden de basis, waarna de onderzoeker deze zorgvuldig controleerde en aanpaste. Dit gebeurde met grote nauwkeurigheid, aangezien transcripties niet louter een letterlijke weergave van gesproken taal vormen, maar ook een door de onderzoeker geconstrueerde representatie (Oliver et al., 2005). Om die reden werden onduidelijke of onverstaanbare zinsdelen in de audio-opname in de transcripties weergegeven als [onverstaanbaar], zonder poging tot interpretatie.

3.3.3 PROCES

In dit onderzoek wordt thematische analyse toegepast, gebaseerd op het zes stappenplan van Braun & Clarke (2006). Deze methode is gekozen vanwege haar flexibiliteit en toegankelijkheid voor beginnende onderzoekers. De inductieve benadering sluit aan bij het doel van dit onderzoek om theorie op te bouwen vanuit de data, waarbij de codes voortkomen uit de data zelf (Bogdan & Biklen, 2014; Braun & Clarke, 2006).

De eerste fase bestond uit het vertrouwd raken met de data, een cruciale stap is om betekenisvolle patronen te kunnen herkennen (Braun & Clarke, 2006). Kort na afname werden de interviews getranscribeerd via Restream (3.3.2) en vervolgens opnieuw beluisterd om de transcripties te controleren op mogelijke fouten. Daarna werd de data herhaaldelijk doorgelezen, waarbij in de marges manueel eerste indrukken en opvallende uitspraken werden aangeduid.

In de tweede fase werden de veertien transcripties één voor één handmatig gecodeerd. Elk tekstfragment kreeg een code toegekend die de essentie ervan weergaf (Braun & Clarke, 2006). Dit coderen gebeurde manueel via kleurcodering. Zie figuur 3 in bijlagen als een voorbeeld van de toegepaste codes op een kort datasegment (7.7). De gecodeerde

tekstfragmenten werden vervolgens overgebracht naar een Excel-bestand om een visueel overzicht te creëren en patronen in de data te analyseren.

Tijdens de derde fase werden de verschillende codes gegroepeerd tot voorlopige, overkoepelde thema's (Braun & Clarke, 2006). In dit proces werden betekenisvolle patronen en verbanden tussen codes geïdentificeerd, wat resulterende in een thematische kaart. Deze thematische kaart visualiseerde de relaties tussen codes, subthema's en thema's, en werd opgesteld in Canva, een online platform voor ontwerp en visuele communicatie (Canva, 2025). Het zoeken naar mogelijke thema's was geen lineair proces, er werd meermaals terug gegaan naar de ruwe data en codes werden herzien. Dit is typerend voor de iteratieve aard van de analyse (Braun & Clarke, 2006). Zie figuur 1 in de bijlagen voor de thematische kaart die ontstaan is uit deze fase van de thematische analyse (7.7).

In de vierde fase werd geëvalueerd in hoeverre de voorlopige thema's representatief waren voor de dataset als geheel (Braun & Clarke, 2006). De aanvankelijke vier thema's (ouderschap op afstand, gezin-zijn als relationele verbondenheid, gezin-zijn versus gezin-voelen en structurele invloeden gezin-zijn) bleken te breed geformuleerd en onvoldoende gelaagd. Op basis van de nieuwe analyse van de datasegmenten en in overleg met de promotoren werden de thema's en bijhorende codes verfijnd. Daarnaast werd vastgesteld dat het thema 'nabijheid' in sterke mate verweven was met de ander thema's. Daarom werd besloten dit thema afzonderlijk te behandelen in de discussiesectie. Deze herwerking resulteerde in vier hoofdthema's, elk met minstens twee subthema's, die visueel worden weergegeven in figuur 2 als de definitieve thematische kaart (7.7).

In de voorlaatste fase werd nauwkeurig geanalyseerd wat elk thema typeerde en welke aspecten van de data erin samenkwamen. Dit resulteerde in het definiëren en labelen van de thema's (Braun & Clarke, 2006). Zo werd het oorspronkelijke label 'ouderschap op afstand' herzien om meer recht te doen aan de inhoud van de bijhorende codes. Ook het thema 'structurele invloeden gezin-zijn' werd herschreven zodat het specifieker de invloed van de fysieke en organisatorische context weerspiegelde.

De laatste fase bestond uit het uitwerken van de thematische analyse in een narratief dat de thema's presenteert (Braun & Clarke, 2006). De hoofd- en subthema's dienden als structuur voor de verslaggeving van de resultaten, waarbij telkens rijke citaten uit de data werden gebruikt ter illustratie. Deze citaten dragen bij aan de transparantie van het analyseproces en verhogen de overdraagbaarheid van de bevindingen (Myburgh & Poggenpoel, 2007).

3.4 KWALITEIT VAN HET ONDERZOEK

Het beoordelen van de kwaliteit van onderzoek vereist kwaliteitscriteria die passen bij de aard en benadering van het onderzoek (Bakker & de Boer, 2021). Kwaliteitscriteria voor kwantitatief onderzoek, zoals betrouwbaarheid, objectiviteit en validiteit, zijn niet geschikt voor kwalitatief onderzoek vanwege fundamentele verschillen in ontologie, epistemologie en methodologie (Guba, 1981; Lincoln & Guba, 1985). Om die redenen worden alternatieve kwaliteitscriteria gehanteerd voor kwalitatief onderzoek, namelijk geloofwaardigheid, overdraagbaarheid, onafhankelijkheid en bevestigbaarheid (Anney, 2014; Guba, 1981). In dit hoofdstuk worden deze criteria toegelicht, samen met de strategieën die zijn ingezet om de kwaliteit van dit onderzoek te waarborgen (3.4.1 – 3.4.4).

3.4.1 GELOOFWAARDIGHEID

Geloofwaardigheid verwijst naar de mate waarin onderzoeksresultaten de ervaringen van deelnemers accuraat weerspiegelen (Anney, 2014; Myburgh & Poggenpoel, 2007). De geloofwaardigheid van de onderzoeksresultaten wordt versterkt door gedeelde inzichten en wederzijdse herkenning tussen onderzoeker en deelnemers (Bakker & de Boer, 2021).

De geloofwaardigheid van dit onderzoek werd versterkt door een bestaande vertrouwensrelatie tussen de onderzoeker en sommige deelnemers, opgebouwd tijdens een gelijktijdige stage. Deze vertrouwensband bevorderde de openheid bij het bespreken van gevoelige onderwerpen en droeg bij aan het contextueel inzicht van de onderzoeker in de onderzoekscontext (Anney, 2014). Daarnaast werd triangulatie toegepast door coderingen en interpretaties te bespreken met de promotoren (Korstjens & Moser, 2018). Aanvankelijk werd overwogen om de strategie *member check* toe te passen ter versterking van de geloofwaardigheid van dit onderzoek (Anney, 2014). Omwille van tijdsgebrek werd deze strategie echter niet uitgevoerd. Dit wordt verder besproken in sectie 5.3, waarin de beperkingen van dit onderzoek worden toegelicht.

3.4.2 OVERDRAAGBAARHEID

Een tweede belangrijk criterium voor de beoordeling van de onderzoekskwaliteit is overdraagbaarheid (Anney, 2014; Bakker & de Boer, 2021; Myburgh & Poggenpoel, 2007). Overdraagbaarheid verwijst naar de mate waarin onderzoeksresultaten toepasbaar zijn in andere contexten en met andere deelnemers (Anney, 2014; Bakker & de Boer, 2021). In dit onderzoek wordt overdraagbaarheid ten eerste bevorderd door het presenteren van een

gedetailleerd overzicht van de demografische gegevens van de deelnemers (7.3). Ten tweede door het integreren van directe citaten uit de interviews in de rapportering van de onderzoeksresultaten (Myburgh & Poggenpoel, 2007). Deze strategieën ondersteunen de toepasbaarheid van de resultaten in vergelijkbare onderzoekssituaties (Anney, 2014; Myburgh & Poggenpoel, 2007).

3.4.3 ONAFHANKELIJKHEID

Het derde kwaliteitscriterium, in de Engelstalige literatuur bekend als *dependability*, wordt in dit onderzoek omschreven als onafhankelijkheid (Bakker & de Boer, 2021). Dit criterium duidt op stabiliteit en consistentie van de onderzoeksresultaten in de tijd (Anney, 2014; Myburgh & Poggenpoel, 2007). Om de onafhankelijkheid te waarborgen in dit onderzoek, is het onderzoeksproces op gedetailleerde en systematische wijze gedocumenteerd. De grondig beschreven methodologie van dit onderzoek stelt andere onderzoekers in staat het onderzoeksproces te repliceren en op basis daarvan vergelijkbare bevindingen te formuleren (Howitt, 2016; Myburgh & Poggenpoel, 2007).

3.4.4 NAVOLGBAARHEID

Het laatste kwaliteitscriterium, navolgbaarheid, betreft de mate waarin bevindingen, interpretaties en aanbevelingen rechtstreeks uit de data voortkomen en niet uit speculaties of aannames van de onderzoeker (Anney, 2014; Bakker & de Boer, 2021). Dit criterium benadrukt de transparantie van het analyseproces en de rol van de onderzoeker daarin (Korstjens & Moser, 2018).

Navolgbaarheid omvat zowel de transparantie van de methodologische keuzes als reflectie op de invloed van de onderzoeker. In dit onderzoek werd een *audit trail* opgesteld waarin alle stappen en beslissingen binnen het onderzoeksproces systematisch zijn vastgelegd en gedeeld worden met de lezer, zoals participantenwerving en herzieningen van thema's (Anney, 2014; Korstjens & Moser, 2018). Dit stelt anderen in staat te begrijpen hoe de data tot stand zijn gekomen, op basis van welke aannames en beslissingen (Bakker & de Boer, 2021). Deze *audit trail* is terug te vinden in de grondig uitgeschreven methodologie (3.1 – 3.5).

Daarnaast werd een reflexief dagboek (7.6) bijgehouden om rekening te houden met de invloed van de achtergrond, percepties en belangen van de onderzoeker (Krefting, 1991). In dit reflexief dagboek houdt de onderzoeker persoonlijke reflecties, gedachten, gevoelens en ideeën bij over hoe het onderzoek verloopt (Lincoln & Guba, 1985; Nadin & Cassell, 2006).

Deze methode bevordert kritisch bewustzijn van de eigen invloed op het onderzoeksproces en versterkt daarmee de navolgbaarheid van het onderzoek (Krefting, 1991).

3.5 ETHIEK VAN HET ONDERZOEK

Het zorgvuldig naleven van ethische richtlijnen is essentieel om de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen (Baker et al., 2016). Het is van bijzonder belang bij kwalitatief onderzoek, gezien de dynamische en iteratieve aard ervan. In sectie 3.5.1 en 3.5.2 worden binnen de context van dit onderzoek twee dimensies van ethiek besproken: procedurele en relationele ethiek.

3.5.1 PROCEDURELE ETHIEK

Procedurele ethiek betreft de naleving van ethische richtlijnen bij het opzetten en uitvoeren van onderzoek, zoals vastgesteld in ethische codes van academische instellingen (Mortelmans, 2020). Dit onderzoek werd uitgevoerd conform de ethische richtlijnen van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van de Universiteit Gent (Ethische commissie FPPW, 2024).

Transparantie met betrekking tot het onderzoeksdoel, de dataverzameling en -verwerking is essentieel (Baker et al., 2016). Daarom werd voorafgaand aan elk interview een *informed consent* overlopen, waarbij deelnemers mondeling werden geïnformeerd over het doel van het onderzoek, de opbouw van het interview en het gebruik van audio-opnames (7.5). Vervolgens ondertekenden zij het toestemmingsformulier. De deelnemers ontvingen een kopie van het formulier, inclusief de contactgegevens van de onderzoeker en promotoren, om eventuele latere vragen of opmerkingen mogelijk te maken. Omwille van privacy zijn deze gegevens echter verwijderd uit de bijlagen (7.5). Door te ondertekenen, gaven de deelnemers toestemming voor het verwerken van hun gegevens, waarbij expliciet werd verzekerd dat deze anoniem en vertrouwelijk zouden worden behandeld. Daarnaast werd benadrukt dat een niet-deelname of afhaken tijdens het onderzoek geen gevolgen had voor de ondersteuning door Centrum Kauwenberg. Na afloop van het onderzoek ontvangen de deelnemers een samenvatting van de bevindingen. Dit bevordert de transparantie over het onderzoek en vormt een blijk van waardering voor hun deelname.

Opvallend was dat veel deelnemers de *informed consent* niet grondig lazen, maar vertrouwden op de mondelinge toelichting van de onderzoeker. De lengte en complexiteit van de tekst vormden mogelijk een belemmering. Dit had mogelijk vermeden kunnen worden door de *informed consent* vooraf te sturen, zodat deelnemers de tijd hadden om het document

zorgvuldig door te nemen. Participant 12 gaf geen schriftelijke, maar mondelinge en opgenomen toestemming.

Ethische verantwoordelijkheid houdt echter niet op bij het verkrijgen van een handtekening op een toestemmingsformulier (Van Hove & Claes, 2011; Mortelmans, 2020). Kwalitatieve gegevensverzameling brengt vaak complexe ethische uitdagingen met zich mee vanwege het persoonlijke karakter van de interacties (Mortelmans, 2020). Het nauw samenwerken met deelnemers vraagt aandacht voor verschillen in culturele achtergronden, waarden, overtuigingen en gedragingen (Baker et al., 2016; Mortelmans, 2020). Het reflexief dagboek (7.6), waarin de onderzoeker kritisch reflecteert op deze dynamieken, kan een belangrijke rol spelen bij het omgaan met deze ethische uitdagingen (Baker et al., 2016).

3.5.2 RELATIONELE ETHIEK

Relationele ethiek benadrukt op de dynamiek tussen onderzoeker en deelnemer, gekenmerkt door voortdurende interactie (Mortelmans, 2020). Binnen kwalitatief onderzoek wordt erkend dat deze relatie nooit volledig neutraal is (Bakker & de Boer, 2021). Daarom wordt zelfreflectie, ondersteund door een reflexief dagboek (7.6), ingezet om de positie van de onderzoeker kritisch te analyseren (May & Perry, 2017).

De dubbele rol van de onderzoeker als zowel stagiair als onderzoeker vereist extra alertheid ten aanzien van de positie van de onderzoeker binnen het onderzoeksproces. Deze rol situeerde de onderzoeker in een insider-outsiderpositie: als insider door de bestaande band met Centrum Kauwenberg, en als outsider door de rol als onafhankelijk onderzoeker. Om verwarring bij de deelnemers over deze verschillende rollen te voorkomen, werd bij aanvang van elk interview expliciet toegelicht dat het gesprek plaatsvond in het kader van het onderzoek en losstond van de stagecontext. Toch beïnvloedde de gedeelde betrokkenheid bij Centrum Kauwenberg het verloop van sommige interviews. Sommige deelnemers namen impliciet aan dat de onderzoeker hun context en betekenisgeving vanzelf begreep, wat resulteerde in uitspraken als “*zoals je weet*” en verwijzingen naar eerdere situaties binnen Centrum Kauwenberg (Yip, 2023). Shah (2004) benadrukt dat gedeelde ‘culturele’ vertrouwdheid, zoals het samen lid zijn van Centrum Kauwenberg, een tweesnijdend zwaard is. Het kan leiden tot aannames van zowel onderzoeker als deelnemer, waardoor cruciale informatie onuitgesproken blijft. Dit risico op veronderstelde wederzijdse kennis wordt verder besproken in sectie 5.3 over de beperkingen van dit onderzoek.

De keuze om de interviews af te nemen binnen de organisatie, tevens de stageplaats van de onderzoeker, bracht bijkomende methodologische overwegingen met zich mee. De locatiekeuze hield het risico in van rolverwarring, waarbij de grenzen tussen onderzoeks- en stagerol konden vervagen (Edwards & Holland, 2013). Toch werd om praktische redenen, zoals privacy, minimale verstoring en het creëren van een veilige, vertrouwde omgeving, bewust voor deze locatie gekozen (McGrath et al., 2019). Deze beslissing beoogde een evenwicht te vinden tussen laagdrempeligheid voor de deelnemers en het beperken van invloed door de onderzoeker. Om daarnaast het risico op sociaal wenselijke antwoorden te beperken, werd er duidelijk benadrukt dat het interview geen invloed had op de ondersteuning die Centrum Kauwenberg bood en werden persoonlijke ervaringen uit de stageperiode bewust niet gedeeld (Van Hove & Claes, 2011). Verder werd er minimaal gecommuniceerd met andere medewerkers van Centrum Kauwenberg over het lopende onderzoek om beïnvloeding van de dataverzameling en -analyse te voorkomen.

Tot slot werd zorgvuldig omgegaan met persoonsgegevens van de deelnemers. Niet-essentiële gegevens zoals woonplaats, leeftijd en de naam van de voorziening werden bewust niet verzameld, in overleg met de promotoren. Het gaat om persoonsgegevens die niet noodzakelijk zijn voor het onderzoek, dus er was geen reden om deze gegevens op te slaan.

4. RESULTATEN

De resultaten van dit onderzoek worden gepresenteerd aan de hand van verschillende thema's en subthema's die naar voor komen uit de thematische analyse. Het eerste thema richt zich op de mogelijke breuk en de herdefiniëring van het ouderschap (4.1). In het tweede thema wordt de rol van de fysieke omgeving binnen residentiële voorzieningen besproken, als facilitator en als barrière voor de gezinsbeleving van ouders (4.2). In het derde thema staat centraal hoe ouders het gezin-zijn ervaren als een gevoelsmatige verbondenheid (4.3). Het laatste thema gaat in op de barrières en mogelijkheden die ouders van geplaatste kinderen ervaren in het vormgeven en beleven van hun gezinsidentiteit (4.4). Belangrijk hierbij is dat deze thema's elkaar wederzijds beïnvloeden en samen de complexiteit van de onderzoekskwestie blootleggen.

4.1 BREUK EN HERDEFINIËRING VAN OUDERROL

Ouders geven aan dat de uithuisplaatsing van hun kinderen gepaard gaat met het plots wegvallen van de alledaagse gezinsdynamiek: *“het was ineens heel stil”* (Participant 1), *“je hebt zes kinderen, maar het is hier leeg, dat kan niet, dat klopt niet”* (Participant 4), *“anders heb je een bezigheid: je moet ze eten geven, je moet ze op tijd in bed steken, de rekeningen moeten worden betaald”* (Participant 12). Uit de interviews blijkt dat het daarom voor ouders vaak een zoektocht is naar hoe ouderschap vorm krijgt wanneer het klassieke model van gezin-zijn doorbroken is. Waar sommige ouders deze verandering beleven als een verlieservaring, zien anderen het als *“een soort rijkdom die ze alleen niet zouden kunnen bieden aan hun kinderen”* (Participant 4). In beide gevallen wordt het ouderschap tijdens een uithuisplaatsing hervormd.

4.1.1 GEEN NOODZAKELIJKE BREUK

Sommige ouders ervaren de plaatsing van hun kinderen als het *“syndroom van een gebroken hart”* (Participant 1), *“jezelf afvragen of je nog wel mama bent”* (Participant 8) of als het gevoel dat *“ze meer bezig zijn om de kinderen af te pakken”* (Participant 9). Ouders beschrijven de plaatsing vaak als iets dat hen overkomen is, waarbij ze machteloos staan tegenover de beslissing van instanties: *“ineens had ik niets meer te zeggen”* (Participant 2).

Tegelijk zijn er ouders die de uithuisplaatsing beschouwen als een noodzakelijke beslissing in het belang van hun kind. Vaak gaat het om situaties waarin ouders door psychische, medische of praktische problemen (tijdelijk) niet in staat zijn hun kind voltijs op te voeden. Deze ouders geven aan opgelucht te zijn dat hun kinderen zich op een veilige plek bevindt,

waar ze kansen krijgen die zij op dat moment niet kunnen bieden. De manier waarop de beslissing tot plaatsing tot stand komt, blijkt essentieel voor de beleving van ouderschap tijdens een uithuisplaatsing. Wanneer ouders kiezen voor een vrijwillige plaatsing, ervaren zij vaker een gevoel van gedeelde regie. Als de beslissing echter van bovenaf wordt opgelegd, overheerst het gevoel van verlies en uitsluiting van hun ouderrol: *“want je wordt bekritiseerd en gelimiteerd in je mama zijn. Want je moogt er gewoon even niet meer zijn”* (Participant 1).

Een andere bepalende factor in het al dan niet ervaren van een breuk in het ouderschap is erkenning. Ouders hechten groot belang aan erkenning van hun ouderrol, zowel vanuit de voorziening als vanuit hun kind zelf. Zo vertelt Participant 5 over hoe de begeleiding haar actief informeert over het dagelijkse leven van haar dochter, wat haar het gevoel geeft erkent te worden als ouder: *“want uiteindelijk willen ze ook wel dat ik als mama de zorg van mijn dochter blijf doen”* (Participant 5). Ook Participant 4 benadrukt het belang van erkenning door begeleiders in de voorziening: *“zeggen dat veel begeleiders nog komen, maar dat er maar één mama is en dat ben jij of zo, zo dat tegen de mama zeggen”*. Daarnaast is het voor ouders essentieel dat hun kind hen (h)erkent als ouder. Zo beschrijft een moeder hoe pijnlijk het voor haar is dat haar dochter haar pleegmoeder ‘mama’ noemt. Ook een andere moeder getuigt van het belang van verbale erkenning door haar kind: *“Ik ben blij dat hij ‘mama’ zegt. Want vroeger zei hij dat nooit. Toen zei hij altijd deelnemer 11 [...] maar nu zegt hij echt zo mama”* (Participant 11). Ten slotte benadrukt een vader het belang van gedeelde tijd met zijn dochter als voorwaarde voor wederzijdse erkenning en het behoudt van zijn ouderlijke rol:

“Dus meer tijd met haar alleen dat ze me echt gaat zien als papa. Want nu zegt ze wel papa dat komt, maar dat is niet echt dat ze dat besef heeft van papa is mijn echte papa of papa is een speelmaatje dat af en toe komt.” (Participant 6)

4.1.2 OUDERROL ONDER DRUK

Toch ervaren ook ouders die vrijwillig instemden met de uithuisplaatsing en/of erkenning krijgen voor hun ouderrol, alsnog een breuk in hun ouderrol. Deze breuk manifesteert zich voornamelijk in het verlies van zeggenschap, een beperkte betrokkenheid bij het dagelijkse leven van hun kinderen en het gevoel niet erkend te worden als volwaardige opvoedingspartner. De breuk zorgt ervoor dat sommige ouders zich gereduceerd voelen tot een *“laatste redmiddel”* (Participant 8), slechts ingeschakeld voor functionele taken, zoals het begeleiden van hun kind naar een doktersafpraak wanneer begeleiders verhinderd zijn. Deze

ervaren breuk in hun ouderrol, versterkt het gevoel buitengesloten te worden van de daadwerkelijke opvoeding van hun kind:

“We hebben te weinig begeleiding, kan je je zoon halen? [...] Tuurlijk ga ik die halen, dat is mijn kind, maar dan mag het wel, als het hen uitkomt. Maar als ik echt sta te vragen om een bezoek: ja nee, we willen dat nog niet zo lang. Dat is frustrerend.”
(Participant 12)

Een ander veelgenoemd aspect in de breuk met hun ouderrol is de afwezigheid in het leven van hun kind. Ouders benoemen het gemis van (dagelijkse) rituelen zoals het in bed leggen van hun kind, hun kind wassen of het voorlezen van nieuwjaarsbrieven. Ook de afwezigheid bij belangrijke momenten in het leven van hun kind, van het eerste keer kopen van make-up tot het bijwonen van oudercontacten, maakt dat ouders hun ouderrol moeten hervormen. Het kunnen deelnemen aan belangrijke rituelen in het opgroeien van hun kind, zoals verjaardagen, kerstmis, nieuwjaar of het veranderen van school, wordt door ouders als essentieel gezien voor het beleven van gezin-zijn. Het ontbreken daarvan versterkt wederom hun gevoel van verlies:

“Want de kleinste is sinds september naar het bijzonder onderwijs gegaan. [...] En je ziet hoe dat die bijleert, hoe dat die groeit... en je kunt er zelf niet bij zijn.” (Participant 9)

4.1.3 NOOD OM OUDERROL TE HERVORMEN

Om hun ouderrol betekenis te blijven geven, zoeken ouders actief naar nieuwe manieren om hun ouderrol vorm te geven tijdens de uithuisplaatsing van hun kinderen. Ze grijpen naar symbolische handelingen en rituelen, zoals het dagelijks bellen met hun kind, foto's en video's van hun kind bekijken of zorg dragen voor een huisdier dat hen aan hun kind herinnert. Deze handelingen verzachten het gemis en zorgen voor verbinding:

“En in plaats van dat te zwaar te laten worden, probeer ik ervoor te zorgen dat er dingen zijn in die plaats. Dat ik niet dat leeg gevoel heb van ik ga nu naar huis en ik ga niet meemaken als ze in hun bed kruipen. Maar ik zorg er dan voor dat ik even naar dat bed ga kijken dat bij mij staat; ik leg een teddybeer een beetje anders en ik geef een kus op het kussen.” (Participant 1)

In dit thema wordt een fundamentele spanning zichtbaar in de manier waarop ouders hun ouderrol blijven, of niet meer kunnen, beleven. De ene ouder ervaart een verlies van zijn/haar identiteit als ouder: *“Ben ik nog wel moeder/vader?”* (Participant 2, Participant 8, Participant 10, Participant 13). Terwijl de andere zich vasthoudt aan de blijvende band: *“Ik ben altijd zijn/haar moeder/vader”* (Participant 3, Participant 5, Participant 11, Participant 14).

4.1.4 SAMENWERKING... EEN MOOI, MAAR FRAGIEL VERHAAL

De samenwerking tussen ouders en begeleiders binnen de leefgroep vormt een complexe factor in het al dan niet kunnen opnemen van de ouderrol. Wanneer deze samenwerking tussen ouders en begeleiders van hun kind wordt gekenmerkt door transparante en tijdige communicatie, voelen ouders zich meer betrokken en erkend in hun rol als ouder:

“Die zei: volgende maand heeft hij die en die en die dagen congé dan mag hij naar huis komen. Was geen probleem, terwijl nu moet ik iedere keer, iedere maand vragen: ik zou graag weten wanneer dat hij naar huis mag komen. ook als het verlof is.”
(Participant 7)

Toch benadrukken veel ouders dat de samenwerking met begeleiders niet vanzelfsprekend is. Gebrekkige of laattijdige communicatie, waardoor ouders essentiële informatie over hun kind missen, maakt het moeilijk om betrokken te blijven in het dagelijks leven van hun kind. Een ander aspect dat ouders als moeilijk ervaren, is het gevoel dat beloften of afspraken met begeleiders niet worden nagekomen. Zo vertelt een ouder dat ze vaak zelf opnieuw moet bellen omdat ze niet wordt teruggebeld, ondanks eerdere beloftes. Deze kleine momenten stapelen zich op en creëren het gevoel voor ouders dat ze maar een nummer zijn en dat ze niet geapprecieerd worden. Dit versterkt het gevoel buitengesloten te worden en zet de ouderrol onder druk.

Ook het gebrek aan continuïteit in de begeleiding zorgt ervoor dat opgebouwde vertrouwensbanden telkens opnieuw moeten worden losgelaten en heropgebouwd. Zoals één ouder aangeeft: *“ik kan geen vertrouwen hebben in een wissel om de vijf voeten”* (Participant 2). Dit maakt dat ouders zich onzeker voelen over wie op de hoogte is van hun situatie en het verhaal van hun kind, waardoor ze het gevoel krijgen telkens opnieuw te moeten beginnen bij een ander aanspreekpunt.

4.2 FYSIEKE CONTEXT ALS FACILITATOR EN BARRIÈRE VOOR GEZIN-ZIJN

Niet alleen de breuk en de herdefiniëring van de ouderrol is een cruciale factor in de gezinsbeleving van ouders. Uit de analyse van de interviews blijkt dat ook de fysieke omgeving waarin ouder-kindcontact plaatsvindt, een grote invloed heeft op het gezinsgevoel dat ouders al dan niet ervaren. In het volgende thema wordt de invloed van de fysieke context besproken.

4.2.1 OUDER ALS BEZOEKER: ROLVERLIES IN DE INSTITUTIONELE CONTEXT

De meerderheid van de ouders geeft aan dat zij zich tijdens contactmomenten in de residentiële voorziening minder ouder voelen, of zelfs helemaal niet. Ze voelen zich gereduceerd tot bezoeker. Participant 1 benoemt dit letterlijk: *“tijdens corona mocht ik niet op bezoek. En als ik dan uiteindelijk op bezoek mocht was het met een mondmasker”*. Wat participant 8 benoemt als *“je ben op een zijspoor, je bent er wel als mama, maar als er iets is, gaan ze naar de begeleiding”*, wordt door meerdere ouders herkend: ze zijn fysiek aanwezig bij hun kind, maar worden zelden als eerste aanspreekpunt gezien door hun kinderen wat het gevoel van ouderschap ondermijnt. De aanwezigheid van begeleiding versterkt dit gevoel van rolverlies omdat kinderen zich spontaan wenden tot de begeleiding voor troost of bevestiging, ook wanneer de ouder erbij is:

“Als je daar bent [...] dat ze haar dan pijn gedaan heeft of wenen of zo dat ze dan toch nog steeds naar de begeleiding loopt in plaats van bij mij komt.” (Participant 6)

De institutionele context, gekenmerkt door niet-zelfgekozen regels, aanwezigheid van begeleiding en beperkte autonomie, beperkt de ruimte voor ouders om hun ouderrol volwaardig op te nemen. Participant 3 vertelt dit letterlijk: *“hier kiezen de opvoeders de regels, thuis weet je dat je alles zelf kan doen [...] maar in de leefgroep kan ik niet beslissen”*. Ook participant 6 geeft aan dat opvoedkundige beslissingen grotendeels in handen liggen van de begeleiders:

“Het komt er dus echt op neer zo van je mag iets meebrengen voor uw kind, maar je mag het wel pas geven wanneer zij het zeggen en hoeveel dat zij zeggen en ze willen dan nog het liefst dat we granenkoeken of het één of het ander meebrengen in plaats van chocolade.” (Participant 6)

4.2.2 GEVOEL VAN CONTROLE ALS DREMPEL

Een tweede terugkerende drempel die ouders benoemen in het ervaren van gezin-zijn, is het gevoel van controle en toezicht tijdens de contactmomenten binnen de context van de voorziening. Ouders geven aan dat de constante aanwezigheid van begeleiding tijdens de contactmomenten vaak niet als ondersteunend, maar als beoordelend wordt ervaren.

“Wat mij wel stoort aan de bezoeken is dat ge continu toch die begeleiding achter u hebt. Daarmee dat ik ook zo snel mogelijk met mijn dochter naar buiten wou.”
(Participant 6)

Hierdoor voelen ouders zich soms ook beperkt in het uiten van twijfels of gevoelens, uit angst dat hun woorden tegen hen gebruikt zullen worden. Grenzen aangeven kan bijvoorbeeld door anderen geïnterpreteerd worden als een teken van onvermogen.

De aanwezigheid van begeleiding heeft niet alleen invloed op wat ouders zeggen, maar ook op hun gedrag tijdens de contactmomenten. Bij sommige ouders leidt het tot onzekerheid en terughoudendheid:

“Want als die er rondlopen, dan kun je je eigen niet zijn. Dan hou je altijd ja, ik weet niet, in of anders of Gewoon omdat je denkt van als je iets doet, is het dan wel goed genoeg voor hun?” (Participant 8)

Sommige ouders hebben manieren gevonden om met deze controle om te gaan. Ze proberen de begeleiding zoveel mogelijk te negeren en zich bewust te richten op hun kind:

“Ja, die lopen daar rond, maar ik heb er geen aandacht voor. Dat trek ik mij niet aan. Kan me niet schelen. Ik kom niet voor die mannen hé.” (Participant 7)

4.2.3 (ON)VOORWAARDELIJK OUDERSCHAP

Tot slot geven ouders aan dat ze zich vaak alleen voelen in de nasleep van de plaatsing, waarbij er weinig tot geen sociaal netwerk of ondersteuning beschikbaar is om als ouder op terug te vallen:

“Mama blijft alleen achter hé. Ik had op dat moment had ik gewoon niemand niet meer. Voor mij ook, het netwerk is enorm klein. Dus ja, er was niets of niemand niet meer.”
(Participant 9)

Opvallend is dat slechts vier van de veertien ouders tijdens het interview spreken over een aanwezige partner in het kader van gezin-zijn. Bij de overige ouders kwam dit niet spontaan aan bod tijdens het interview. Participant 4 beschrijft hoe de afwezigheid van zowel kinderen als partner leidt tot een intens gevoel van leegte. Omgekeerd kan de aanwezigheid van een partner de ervaring van 'alleen zijn' verzachten, doordat het gemis gedeeld wordt. Zo verwoordt een moeder: *"Mijn vriend en ik missen die enorm"* (Participant 13). Voor sommige ouders fungeert de aanwezigheid van niet-geplaatste, oudere, kinderen als een buffer tegen gevoel van alleen te zijn. De zorg voor hun niet-geplaatste kinderen geeft betekenis aan hun ouderrol en zorgt voor een bron van tijdsinvulling:

"Ik heb dan nog kinderen hè, die groot zijn, kleinkinderen. Als mijn andere kinderen mij soms eens nodig hebben om te helpen in hun huishouden, doe ik dat ook wel zo."
(Participant 5)

Ook een andere moeder waarvan één kind van de twee recent terug thuis kwam wonen na een plaatsing, beschrijft haar gevoel als *"de helft van mijn hart is vol, de helft is leeg"* (Participant 3). De aanwezigheid van een partner of andere kinderen thuis kan dus fungeren als een beschermende factor tegen gevoelens van leegte en alleen zijn die gepaard gaan met een uithuisplaatsing.

De ervaring van alleen zijn, wordt versterkt door de voortdurende druk die ouders ervaren om zich telkens opnieuw te moeten bewijzen als ouder. Ouders beschrijven hoe ze voortdurend geconfronteerd worden met het moeten verantwoorden van hun verleden ondanks inspanningen tot verandering. Andere ouders geven aan dat ze niet langer begrijpen wat er van hen verwacht wordt om te bewijzen. Daarnaast geeft bijna de helft van de ouders aan dat het opbouwen van een sociaal netwerk als voorwaarde voor hereniging met hun kinderen wordt gesteld. Hierbij ervaren ze allemaal een gevoel van onmacht: het voelt als een onhaalbare opdracht, zoals een moeder treffend verwoordt: *"zoals dat netwerk, wanneer gaat dat ooit in orde zijn? Gaat dat ooit wel lukken?"* (Participant 11). Deze onmacht en de druk om zich voortdurend te moeten bewijzen, leidt bij veel ouders tot moedeloosheid:

"Maar dan heb je nog altijd van waarom zou ik nog zoveel moeite doen als het toch doelloos is of je weet niet hoelang het nog gaat duren... Je weet eigenlijk van niets."
(Participant 11)

Naast het gevoel zich voortdurend te moeten bewijzen, ervaren sommige ouders een spanningsveld rondom het begrip 'het belang van het kind'. Dit versterkt bij ouders het gevoel

er alleen voor te staan. Hoewel ouders erkennen dat de hulpverlening handelt in het belang van het kind, hebben ze het gevoel dat hun eigen inzet en liefde als ouder hierin onvoldoende worden erkend. Er ontstaat een gevoel van strijd, waarbij zowel ouders als begeleiders het beste voor het kind nastreven, maar waarin ouders zich vaak buitengesloten voelen. Dit uit zich enerzijds in het niet betrokken worden bij beslissingen die genomen worden ‘in het belang van het kind’ en anderzijds in een gebrek aan erkenning voor hun eigen behoeften en noden als gezin:

“Zij zeggen ook: wij zijn hier enkel voor de kinderen. En ik snap dat. Maar dan denk ik: wat is het belangrijkste voor de kinderen... dat ze naar hun eigen gezin kunnen? En wat is dan het belangrijkste voor dat gezin? En niet enkel het kind.” (Participant 8)

Deze factoren maken dat contactmomenten binnen de voorziening vaak als beperkend worden ervaren. Alle ouders zijn het erover eens: de contactmomenten thuis of buiten de voorziening op neutraal terrein worden als natuurlijker en aangenamer ervaren. De thuisomgeving wordt beschreven als de *“gewone omgeving”* (Participant 9). Een andere ouder vindt de thuisbezoeken met haar dochter belangrijk *“omdat ze dan ook weet van: mama woont daar”* (Participant 10). Buiten de muren van de voorziening ervaren ouders ook meer autonomie en vrijheid. Zo vertelt een ouder: *“ik doe wat ik wil”* (Participant 2). Voor andere ouders vormt het contact buiten de voorziening een tegenreactie op de ervaring dat binnen de residentiële context voornamelijk wordt opgevoed volgens de normen en waarden van de begeleiding: *“ze wordt echt opgevoed gelijk dat zulle dat willen”* (Participant 6). Ook verschillende ouders geven aan dat hun kinderen thuis losser, vrolijker en meer ontspannen zijn:

“Die is thuis veel losser als daar. [...] En dat je in de leefgroep veel meer merkt dat die zo alles moet vragen. Daar is hij meer gesloten als hier. En daar is hij rap gefrustreerd.” (Participant 7)

4.3 EMOTIONELE EN FYSIEKE VERBONDENHEID ALS FUNDAMENT VAN HET GEZIN-ZIJN

Naast de impact van de institutionele omgeving op de gezinsbeleving van ouders, blijkt ook de emotionele en fysieke verbondenheid tussen ouder en kind van essentieel belang voor hun gezinsbeleving. De mate waarin ouders deze verbondenheid ervaren, bepaalt in sterke mate of zij zich nog als gezin kunnen voelen.

4.3.1 LIEFDE ALS LEIDRAAD

Een veelvoorkomende motivering van ouders als reden waarom de contactmomenten met hun kinderen waardevol zijn voor hen, is een gevoelsmatige verbondenheid. Ze spreken over *“een band die niet verbroken kan worden”* (Participant 4), *“dat is mijn dochter”* (Participant 14) en *“omdat ik dat kind heel graag zie”* (Participant 5). Deze liefde voor hun kinderen blijkt een essentieel ankerpunt in hun ervaring van gezin-zijn. Contactmomenten worden dan ook ervaren als een kans om deze verbondenheid te versterken.

Voor sommige ouders ligt de motivatie om contact te onderhouden met hun kinderen in hun eigen verleden. Vijf ouders gaven expliciet aan dat hun eigen jeugd werd gekenmerkt door emotionele afwezigheid van hun ouders. Deze ervaring motiveert hen om het anders te doen voor hun eigen kinderen. Ze willen tonen dat ze er zijn voor hun kinderen: *“ze wist dat ik van de zijlijn toe keek en dat als er echt iets was dat ik er wel was”* (Participant 1). Deze drijfveer vertaalt zich in het belang dat ouders hechten aan het contact met hun kinderen:

“Ik heb zelf vroeger nooit geen mama en geen papa gehad. Ik wil niet zo overkomen ten opzichte van mijn kinderen.” (Participant 2)

4.3.2 FYSIEK SAMEN ZIJN

Naast verbondenheid speelt het fysiek samen zijn met hun kinderen een centrale rol in het beleven van gezin-zijn voor ouders. Ouders geven aan dat ze zich pas echt een gezin voelen wanneer ze fysiek samen zijn met hun kinderen. Wat ze precies doen tijdens deze momenten is minder belangrijk, het samen zijn op zich geeft hen een gevoel van verbondenheid:

“Op zich, het feit dat we al samen zijn, is al meer dan genoeg uiteindelijk. Wat je dan doet, uiteindelijk maakt het niet uit.” (Participant 8)

Toch lijkt deze beleving sterk afhankelijk van de context. Fysiek samen zijn binnen de muren van de voorziening voelt anders aan voor ouders dan samen zijn op een neutrale plek, zoals een speeltuin. Of zoals een moeder vertelt: *“kerst hebben we bij hun daar in de instelling gevierd. Dat is niet gelijk dat je thuis zou doen”* (Participant 8). Dit spanningsveld werd besproken in sectie 4.2.

Wanneer het fysiek samen zijn ontbreekt, ervaren veel ouders een gevoel van leegte, wat het beleven van gezin-zijn bemoeilijkt. Een vader verwoordt dat hij zich geen gezin voelt met zijn zoon, omdat ze elkaar slechts één keer in de maand zien. Een moeder beschrijft ook de

emotionele impact van het niet fysiek samen zijn met haar kinderen. Ze verwoordt haar ervaring van thuiskomen zonder haar kinderen als thuiskomen op een begraafplaats:

“Ook wanneer ik ga naar huis, ik was waarom moet ik naar cimetière? Voor mij was een cimetière in het begin. Voor wat ga ik naar binnen? Wie wacht er mij thuis? Niemand.” (Participant 3)

De verbondenheid tussen ouders en hun kinderen speelt niet alleen een rol in de gezinsbeleving van ouders, maar is ook bepalend voor hoe ouders hun ouderrol ervaren. Wanneer deze band sterk is, voelen ouders zich meer betrokken en erkend in hun rol.

“Nu heb ik zoiets, ik zal altijd haar mama zijn of dat ze nu niet constant bij mij is of wel.” (Participant 5)

4.4 GEZIN-ZIJN VERSUS GEZIN-VOELEN

Hoewel verbondenheid essentieel is voor ouders, tonen volgende ervaringen van ouders dat gezin-zijn en het daadwerkelijk een gezin voelen, niet altijd gelijk lopen in de context van een uithuisplaatsing. De emotionele en fysieke verbondenheid tussen ouders en kinderen wordt iets dat actief onderhouden moet worden, omdat de vanzelfsprekendheid van het dagelijks samenwonen wegvalt in de context van een uithuisplaatsing. Gezin-voelen vraagt een voortdurende inzet van ouders en gaat gepaard met ouderlijke opofferingen. Het gewoon fysiek samen zijn met hun kinderen, is dus niet voldoende om zich een gezin te voelen.

4.4.1 DREMPELS GEZIN-VOELEN

Een terugkerende belemmering die ouders ervaren om zich een gezin te voelen, is het gebrek aan tijd, ruimte en flexibiliteit om het gezinsleven op een betekenisvolle manier vorm te geven. De beperkte bezoeken, de logistieke uitdagingen van de verplaatsingen en het plannen van activiteiten binnen strikte tijdzones zorgen voor spanningen die het gezinsgevoel van ouders ondermijnen. Momenten die bedoeld zijn om de band tussen ouders en kinderen te versterken, worden zo ervaren door ouders als stressvol en niet als ontspannend:

“In een stresssituatie, allee dat is zo meer zo ervaring aan stress omdat je weet dat je niet kunt ontspannen, omdat je weet omdat ik zaterdag al denk van, aah ik moet hem zondag al terugbrengen. En ook woensdag denk ik van, ik kan mij niet ontspannen hier want ik moet hem terugbrengen, ik moet naar huis en dan...” (Participant 11)

De voortdurende druk van het organiseren (*“Het is koud, wat moet je dan de hele tijd doen met die kinderen?”* (Participant 8)), het plannen (rekening houden met de uren van het openbaar vervoer en school, afstand tussen voorziening en thuis...) en de tijdsdruk van contactmomenten (op tijd terug zijn in de voorziening) zorgen ervoor dat het gezinsmoment wordt gefragmenteerd waarin het contact tussen ouder en kind plaatsmaakt voor functionele interactie:

“Overlaatst ook met mijn zus, hé ze heeft dan voorgesteld naar Luik naar de kermis. Leuk, maar ge zijt constant met die uren bezig hé. En we waren dan iets later dan voorzien terug. Maar ja, je stuurt wel een bericht en je geeft dat wel door. Maar toch kun je niet gerust ergens op uitstap gaan. Want je moet constant die uren en en... Ook al zijn ze wel redelijk flexibel op dat moment, maar toch.” (Participant 8)

Een tweede belemmering die ouders ervaren in het beleven van gezin-zijn tijdens contactmomenten met hun kinderen, is het voortdurende gevoel van afscheid nemen. Gezin-zijn wordt ervaren als iets dat voortdurend onderbroken wordt. Zo vertellen ouders dat de ontspannen momenten vaak overschaduwt worden door het verdriet en het continu bezig zijn met het afscheid nemen van hun kinderen. De meerderheid van de ouders geeft aan dat het afscheid nemen de moeilijkste momenten zijn. Meerdere ouders geven daarom aan dat overnachtingen van hun kinderen waardevolle momenten (zouden kunnen) zijn omdat ze dan niet moeten zeggen dat hun kinderen terug moeten naar de voorziening:

“En gelijk dat ik zeg, als je dan eens weggaat die vrijdag naar dat spaghetti-avond, dat had leuk moeten zijn, maar eigenlijk was dat niet leuk, want je gaat ‘s avonds de twee anderen weer wegdoen en ze hangt aan je been van mama, ik wil met jou blijven, mama, ik wil met jou mee naar huis. Dan moet je... Je hebt geen andere keuze om te zeggen van op dat moment gaat het nog niet.” (Participant 8)

Zoals hierboven vermeld, is gezin-zijn geen vanzelfsprekendheid meer waardoor het voortdurende inzet en veerkracht van ouders vraagt. Deze inzet manifesteert zich niet alleen in het regelen van vervoer of het bijwonen van gesprekken, maar ook in het aanwezig willen zijn op symbolische momenten, zoals verjaardagen of feestdagen en het regelen van contact tussen broers en zussen, waarvan het belang extra groot wordt door de uithuisplaatsing. Ouders geven aan dat ze zelf actief moeten zoeken naar manieren om verbonden te blijven met hun geplaatste kinderen, aangezien ze in de voorziening geen ruimte ervaren als gezin:

“Er is plaats voor ons als gezin bij pleegzorg en bij Kauwenberg, maar ik heb dat niet echt in de instelling of zo nee. Je moet zelf laten horen van ze gaan verjaren, dan wil ik ze zeker zien op die dag, wat is er mogelijk?” (Participant 4)

Vaak gaat dit gepaard met gevoelens van uitputting. Ouders wringen zich in allerlei bochten om er te zijn voor hun kinderen, vaak ten koste van hun eigen gezondheid, energie of werksituatie.

“Ik wring mij in honderdduizend bochten uiteindelijk, voor daar nog te blijven staan voor die kinderen.” (Participant 8)

4.4.2 KANSEN GEZIN-VOELEN

Ondanks bovengenoemde belemmeringen geven ouders doorheen de interviews mogelijkheden aan om betekenisvolle momenten te creëren waarin het gezinsgevoel ervaren wordt. Ouders hechten veel belang aan het opnemen van de dagelijkse zorg voor hun kinderen, zoals het koken voor hun kinderen, huiswerk samen maken, in bad steken, zorgen dat ze op tijd gaan slapen, de boterhammen klaarmaken en ze in de ochtend wakker maken. Participant 1 verwoordt het als: *“dat zijn dingen die je thuis zou doen, dat zijn dagdagelijkse dingen”*. Deze dagelijkse routines, zoals het samen koken en eten, dragen bij aan het ervaren van ouderschap, wat een mogelijkheid biedt om het gevoel van gezin-zijn te versterken:

“Samen huiswerk maken, de douche insteken, terug het moederschap opnemen en de band versterken. En dan moet ik ook koken. Dan eten we samen.” (Participant 13)

Daarnaast blijken momenten van autonomie en onbezorgd samen zijn met hun kinderen, bijvoorbeeld zonder controle of tijdsdruk, van grote waarde voor het gevoel van gezin-zijn voor ouders. Wanneer ouders niet voortdurend geconfronteerd worden met institutionele regels, ontstaat er ruimte om op een spontane en ontspannen manier met hun kind om te gaan:

“In deze periode ik kan genieten van een paar dagen met mijn zoon zonder stress. Zonder dat de begeleiding belt 'waar zijn jullie?’” (Participant 3)

Ouders geven aan dat gezin-voelen voor hen sterk verbonden is met het kunnen maken van eigen keuzes, zonder inmenging van buitenaf. Het gaat om autonomie in het dagelijks leven, van *“gewoon de kans krijgen om samen naar de winkel te gaan en te kunnen kiezen wat je gaat eten”* (Participant 1) tot samen plannen wat de dag zal brengen: *“wat gaan we doen met onze dag vandaag”* (Participant 1). Gezin-zijn draait voor ouders dus niet alleen om het samen

tijd doorbrengen met hun kinderen, maar ook om het recht en de vrijheid om als gezin zelf beslissingen te nemen.

“Als je op uitstap gaat ook. Zij zijn nog altijd baas. Je bent wel bij je kind, maar zij zijn de baas, ze gaan ook zeggen wat je kunt eten en drinken en die gaan echt de gewoontes die ze hebben van de leefgroep van dat uur eten en dan uw drinken en zo pakken ze ook mee op uitstap dan. En dus altijd samenblijven.” (Participant 6)

Ook broers en zussen spelen een centrale rol in het ervaren van gezin-zijn. Ouders benadrukken het belang van gezamenlijke tijdsbesteding met al hun kinderen samen, zodat ook de onderlinge relaties tussen de kinderen kunnen groeien. Tegelijkertijd blijkt dat deze gedeelde momenten met broers en zussen zelden spontaan tot stand komen: ouders ervaren dat zij hierin zelf het initiatief moeten nemen, wat opnieuw een inspanning van ouders vraagt.

“In het begin zeiden ze wel van die speelbezoekjes met de drie dan. Ik denk dat dat één of twee keer is gebeurd in heel de tijd dat ze daar is. En ze zit daar van augustus, eind augustus. In heel die tijd maar twee keer. Dus ik probeer zoveel mogelijk de drie samen te brengen, maar het is ten koste van andere dingen. En doe je dat niet, dan zien ze elkaar helemaal niet.” (Participant 8)

Gezin-zijn wordt niet enkel gezien als de ouder-kindrelatie, maar als een netwerk waarin kinderen onderling zorg opnemen voor elkaar.

“Als ik ben opgenomen dan hield mijn zoon eigenlijk de jongens bij in het weekend dus hij nam ook veel op. Dus ook dat is gezin voor mij, niet alleen ik en de kinderen, maar ook de kinderen onder elkaar.” (Participant 4)

Tot slot benadrukken ouders het belang van open communicatie binnen het gezin. Het kunnen praten over zowel mooie als moeilijke momenten wordt gezien als essentieel om de band te behouden en te versterken met hun kinderen. Zo hechten sommige ouders er waarde aan om met hun kinderen in gesprek te gaan over de redenen van de uithuisplaatsing of over thema's die samenhangen met de ontwikkeling, zoals de puberteit.

5. DISCUSSIE EN CONCLUSIE

De literatuurstudie maakt duidelijk dat de centrale onderzoekskwestie, met betrekking tot de betekenis en invulling van gezin-zijn voor ouders van uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen, een complex en gelaagd vraagstuk is. Hoewel ouders hun juridisch ouderschap behouden na een uithuisplaatsing van hun kinderen, ervaren zij in de praktijk vaak een verlies van hun ouderrol (Kiraly & Humphreys, 2015; Schofield et al., 2010; Vandenbroeck & Devlieghere, 2024; Van der Ploeg & Scholte, 2003). Dit ervaren verlies van ouderschap staat in contrast met het beleidsdiscours waarin ouderbetrokkenheid wordt gezien als een cruciale factor voor het welzijn van zowel het kind als de ouder in uithuisplaatsingssituaties (Boyle, 2015; Kiraly & Humphreys, 2015). De spanning tussen formele rechten en de ervaringen van ouders wordt versterkt door een fundamentele paradox binnen de jeugdzorg: zowel de oorzaak als de oplossing van opvoedingsproblemen worden binnen het gezin zelf gesitueerd (Roose & Devlieghere, 2023). Deze ambigue positionering roept de vraag op hoe ouders, binnen de context van een uithuisplaatsing, hun gezinsbeleving en ouderrol kunnen, willen en mogen beleven.

Vanuit deze spanningsvelden vertrekt dit onderzoek met de centrale onderzoeksvraag: “Wat betekent gezin-zijn voor ouders van uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen?” met aanvullende deelvraag: “Wat zijn bevorderende en belemmerende factoren voor ouderbetrokkenheid bij een uithuisplaatsing van hun kinderen in residentiële voorzieningen?”.

5.1 NABIJHEID ALS BESTAANSVOORWAARDE VOOR GEZIN-ZIJN

Dit onderzoek bevestigt dat gezin-zijn voor ouders van uithuisgeplaatste kinderen geen vanzelfsprekendheid is, maar een voortdurend proces van herdefiniëring. In lijn met bestaande literatuur zoeken ouders actief naar manieren om hun ouderrol vorm en betekenis te geven buiten het dagelijks samenleven met hun kind (De Wilde, 2020; Schofield et al., 2010). Nabijheid blijkt hierbij een fundamentele bestaansvoorwaarde om te kunnen spreken over gezin-zijn.

Ouders in dit onderzoek trachten nabijheid te realiseren via alledaagse handelingen zoals dagelijks telefoneren, kleding van hun kind wassen, het bekijken van hun foto's samen of de kamer van hun kind schoonmaken. Ook het delen van levensgebeurtenissen zoals verjaardagen, feestdagen of het behalen van schoolresultaten wordt als essentieel ervaren om het gezinsgevoel van ouders in stand te houden. In die zin wordt gezin-zijn niet alleen ervaren

als een status, maar als iets dat actief onderhouden en 'gedaan' wordt. Dit sluit aan bij het concept *doing family* en andere literatuur waarin gezinsrelaties vorm krijgen via het delen van alledaagse handelingen, rituelen en interacties (Finch, 2007; Gwenzi, 2018; Mahat-Shamir et al., 2016; Morgan, 2011; Van Holen et al., 2020; Wulleman et al., 2023). De betekenis van gezin-zijn blijkt dus nauw verbonden te zijn met het actief 'doen' van ouderschap.

De relevantie van nabijheid als een vorm van ouderschap 'doen' wordt ook ondersteund door orthopedagoog Martinus Langeveld, die stelt dat opvoeding plaatsvindt "waar ouders en kinderen met elkaar omgaan" en daarbij het belang benadrukt van een vanzelfsprekende en onverstoorde interactie (Langeveld, 1979, p. 41). Ook orthopedagoog Ter Horst wijst op het belang van het alledaagse 'doen' in de relatie tussen ouder en kind, zoals aanraken, verzorgen, spelen, eten en drinken (Ter Horst, 2006). Binnen de residentiële context blijkt het realiseren van dergelijke nabijheid echter moeilijk. Ouders in dit onderzoek geven aan dat gereguleerde contactmomenten, aanwezigheid van begeleiders en een gebrek aan autonomie hen verhinderen om zich ouder, en daarmee samenhangend gezin, te voelen. Ook de literatuur bevestigt dat ouders gevoelens van leegte, machteloosheid en identiteitsverlies ervaren door een breuk in hun ouder-zijn tijdens de uithuisplaatsing van hun kinderen (Broadhurst & Mason, 2017; Schofield et al., 2010). Pas buiten de institutionele context, tijdens uitstappen of huisbezoeken, voelen ouders ruimte om "gewoon gezin te zijn". Dit bevestigt het belang van gedeelde vrijetijdservaringen en autonomie om hechting en gezinsidentiteit te versterken (Hurtado & Bailon, 2014; Melton, 2017; Schwab & Dustin, 2015).

Nabijheid overstijgt het louter "samen doen" van handelingen, het gaat om het voelbaar aanwezig willen zijn als ouder, zelfs wanneer fysieke nabijheid ontbreekt. Ouders in dit onderzoek benadrukken dat ze hun kinderen willen laten voelen dat ze beschikbaar en betrokken blijven, ondanks het niet samenleven. Nabijheid wordt door hen omschreven als een verbinding, een band die niet te verbreken is. Ook in de literatuur wordt de specifieke aard van opvoedingsrelaties benadrukt. Zoals Levering (2016, p. 34) stelt: "De pedagogische relatie wordt in de geesteswetenschappelijke traditie opgevat als een relatie met een eigen aard en oorsprong. De relatie tussen opvoeder en kind kan niet over één kam geschoren worden met andere beïnvloedingsrelaties". In dezelfde lijn benadrukt het concept existentiële loyaliteit de onveranderlijke verbondenheid tussen ouders en hun kinderen (Wilde & Cannaert, 2024).

De bevindingen in dit onderzoek sluiten aan bij beschrijvingen van nabijheid binnen psychotherapie, waarbij nabijheid wordt gezien als het delen van persoonlijke ervaringen, emoties en alledaagse handelingen (Schwartz, 1993). Daarnaast is nabijheid geworteld in het menselijke verlangen naar hechting. Zonder deze nabijheid is veilige hechting tussen ouder

en kind nauwelijks mogelijk (Bowlby, 1953; De Wolff & Wildeman, 2020). In overeenstemming hiermee beschrijven Flores en Berenbaum (2012) nabijheid in interpersoonlijke relaties als de mate waarin individuen ervaren dat anderen zorg voor hen dragen en fysiek, emotioneel en verbaal aanwezig zijn. Ouders in dit onderzoek verwoordten dit op gelijkaardige wijze: zij ervaren nabijheid wanneer ze daadwerkelijk aanwezig kunnen zijn in het leven van hun kind, fysiek, emotioneel en zorgend. Het gaat om er zijn met én er zijn voor het kind. Deze vormen van nabijheid geven betekenis aan hun ouderrol.

Gezin-zijn binnen de context van uithuisplaatsing krijgt slechts betekenis wanneer hulpverleners bewust investeren in het creëren van betekenisvolle nabijheid tussen ouder en kind. Dit omvat meer dan fysiek samen zijn: het vraagt ruimte voor ouderlijke verantwoordelijkheid, betrokkenheid en beschikbaarheid. Ook de eigen noden van ouders verdienen aandacht, zodat zij hun ouderrol met een gevoel van zinvolheid kunnen vervullen. Wanneer deze voorwaarden vervuld zijn, kan gezin-zijn tijdens een uithuisplaatsing opnieuw betekenis krijgen voor ouders.

5.2 OUDERBETROKKENHEID ALS MEER DAN FYSIEK CONTACT

De resultaten van dit onderzoek sluiten nauw aan bij de literatuur waarin wordt gesteld dat betekenisvolle ouderbetrokkenheid cruciaal is voor het ervaren van ouderschap en het vormgeven van gezinsidentiteit (Schofield et al., 2010; Van den Bruel & Stroobants, 2016). Ouders in deze studie bevestigen wat eerder onderzoek reeds aantoonde: de betrokkenheid die zij ervaren binnen residentiële voorzieningen blijft vaak beperkt tot formele, gereguleerde contactmomenten die zelden als betekenisvol worden ervaren. De institutionele context, gekenmerkt door strikte regels, beperkte autonomie en afhankelijkheid van begeleiders, draagt bij aan dit gevoel van beperkte ouderbetrokkenheid (Malet et al., 2010; Van den Bruel & Stroobants, 2016).

Betekenisvolle ouderbetrokkenheid vereist meer dan enkel en alleen ouder-kind contact. Het vraagt erkenning, inspraak en gedeelde verantwoordelijkheid (Geurts et al., 2012; Schofield et al., 2010; Van den Bruel & Stroobants, 2016). In de praktijk blijft ouderbetrokkenheid echter vaak instrumenteel ingevuld, waarbij ouders zich eerder 'bezoekers' voelen dan opvoeders voelen. Hun betrokkenheid lijkt afhankelijk van de goodwill van begeleiders, wat erkenning voor ouders hun ouderrol ondermijnt. Deze bevindingen situeren zich binnen het breder spanningsveld dat het jeugdhulpdiscours kenmerkt: dat tussen beheersing enerzijds en emancipatie anderzijds (Michielse, 1980). Ouders worden geacht 'mee te werken', eerder dan erkend te worden als volwaardige opvoedingspartners (Roose & Devlieghere, 2023).

Hoewel ouders wettelijk erkend worden als de eerste opvoedingsverantwoordelijken (art. 18, IVRK, 1989) en er in de praktijk steeds meer nadruk ligt op gezins-en contextgericht werken, blijft het dominante perspectief in de praktijk gefocust op het 'belang van het kind'. Dit perspectief dat het 'belang van het kind' centraal stelt, dreigt de bredere gezinscontext uit het oog te verliezen (Bouma et al., 2019; De Wilde, 2020; Roets et al., 2014). In dit onderzoek geven ouders aan zich regelmatig uitgesloten te voelen van beslissingen, voortdurend het gevoel te hebben zich te moeten bewijzen, en nergens gehoor te vinden voor hun zorgen of noden. Hun ondersteuningsbehoeften worden ondergeschikt gemaakt aan het 'belang van het kind', wat hun positie als ouder ondermijnt en het recht op gezinsleven onder druk zet.

In het licht van bovenstaande bevindingen wordt duidelijk dat ouders in de eerste plaats behoefte hebben aan structurele erkenning binnen het dagelijks gezinsleven. Ze hechten minder belang aan uitzonderlijke activiteiten met hun gezin en meer aan het samen beleven van alledaagse momenten waarin ze samen met hun kinderen keuzes kunnen maken. Deze bevinding onderstreept dat ouderbetrokkenheid pas als betekenisvol wordt ervaren wanneer ouders voldoende ruimte krijgen voor ouderlijke autonomie en wanneer zij zich vrij voelen hun opvoedingsstijl en voorkeuren te uiten. Om dit mogelijk te maken, is een gezinsgerichte benadering vereist waarin de gezinscontext structureel wordt erkend als een fundamenteel onderdeel van het welzijn van zowel het kind als de ouder. Enkel binnen een dergelijke benadering kan ouderbetrokkenheid duurzaam en betekenisvol worden ingevuld en kan het gevoel van gezin-zijn daadwerkelijk worden beleefd.

5.3 BEPERKINGEN VAN HET ONDERZOEK

Een eerste beperking betreft de rekrutering van deelnemers via Centrum Kauwenberg. De selectie van deelnemers werd uitgevoerd door medewerkers van de organisatie, wat, ondanks inspanningen om een diverse groep ouders te bereiken, mogelijk heeft geleid tot selectiebias. Dit houdt in dat voornamelijk ouders werden benaderd die beter bereikbaar en beschikbaar waren of waarvan werd ingeschat dat de kans op uitval tijdens het onderzoek klein was. Bovendien ontvingen alle deelnemers reeds ondersteuning via Centrum Kauwenberg, waardoor zij niet alleen beschikten over een sociaal netwerk binnen de organisatie, maar ook met vragen of bezorgdheden terechtkonden bij Centrum Kauwenberg. Daardoor blijven de ervaringen van ouders met een beperkter sociaal vangnet of een meer terughoudende houding ten opzichte van hulpverlening mogelijk onderbelicht in de resultaten.

Een tweede beperking is de inclusie van drie ouders die niet tot de oorspronkelijke doelgroep behoorden, namelijk twee ouders van kinderen die bij hun vader geplaatst zijn en één ouder van wie het kind in een pleeggezin is geplaatst. Hun ervaringen weken op bepaalde thema's af van die van ouders met kinderen in residentiële voorzieningen, zoals de samenwerking met begeleiders of de fysieke context van de contactmomenten. Dit verschil kan de interpretatie van de data beïnvloeden. Deze beperking is eveneens erkend in het reflexief dagboek (7.6).

Daarnaast kon de strategie *member check* niet worden uitgevoerd vanwege tijdsgebrek. Deze strategie houdt in dat de geanalyseerde en geïnterpreteerde data door de onderzoeker worden teruggekoppeld aan de deelnemers, zodat zij kunnen beoordelen in hoeverre zij zichzelf herkennen in de resultaten en eventuele misvattingen kunnen corrigeren (Anney, 2014; Howitt, 2016). Door de bevindingen niet te verifiëren bij de deelnemers, wordt het risico op mogelijke vertekeningen door de onderzoeker vergroot.

Ten slotte bracht de dubbele rol van de onderzoeker als zowel stagiair als onderzoeker enkele beperkingen met zich mee. Deze positie kan ertoe hebben geleid dat ouders de onderzoeker niet louter als neutrale gesprekspartner beschouwden, maar eerder als iemand die verbonden is aan de organisatie met mogelijk invloed op hun persoonlijke situatie. Dit verhoogt het risico op sociaal wenselijke antwoorden, waarbij ouders mogelijk informatie achterhouden of strategische antwoorden formuleren op basis van wat zij denken dat de organisatie wil horen. Bovendien bestaat het risico dat de onderzoeker cruciale details heeft overgeslagen of te snel betekenis toekende aan uitspraken van ouders wegens de gedeelde vertrouwdsheid met Centrum Kauwenberg (zie ook sectie 3.5.2).

5.4 AANBEVELINGEN VOOR VERVOLGONDERZOEK

Dit onderzoek benadrukt de centrale rol van ouderbetrokkenheid en de positie van begeleiders hierbij in de wijze waarop ouders hun gezinsrelaties ervaren tijdens een uithuisplaatsing van hun kinderen. Toekomstig onderzoek zou zich dan ook kunnen richten op het perspectief van begeleiders in de residentiële voorzieningen, met bijzondere aandacht voor hoe zij de gezinsbeleving van ouders en kinderen ondersteunen en mede vormgeven. Dit kan bijdragen aan een meer genuanceerd beeld omtrent gezinsbeleving in een residentiële context.

Bovendien is het zinvol om te onderzoeken hoe verschillende contactomgevingen, zoals thuisbezoeken, contactmomenten op neutrale plaatsen of contactmomenten binnen de residentiële context, de beleving van gezin-zijn beïnvloeden. Dergelijk onderzoek kan

concrete handvatten bieden voor de praktijk, gericht op een betere afstemming op de noden en verwachtingen van gezinnen met uithuisgeplaatste kinderen.

5.5 AANBEVELINGEN VOOR DE PRAKTIJK

De onderzoeksresultaten benadrukken het belang van kwalitatieve contactmomenten tussen ouders en kinderen. Louter fysiek samen zijn zonder inhoudelijke invulling wordt door ouders niet ervaren als betekenisvol voor hun gezinsbeleving. Het is dan ook cruciaal om deze momenten actief en intentioneel vorm te geven, bijvoorbeeld door gedeelde dagelijkse activiteit zoals samen eten, spelen of huiswerk maken. Ook het samen beleven van levensgebeurtenissen zoals verjaardagen of feestdagen, draagt in belangrijke mate bij aan het ervaren van gezinsidentiteit. Begeleiders vervullen hierin een sleutelrol en dienen over de nodige vaardigheden te beschikken om dergelijke contactmomenten sensitief en ondersteunend te begeleiden.

Daarnaast uiten ouders een behoefte aan contactmomenten buiten de residentiële setting, die ouders als authentieker en nauwer verbonden met het gezin-zijn ervaren. Er is nood aan initiatieven waar gezinnen met uithuisgeplaatste kinderen in een veilige en ondersteunende, maar niet controlerende context samen kunnen zijn. Initiatieven zoals het project “Gewoon Gezin Zijn” van Centrum Kauwenberg bieden hierin waardevolle inspiratie.

Tot slot wijzen de resultaten op het gevoel bij ouders dat hun eigen noden ondergeschikt zijn aan een eenzijdige invulling van ‘het belang van het kind’. Een participatieve hulpverlening vraagt erkenning van ouderlijke noden in uithuisplaatsingssituaties en vraagt om ondersteuning op maat van het volledige gezinssysteem, inclusief eventuele zussen en broers.

5.6 CONCLUSIE

Concluderend tonen de bevindingen van dit onderzoek het belang aan van fysieke en emotionele nabijheid voor de gezinsbeleving van ouders van uithuisgeplaatste kinderen. Deze nabijheid is onlosmakelijk verbonden met betekenisvolle ouderbetrokkenheid, die ouders in staat stelt hun ouderrol daadwerkelijk vorm te geven. Deze ouderbetrokkenheid reikt verder dan het organiseren van contactmomenten tussen ouder en kind; het vraagt om erkenning van de ouderrol, inspraak in de dagelijkse zorg voor hun kind en ruimte om het ouderschap in de praktijk ‘te doen’. De titel “*Gewoon allemaal samen zijn*” weerspiegelt het fundamentele verlangen van ouders naar de vanzelfsprekendheid van het dagelijks samen zijn als gezin. Tegelijk legt de titel een paradox bloot: het ‘normale’ gezinsleven waar ouders naar streven, staat in contrast met de structurele drempels van de residentiële context waarin zij hun

ouderschap en gezin-zijn moeten vormgeven. De drempels maken het voor ouders moeilijk om nabijheid te ervaren en ondermijnen hun beleving van gezin-zijn. Een gedeelde zorgbenadering vereist daarom om een structurele verankering van ouderlijke nabijheid en betrokkenheid in het dagelijkse leven van het kind. Dit onderzoek pleit voor een ruimere interpretatie van 'het belang van het kind', waarbij hulpverleners expliciet oog hebben voor de noden, context en positie van ouders.

6. LITERATUURLIJST

- Alshenqeeti, H. (2014). Interviewing as a Data Collection Method: A Critical Review. *English Linguistics Research*, 3(1). <https://doi.org/10.5430/elr.v3n1p39>
- Anney, V.N. (2014). Ensuring the Quality of the Findings of Qualitative Research: Looking at Trustworthiness Criteria. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies (JETERAPS)*, 5(2), 272-281. <https://www.scholarlinkinstitute.org/jeteraps/articles/Ensuring%20The%20Quality%20Of%20The%20Findings%20new.pdf>
- Atwool, N. (2013). Birth Family Contact for Children in Care: How Much? How Often? Who With? *Child Care in Practice*, 19(2), 181–198. <https://doi.org/10.1080/13575279.2012.758086>
- Baker, L., Phelan, S., Snelgrove, R., Varpio, L., Maggi, J., & Ng, S. (2016). Recognizing and responding to ethically important moments in qualitative research. *Journal of Graduate Medical Education*, 8(4), 607–608. <https://doi.org/10.4300/jgme-d-16-00384.1>
- Bakker, M., & de Boer, F. (2021). Kwaliteitscriteria in kwalitatief onderzoek: welke termen hanteer je als kwalitatief onderzoeker? *KWALON*, 26(2), 88–96. <https://doi.org/10.5117/kwalon2021.2.002.bakk>
- Baldwin, H., Biehal, N., Cusworth, L., Wade, J., Allgar, V., & Vostanis, P. (2019). Disentangling the effect of out-of-home care on child mental health. *Child Abuse & Neglect*, 88, 189–200. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.11.011>
- Bastaits, K. (2023, 11 december). *De ouderrol in de residentiële jeugdhulp: hoe zet de hulpverlening hierop in?* PXL eXperts. <https://www.pxlexperts.be/de-ouderrol-in-de-residentiele-jeugdhulp-hoe-zet-de-hulpverlening-hierop-in/#:~:text=Daarnaast%20zetten%20ze%20in%20op,ouder%20en%20kind%20samen%20opnemen.%C2%B5>
- Berg, B. L. (2007). *Qualitative Research Methods for the Social Sciences*. London: Pearson.

- Biehal, N. (2006). Reuniting Children with their Families: Reconsidering the Evidence on Timing, Contact and Outcomes. *British Journal Of Social Work*, 37(5), 807–823. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcl051>
- Biehal, N. (2012). A Sense of Belonging: Meanings of Family and Home in Long-Term Foster Care. *British Journal Of Social Work*, 44(4), 955–971. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcs177>
- Bogdan, R. C., & Biklen, S. K. (1998). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory and Methods* (3de editie). Allyn and Bacon. http://math.buffalostate.edu/dwilson/MED595/Qualitative_intro.pdf
- Bogdan, R.C., & Biklen, S.K. (2014). Foundations of Qualitative Research for Education. In G. Roets & G. Van Hove (Reds.), *Qualitative research for educational sciences* (2de editie, pp. 1-54). Pearson.
- Boszormenyi-Nagy, I., & Krasner, B. (1986). *Between Give and Take: A Clinical Guide to Contextual Therapy*. New-York, Hove: Brunner-Routledge.
- Bouma, H., Grietens, H., López, M. L., & Knorth, E. J. (2019). Learning from parents: A qualitative interview study on how parents experience their journey through the Dutch child protection system. *Child & Family Social Work*, 25(S1), 116–125. <https://doi.org/10.1111/cfs.12723>
- Bouverne-De Bie, M., Rosseel, Y., Impens, J., De Visscher, S., Willems, S., & Delens-Ravier, I. (2010). *Een link tussen leven in armoede en een eerste maatregel bijzondere jeugdbijstand?* Academia Press.
- Bowlby, J. (1953). *Child Care and the growth of love*. Londen: Pelican Books.
- Boyle, C. (2015). 'What is the impact of birth family contact on children in adoption and long-term foster care?' A systematic review. *Child & Family Social Work*, 22(S1), 22–33. <https://doi.org/10.1111/cfs.12236>
- Broadhurst, K., & Mason, C. (2017). Birth Parents and the Collateral Consequences of Court-ordered Child Removal: Towards a Comprehensive Framework. *International Journal Of Law, Policy And The Family*, 31(1), 41–59. <https://doi.org/10.1093/lawfam/ebw013>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

- Brown, D. J. (2006). Working the System: Re-Thinking the Institutionally Organized Role of Mothers and the Reduction of “Risk” in Child Protection Work. *Social Problems*, 53(3), 352–370. <https://doi.org/10.1525/sp.2006.53.3.352>
- Bullen, T., Taplin, S., McArthur, M., Humphreys, C., & Kertesz, M. (2016). Interventions to improve supervised contact visits between children in out of home care and their parents: a systematic review. *Child & Family Social Work*, 22(2), 822–833. <https://doi.org/10.1111/cfs.12301>
- Canva. (2025). *Iedereen kan nu zelf ontwerpen*. Geraadpleegd op 20 mei 2025, van https://www.canva.com/nl_nl/about/
- Centrum Kauwenberg vzw. (2015). *KAUWENBERG*. Geraadpleegd op 11 mei 2024, van <https://www.kauwenberg.be/index.html>
- DeFrain, J., & Asay, S. M. (2007). Strong Families Around the World. *Marriage & Family Review*, 41(1–2), 1–10. https://doi.org/10.1300/j002v41n01_01
- Develtere, L. (2023, 24 augustus). *Gezinnen met geplaatste kinderen samen op vakantie: ‘Even gewoon gezin zijn’*. Sociaal.net. Geraadpleegd op 20 mei 2024, van <https://sociaal.net/verhaal/gezinsvakantie-jeugdhulp-even-gewoon-gezin-zijn/>
- De Wilde, L. (2020). “Je denkt altijd dat het jou niet zal overkomen. . .” Het belang van biologische ouders in pleegzorg. *Amsterdam University Press*, 40(2), 175–190. <https://doi.org/10.5117/ped2020.2.002.dewi>
- De Wilde, L., & Cannaert, C. (2024). Meerouderschap: pleegzorg en adoptie. In M. Vandenbroeck, J. Devlieghere (Reds.), *Het gezin is dood. Leve het gezin* (pp. 201-252). Gompel&Svacina.
- De Wilde, L., Vandenbroeck, M., & Vanobbergen, B. (2023). *Een beeld van een kind: inleiding in de pedagogiek*. Gent: Owl Press.
- De Wilde, L., & Vanobbergen, B. (2020). “Several times I have asked the judge to get my children back”: 10 years of foster care complaints at the Flemish Office of the Children’s Rights Commissioner. *Child & Family Social Work (Print)*, 25(4), 725–732. <https://doi.org/10.1111/cfs.12766>

- De Wolff, M., & Wildeman, I. (2020). *Richtlijn Problematische gehechtheid voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Geraadpleegd op 2 mei 2025, van https://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2021/03/Problematische-gehechtheid_Richtlijn-V5-2020-2022-DEF.pdf
- DiCicco-Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical Education*, 40(4), 314–321. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x>
- Edwards, R., & Holland, J. (2013). *What is qualitative interviewing?* (1ste editie). Bloomsbury
- Ellingsen, I. T., Stephens, P., & Størksen, I. (2011). Congruence and incongruence in the perception of 'family' among foster parents, birth parents and their adolescent (foster) children. *Child & Family Social Work*, 17(4), 427–437. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2011.00796.x>
- Ellard-Gray, A., Jeffrey, N. K., Choubak, M., & Crann, S. E. (2015). Finding the hidden participant. *International Journal of Qualitative Methods*, 14(5). <https://doi.org/10.1177/1609406915621420>
- Ethische Commissie FPPW. (2024, 24 april). *Algemeen ethisch protocol voor wetenschappelijk onderzoek aan de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van de UGent*. Universiteit Gent. Geraadpleegd op 8 december 2024, van https://www.ugent.be/pp/nl/onderzoek/ec/algemeen_ethisch_protocol.pdf
- Farmer, E., & Wijedasa, D. N. (2012). The Reunification of Looked After Children with Their Parents: What Contributes to Return Stability? *British Journal Of Social Work*, 43(8), 1611–1629. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcs066>
- Finch, J. (2007). Displaying families. *Sociology*, 41(1), 65–81. <https://doi.org/10.1177/0038038507072284>
- Flores, L. E., & Berenbaum, H. (2012). Desire for emotional closeness moderates the effectiveness of the social regulation of emotion. *Personality And Individual Differences*, 53(8), 952–957. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2012.07.009>
- Fuentes, M. J., Bernedo, I. M., Salas, M. D., & García-Martín, M. Á. (2018). What do foster families and social workers think about children's contact with birth parents? A focus group analysis. *International Social Work*, 62(5), 1416–1430. <https://doi.org/10.1177/0020872818775475>

- Geurts, E., Boddy, J., Noom, M., & Knorth, E. J. (2012). Family-centred residential care: the new reality? *Child & Family Social Work (Print)*, 17(2), 170–179. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2012.00838.x>
- Gill, P., Stewart, K., Treasure, E., & Chadwick, B. (2008). Methods of data collection in qualitative research: interviews and focus groups. *BDJ*, 204(6), 291–295. <https://doi.org/10.1038/bdj.2008.192>
- Goemans, A., Vanderfaeillie, J., Damen, H., Pijnenburg, H., & Van Holen, F. (2016). Reunification of foster children: Factors associated with reunification outcomes in Flanders and the Netherlands. *Children And Youth Services Review*, 70, 284–292. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.09.023>
- Guba, E. G. (1981). Criteria for assessing the trustworthiness of naturalistic inquiries. *Educational Technology Research and Development*, 29(2). <https://doi.org/10.1007/bf02766777>
- Gwenzi, G. D. (2018). Constructing the Meaning of “Family” in the Context of Out-of-Home Care: An Exploratory Study on Residential Care Leavers in Harare, Zimbabwe. *Emerging Adulthood*, 8(1), 54–63. <https://doi.org/10.1177/2167696818800846>
- Harder, A. T. (2011). *The downside up? A study of factors associated with a successful course of treatment for adolescents in secure residential care*. The University Of Groningen Research Portal.
- Harrington, M. (2014). Practices and meaning of purposive family leisure among working- and middle-class families. *Leisure Studies*, 34(4), 471–486. <https://doi.org/10.1080/02614367.2014.938767>
- Herdiana, I., Suryanto, S., & Handoyo, S. (2018). Family Resilience: A Conceptual Review. *Advances in Social Science, Education And Humanities Research*, 133. <https://doi.org/10.2991/acpch-17.2018.9>
- Howitt, D. (2014). Data Transcription Methods. In G. Roets & G. Van Hove (Eds.), *Qualitative research for educational sciences* (2de editie, pp. 209–232). Pearson.
- Howitt, D. (2016). *Introduction to qualitative methods in psychology*. (3de editie). Pearson.

- Hurtado, A. N., & Bailon, M. A. B. (2014). Family leisure as a factor of resilience: How can we improve it within a context of residential care? Youths' perspectives. In S. Ionescu, M. Tomita, & S. Cace (Eds.), *The Second World Congress on Resilience: From Person to Society* (pp. 469 – 471). Medimond.
- Ie, J., Ursin, M., & Mariño, M. V. (2022). Foster children's views of family: A systematic review and qualitative synthesis. *Children And Youth Services Review*, 132, 106337. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106337>
- Kalverboer, M. (2014). De visie van het Kinderrechtencomité op hoe het belang van het kind onderzocht en vastgesteld moet worden; een uitwerking voor zaken betreffende kindermishandeling en verwaarlozing. *Pedagogiek*, 34(3), 222–236. <https://doi.org/10.5117/ped2014.3.kalv>
- Kendrick, A. (2013). Relations, relationships and relatedness: residential child care and the family metaphor. *Child & Family Social Work*, 18(1), 77–86. <https://doi.org/10.1111/cfs.12040>
- King, N., & Horrocks, C. (2010). *Interviews in qualitative research*. Sage.
- Kiraly, M., & Humphreys, C. (2015). A tangled web: parental contact with children in kinship care. *Child & Family Social Work*, 20(1), 106–115. <https://doi.org/10.1111/cfs.12060>
- Korstjens, I., & Moser, A. (2018). Series: Practical guidance to qualitative research. Part 4: Trustworthiness and publishing. *European Journal of General Practice*, 24(1), 120–124. <https://doi.org/10.1080/13814788.2017.1375092>
- Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45(3), 214–222.
- Kruithof, B. (2008). Overheid, kindbescherming en “het belang van het kind”. *Justitiële Verkenningen*, 34(8), 11–23. <https://hdl.handle.net/11245/1.298365>
- Langeveld, M.J. (1979). *Beknopte theoretische pedagogiek* (2e ed.). Wolters-Noordhoff Groningen.
- Larkins, C., Ridley, J., Farrelly, N., Austerberry, H., Bilson, A., Hussein, S., Manthorpe, J., & Stanley, N. (2013). Children's, Young People's and Parents' Perspectives on Contact: Findings from the Evaluation of Social Work Practices. *British Journal Of Social Work*, 45(1), 296–312. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bct135>

- Lawler, M. J., Shaver, P. R., & Goodman, G. S. (2011). Toward relationship-based child welfare services. *Children And Youth Services Review*, 33(3), 473–480. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.06.018>
- Leloux-Opmeer, H., Kuiper, C., Swaab, H., & Scholte, E. (2017). Children referred to foster care, family-style group care, and residential care: (How) do they differ? *Children And Youth Services Review*, 77, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2017.03.018>
- Levering, B. (2016). Verantwoordelijkheid en de pedagogische relatie. In P. Smeyers, S. Ramaekers, R. Van Goor, & B. Vanobbergen (Reds.), *Inleiding in de pedagogiek, deel 1: thema's en basisbegrippen* (pp. 33-47). Amsterdam: Boom.
- Leysen, N. (2018). *Voor altijd mijn kind*. Kalmthout: Pelckmans Pro.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. California: SAGE.
- Luyten, D., Van Crombrugge, H., & Emmery, K. (2017, 8 mei). *Het gezin is dood. Leve de gezinnen*. Sociaal.Net. Geraadpleegd op 5 mei 2025, van <https://sociaal.net/opinie/het-gezin-is-dood/>
- Mahat-Shamir, M., Arad, B. D., Shilo, G., Adler, R., & Leichtentritt, R. D. (2016). The family in the view of Israeli adolescents in foster care. *Journal Of Social Work/Journal Of Social Work*, 18(2), 201–221. <https://doi.org/10.1177/1468017316656092>
- Malet, M. F., McSherry, D., Larkin, E. K., Kelly, G., Robinson, C., & Schubotz, D. (2010). Young children returning home from care: the birth parents' perspective. *Child & Family Social Work*, 15(1), 77–86. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2009.00645.x>
- Mason, J. (2002). *Qualitative researching* (2de editie). Sage.
- May, T., & Perry, B. (2017). *Reflexivity: the Essential guide*. Sage. <https://doi.org/10.4135/9781473983052>
- McCarthy, J. R. (2012). The Powerful Relational Language of 'Family': Togetherness, Belonging and Personhood. *Sociological Review*, 60(1), 68–90. <https://doi.org/10.1111/j.1467-954x.2011.02045.x>
- McGrath, C., Palmgren, P. J., & Liljedahl, M. (2019). Twelve tips for conducting qualitative research interviews. *Medical Teacher*, 41(9), 1002–1006. <https://doi.org/10.1080/0142159X.2018.1497149>

- McWey, L. M., Acock, A. C., & Porter, B. E. (2010). The impact of continued contact with biological parents upon the mental health of children in foster care. *Children And Youth Services Review*, 32(10), 1338–1345. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2010.05.003>
- McWey, L. M., & Cui, M. (2017). Parent–Child Contact for Youth in Foster Care: Research to Inform Practice. *Family Relations*, 66(4), 684–695. <https://doi.org/10.1111/fare.12276>
- McWey, L. M., & Mullis, A. K. (2005). Improving the Lives of Children in Foster Care: The Impact of Supervised Visitation. *Family Relations*, 53(3), 293–300. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.0005.x>
- Melton, K. (2017). Family Activity Model: Crossroads of Activity Environment and Family Interactions in Family Leisure. *Leisure Sciences*, 39(5), 457–473. <https://doi.org/10.1080/01490400.2017.1333056>
- Merkus, J. (2023, January 23). *Een (a)selecte steekproef in je scriptie | Uitleg & voorbeelden*. Scribbr. Geraadpleegd op 5 mei 2025, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/steekproef-in-je-scriptie/>
- Merriam, S. B., Johnson-Bailey, J., Lee, M. Y., Kee, Y., Ntseane, G., & Muhamad, M. (2001). Power and positionality: negotiating insider/outsider status within and across cultures. *International Journal of Lifelong Education*, 20(5), 405–416. <https://doi.org/10.1080/02601370120490>
- Michielse, H. (1980). *De burger als andragoog. Een geschiedenis van 125 jaar welzijnswerk*. Amsterdam: Boom.
- Morgan, D. H. (2011). Rethinking family practices. In *Palgrave Macmillan UK eBooks*. <https://doi.org/10.1057/9780230304680>
- Morris, K. (2013). Troubled families: vulnerable families' experiences of multiple service use. *Child & Family Social Work*, 18(2), 198–206. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2011.00822.x>
- Mortelmans, D. (2020). *Handboek kwalitatieve onderzoeksmethoden*. Leuven: Acco.
- Moyers, S., Farmer, E., & Lipscombe, J. (2005). Contact with Family Members and its Impact on Adolescents and Their Foster Placements. *The British Journal Of Social Work*, 36(4), 541–559. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bch270>

- Myburgh, C., & Poggenpoel, M. (2007). Qualitative methods : a research approach worth considering : guest editorial. *South African Psychiatry Review*, 10(2), 65–67.
<http://reference.sabinet.co.za/document/EJC72976>
- Nadin, S., & Cassell, C. (2006). The use of a research diary as a tool for reflexive practice. *Qualitative Research in Accounting & Management*, 3(3), 208–217.
<https://doi.org/10.1108/11766090610705407>
- Oliver, D. G., Serovich, J. M., & Mason, T. L. (2005). Constraints and Opportunities with Interview Transcription: Towards Reflection in Qualitative Research. *Social Forces*, 84(2), 1273–1289.
<https://doi.org/10.1353/sof.2006.0023>
- Opgroeien. (2024). *Ondernemingsplan 2024*. Geraadpleegd op 20 mei 2025, van <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/65241>
- Petr, C. G., & Allen, R. I. (1997). Family-Centered Professional behavior. *Journal Of Emotional And Behavioral Disorders*, 5(4), 196–204. <https://doi.org/10.1177/106342669700500402>
- Piepmeyer, J. (2020, 3 augustus). *16 Ways to Reduce No-Shows in UX Research*. User interviews. Geraadpleegd op 10 maart 2025, van <https://www.userinterviews.com/blog/how-to-reduce-no-shows-in-ux-research>
- Ploeg, C., & Wanders-Mulder, F. (2020). Het belang van het behandelen van ouders bij een dreigende uithuisplaatsing van het kind; Kind IN Gezond Systeem (KINGS). *Pedagogiek*, 40(2), 191–203. <https://doi.org/10.5117/ped2020.2.003.ploe>
- Quintana, J. C. M., Falcón, J. A., Piñero, M. A. C., & Clemente, D. I. (2018). Analysis of family shared leisure time in early childhood and their relation with parental competencies. *Early Child Development And Care*, 188(11), 1580–1592.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2018.1499097>
- Restream. (2025). *Transcribe audio to text*. Geraadpleegd op 21 februari 2025, van <https://restream.io/tools/transcribe-audio-to-text>
- Rietveld-van Wingerden, M. (2017). *Kind in gevaar: reden tot uithuisplaatsing? De vereniging tot steun als zorgverlener in een veranderde wereld van de kinderscherming en jeugdzorg 1886-1998*. Garant Uitgevers.

- Ritchie, J., Lewis, J., Nicholls, C. M., & Ormston, R. (2014). *Qualitative research practice: A guide for social science students & researchers*. (2de editie). Sage.
- Roets, G., Schiettecat, T., Roose, R., & Vandenbroeck, M. (2014). De armoede van het kinderarmoedebelid. *Samenleving en politiek*, 21(10), 24-27.
- Roose, R., & Bouverne-De Bie, M. (2008, 23 januari). Do Children Have Rights or Do Their Rights Have to be Realised? The United Nations Convention on the Rights of the Child as a Frame of Reference for Pedagogical Action. *Journal Of Philosophy Of Education*, 41(3), 431–443. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9752.2007.00568.x>
- Roose, R. & Bouverne-De Bie, M. (2010). Jeugdzorg en armoedebestrijding: nood aan een ander debat. *Panopticon*, 31(4), 1-6. <http://hdl.handle.net/1854/LU-1850600>
- Roose, R., & Devlieghere, J. (2023). Tussen vertrouwen en wantrouwen: de koningin en de gevangene. In L. De Wilde, M. Vandenbroeck, & B. Vanobbergen (Eds.), *Een beeld van een kind: inleiding in de pedagogiek* (pp. 327–336). Gent: Owl Press.
- Said Salem, R., & De Wilde, L. (2021). Life after an out-of-home placement: What biological parents in foster care tell us about parenthood. *Child & Family Social Work*, 27(2), 112–120. <https://doi.org/10.1111/cfs.12857>
- Salas, M. D., Bernedo, I. M., García-Martín, M. Á., & Fuentes, M. J. (2020). Behavioral Observation and Analysis of Participants in Foster Care Visits. *Family Relations*, 70(2), 540–556. <https://doi.org/10.1111/fare.12430>
- Salas, M. D., Fuentes, M. J., Bernedo, I. M., & García-Martín, M. Á. (2014). Contact visits between foster children and their birth family: the views of foster children, foster parents and social workers. *Child & Family Social Work*, 21(4), 473–483. <https://doi.org/10.1111/cfs.12163>
- Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J., Bartlam, B., Burroughs, H., & Jinks, C. (2018). Saturation in qualitative research: exploring its conceptualization and operationalization. *Quality & Quantity*, 52(4), 1893–1907. <https://doi.org/10.1007/s11135-017-0574-8>
- Schwab, K., & Dustin, D. L. (2015). Towards a model of optimal family leisure. *Annals Of Leisure Research*, 18(2), 180–204. <https://doi.org/10.1080/11745398.2015.1007881>

- Schwartz, R. S. (1993). Managing closeness in psychotherapy. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 30(4), 601–607. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.30.4.601>
- Schofield, G., Moldestad, B., Højer, I., Ward, E., Skilbred, D., Young, J., & Havik, T. (2010). Managing Loss and a Threatened Identity: Experiences of Parents of Children Growing Up in Foster Care, the Perspectives of their Social Workers and Implications for Practice. *British Journal Of Social Work*, 41(1), 74–92. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcq073>
- Seidman, I. (2006). *Interviewing as Qualitative Research: A Guide for Researchers in Education and the Social Sciences*. Teachers college press.
- Sen, R., & Broadhurst, K. (2011). Contact between children in out-of-home placements and their family and friends networks: a research review. *Child & Family Social Work*, 16(3), 298–309. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2010.00741.x>
- Shah, S. (2004). The researcher/interviewer in intercultural context: a social intruder! *British Educational Research Journal*, 30(4), 549–575. <https://doi.org/10.1080/0141192042000237239>
- Sonix. (2024). *Automatische spraakherkenning: Een uitgebreide gids voor ASR-technologie*. Geraadpleegd op 21 februari 2025, van <https://sonix.ai/resources/nl/wat-asr/>
- Ter Horst, W. (2006). *Het herstel van het gewone leven* (4de, geactualiseerde druk). Bohn Stafleu van Loghum.
- Trask, B. S. (2010). Globalization and Families. In *Springer eBooks*. <https://doi.org/10.1007/978-0-387-88285-7>
- United Nations. (2010).
- Universiteit Gent. (2025). *Generatieve AI in het UGent-onderwijs*. Universiteit Gent. Geraadpleegd op 9 mei 2025, van <https://www.ugent.be/student/nl/studeren/tools-lesopnames/chatgpt>
- Uptodown. (z.d.). *Xiaomi Recorder*. Geraadpleegd op 20 januari 2025, van <https://asus-sound-recorder.en.uptodown.com/android>
- Ursin, M., Oltedal, S., & Muñoz, C. (2016). Recognizing the ‘big things’ and the ‘little things’ in child protection cases. *Child & Family Social Work*, 22(2), 932–941. <https://doi.org/10.1111/cfs.12313>

- Van Den Bruel, B., & Stroobants, T. (2016, september). *Uitgangspunten en krachtlijnen bij uithuisplaatsing van jonge kinderen i.f.v. Vlaamse beleidskeuzes*.
<https://www.vlaamswelzijnsverbond.be/files/uitgangspunten%20uithuisplaatsing%20jonge%20kinderen%20jongerenwelzijn%20en%20K%26G.pdf>
- Van den Koot, D., & Noordegraaf, M. (2022). De samenwerking tussen ouders en professionele opvoeders wanneer een kind niet meer thuis woont. In A. Harder, E. Knorth, & C. Kuiper (Red.), *Uithuisgeplaatste jeugdigen. Sleutels tot succes in behandeling en onderwijs* (pp. 125-135). SWP Amsterdam.
- Van der Ploeg, J. D., & Scholte, E. M. (2003). *Effecten van behandelingsprogramma's voor jeugdigen met ernstige gedragsproblemen in residentiële settings*. Nippo.
<https://manapeli1.synology.me/wordpress/wp-content/uploads/2021/10/Effecten-van-behandelingsprogrammas-voor-jeugdigen.pdf>
- Van Holen, F., Clé, A., West, D., Gypen, L., & Vanderfaeillie, J. (2020). Family bonds of foster children. A qualitative research regarding the experience of foster children in long-term foster care. *Children And Youth Services Review*, 119, 105593.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105593>
- Van Hove, G., & Claes, L. (2011). *Qualitative Research and Educational Sciences: A Reader about Useful Strategies and Tools*. (2de editie). Pearson.
- Vandenbroeck, M., & Devlieghere, J. (2024). *Het gezin is dood. Leve het gezin: van verdeelde naar gedeelde opvoedingsverantwoordelijkheid* (2nd ed.). Gompel&Svacina.
- Vanderfaeillie, J., Damen, H., Pijnenburg, H., Van Den Bergh, P., & Van Holen, F. (2014a). Foster care assessment: an exploratory study of the placement assessment process in Flanders and the Netherlands. *Child & Family Social Work*, 21(3), 358–368.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12152>
- Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., De Maeyer, S., Belenger, L. M., & Gypen, L. (2016). Who returns home? Study on placement outcomes of Flemish foster children. *Child & Family Social Work*, 22(1), 503–514. <https://doi.org/10.1111/cfs.12269>

- Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., & Vanschoonlandt, F. (2012) Het Vlaamse pleegzorglandschap: contouren van een verre horizon. In F. Van Holen, J. Vanderfaeillie, & F. Vanschoonlandt (Reds.), *Op weg met pleegzorg. kansen en risico's* (pp. 434–446). Leuven: Acco.
- Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., Vanschoonlandt, F., De Maeyer, S., & Robberechts, M. (2014b). Pleegzorg of residentiële zorg. Een evidente keuze? *Alert* 40(1), 38-43.
<https://www.alertonline.be/Portals/pow/alert/pdf/AT400138PORZ6VJ.pdf>
- Vanschoonlandt, F., Vanderfaeillie, J., Van Holen, F., De Maeyer, S., & Robberechts, M. (2013). Externalizing problems in young foster children: Prevalence rates, predictors and service use. *Children And Youth Services Review*, 35(4), 716–724.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2013.01.015>
- Verenigde Naties. (2010). *Richtlijnen voor alternatieve zorg voor kinderen*. Better Care Network Netherlands.
https://www.bettercarenetwork.nl/content/17382/download/clnt/34569_Microsoft_Word_-_VWS102919NL_2_.pdf
- Wolbert, L. (2023). Vertrouwen in ouderschap. In L. De Wilde, M. Vandenbroeck, & B. Vanobbergen (Eds.), *Een beeld van een kind : inleiding in de pedagogiek* (pp. 337–341). Gent: Owl Press.
- Wulleman, L., Grietens, H., Noens, I., & Vliegen, N. (2023). (Re)defining family: A systematic review and meta-synthesis of foster children's views of family in non-kinship foster care. *Children And Youth Services Review*, 155, 107184. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107184>
- Yip, S. Y. (2023). Positionality and reflexivity: negotiating insider-outsider positions within and across cultures. *International Journal Of Research & Method in Education*, 47(3), 222–232.
<https://doi.org/10.1080/1743727x.2023.2266375>

7. BIJLAGEN

7.1 INTERVIEWLEIDRAAD

Interviewleidraad

Introductie

Dank u dat u tijd neemt om deel te nemen aan dit onderzoek. Mijn naam is Jitske Willems, masterstudent Klinische orthopedagogiek en Disability Studies aan de Universiteit van Gent. In kader van mijn masterproef voer ik dit interview uit. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de gezinsbeleving van ouders met uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen. Ik zou graag met u in gesprek gaan over uw ervaringen, uw beleving en uw positie als biologische ouder, en verkennen wat 'gezin zijn' voor u betekent. Uw verhaal kan bijdragen aan een beter begrip van hoe gezinnen in deze situatie beter ondersteund kunnen worden.

Omdat ik stage loop bij Centrum Kauwenberg, ben ik mogelijk al bekend bij sommige deelnemers. Vandaag ben ik hier echter enkel in mijn rol als onderzoeker en helemaal niet als stagiair. Alles wat in het kader van dit onderzoek besproken wordt, blijft strikt vertrouwelijk en wordt niet gedeeld met medewerkers van Centrum Kauwenberg. Als u vragen of zorgen heeft over mijn rol als onderzoeker of over het onderzoek zelf, voel u vrij om die aan me te stellen.

Dit interview is volledig anoniem en vertrouwelijk, wat belangrijk is om de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen. U hebt vooraf een informed consent ontvangen waarin wordt uitgelegd wat deelname aan het onderzoek inhoudt. In dat document wordt toestemming gevraagd voor het verwerken van persoonsgegevens, het gebruiken en delen van data en het opnemen van dit gesprek voor latere analyse. Uw deelname is daarnaast geheel vrijwillig, en u kunt op elk moment beslissen om te stoppen, zonder dat dit gevolgen heeft.

Heeft u de informed consent al kunnen doornemen?

- **Zo ja:** Zijn er nog vragen of dingen die onduidelijk zijn? Indien u akkoord bent, zou u het document dan willen ondertekenen?
- **Zo nee:** Kan ik iets toelichten om eventuele onduidelijkheden weg te nemen? Als u het document nogmaals rustig hebt doorgenomen en akkoord bent, zou u het dan willen ondertekenen?

Thema's en subthema's

Persoonlijke informatie

- Kunt u kort iets over uzelf vertellen, zoals uw naam en uw dagelijkse bezigheid?
 - Indien niet direct benoemen: gaat u werken?
- Hoe ziet uw gezin eruit?
 - Indien niet direct benoemen van uithuisplaatsing: verblijven alle kinderen thuis?

Uithuisplaatsingsproces

1. Plaatsingssituatie

- Sinds wanneer verblijven uw kind(eren) in de residentiële voorziening?
 - Indien het om meerdere kinderen gaat:
 - Verblijven ze in dezelfde voorziening?
- Gaat het om een gedwongen of een vrijwillige uithuisplaatsing?

2. Informatievoorziening

- Wie heeft u verteld dat uw kind geplaatst ging worden?
 - ~~◦ Hoe bent u met deze boodschap omgegaan?~~
- Kreeg u voldoende informatie over de plaatsing? Waarom wel/waarom niet?

3. Toegankelijkheid van ondersteuning

- Kan u ergens met uw zorgen of vragen terecht? Waarom wel/waarom niet?
 - ~~◦ Bij welke instanties of personen kunt u terecht met uw vragen of zorgen?~~

4. Impact uithuisplaatsing

- Wat zijn voor u, tot nu toe, de moeilijkste momenten in het uithuisplaatsingsproces?
- Veel ouders ervaren de uithuisplaatsing van hun kind(eren) als verlieservaring. Herkent u dit gevoel van verlies? Kunt u hier meer over vertellen?
 - Wat werkt voor jou om dit gevoel van verlies te verzachten?
- Heeft u tijdens het proces van uithuisplaatsing strategieën ontwikkeld om om te gaan met de uithuisplaatsing van uw kind(eren)?
- ~~• Welke tips zou u aan andere ouders geven?~~

Contactmomenten

1. Praktische informatie

- Hoe zien de contactmomenten eruit met uw kind(eren)?
- Hoe verloopt zo'n contactmoment praktisch?
 - Wat doet u tijdens deze momenten?
 - Waar gaan deze momenten door?

- Zijn er afspraken over hoe lang deze momenten duren?
- Zijn er hulpverleners aanwezig tijdens deze momenten met uw kind(eren)?
 - Zo ja:
 - ~~▪ Wat doen de hulpverleners tijdens deze momenten?~~
 - Hoe ervaart u de aanwezigheid van deze hulpverleners tijdens deze momenten?

~~2. Beleving van contactmomenten~~

- ~~• Hoe vindt u de momenten waarop u uw kind(eren) ziet?~~ Kan je omschrijven wat deze momenten (niet) waardevol maken voor jou?
 - ~~○ Wat vindt u prettig aan deze momenten?~~
 - ~~○ Wat vindt u moeilijk aan deze momenten?~~

3. Betekenis van contactmomenten

- Wat vindt u belangrijk om te doen, als mama of papa, tijdens deze momenten met uw kind(eren)?
- Heeft u het gevoel dat u ouder bent tijdens de momenten dat u uw kinderen ziet?
- Zijn er specifieke momenten of activiteiten die u het gevoel van ouder zijn meer geven?
- ~~• Hoe zouden deze momenten kunnen verbeterd worden voor u en uw kind(eren)?~~

Ouderbetrokkenheid

1. Definiëring van ouderschap

- Wat betekent het voor u om ~~ouder~~ mama/papa te zijn?
- Wanneer voelt u zich het meest een ~~ouder~~ mama/papa?
- Wat vindt u belangrijk om te kunnen doen als ~~ouder~~ mama/papa?

2. Impact van uithuisplaatsing op ouderschap

- Is uw ouderschap veranderd na de uithuisplaatsing van uw kind(eren)?
 - ~~○ Wat is het verschil tussen voor en na de uithuisplaatsing?~~
- Welke mogelijke obstakels zijn er voor u om u ouder te voelen?
- ~~• Op welke momenten kan u het meest ouder zijn?~~

3. Participatie

- Hoe is het contact tussen u en de hulpverleners?
 - ~~○ Voelt het contact aan als een samenwerking voor u?~~
 - ~~○ Welke vindt u moeilijk/aangenaam in de samenwerking met de hulpverleners?~~

- Wordt u betrokken bij beslissingen die genomen worden over uw kind(eren) ~~in de residentiële voorziening?~~
- Heeft u het gevoel dat hulpverleners rekening houden met uw wensen en ideeën? Waarom wel of niet?
- Wat zou u helpen om u meer gehoord en betrokken te voelen bij de beslissingen die worden genomen over het leven van uw kind(eren)?

Gezin- zijn

1. Definiëring van gezin-zijn

- Als u het woord gezin hoort, waaraan denk je dan?
- Voelt u zich nog steeds een gezin **na de plaatsing van uw kinderen?** Waarom wel/niet?
~~○ Is dit veranderd na de uithuisplaatsing van uw kind(eren)?~~

2. Beleving van gezin-zijn

- Wanneer voelt u zich het meest een gezin met uw kind(eren)?
- Is er in de residentiële voorziening plaats als gezin? **Kan je uitleggen waarom wel/niet?**
- **Heb je nog tips voor begeleiders om meer het gevoel van 'gezin-zijn' te geven in de voorzieningen?**
- Zijn er specifieke momenten of activiteiten in de residentiële voorziening die het gevoel van gezin-zijn verhogen? Kunt u daar voorbeelden van geven?
~~○ Wat helpt u om dit gevoel te verhogen?~~
~~○ Wat zijn obstakels om dit gevoel te ervaren?~~
- Uit onderzoek blijkt dat het samen plezier maken of ontspannende activiteiten ondernemen, helpt voor het gevoel van gezin-zijn te ervaren. Klopt dit voor u ook?
- ~~Wanneer voelde u zich als kind een gezin met uw ouders?~~ **Heb je vroeger zelf het gevoel van een gezin meegemaakt?**

Toekomstperspectief

- Wat zou u willen veranderen in de manier waarop gezinnen met uithuisgeplaatste kind(eren) ondersteund worden?
- Wat zou je zelf meegeven aan andere ouders met uithuisgeplaatste kinderen?
- Als u een ideale toekomst voor uw gezin kon schetsen, hoe zou die eruitzien? Wat is daarvoor volgens u nodig?

Slotvragen

- Zijn er belangrijke aspecten of ervaringen die we nog niet hebben besproken, maar die u graag wilt toevoegen?
- Heeft u nog vragen?

Dankwoord

Ik dank u ontzettend voor uw deelname aan het onderzoek! Bedankt voor uw tijd en openheid. Deze inzichten zijn zeer waardevol om verder te analyseren in het kader van mijn onderzoek. Na het analyseren van alle interviews, stuur ik u de resultaten door zodat u deze kan nalezen en eventueel verkeerde interpretaties kan corrigeren of aanvullen. Wanneer mijn volledig onderzoek is afgerond, stuur ik deze ook door naar u. U mag mij altijd contacteren als u achteraf nog vragen heeft over het onderzoek.

7.2 OVERZICHT INTERVIEWS

	Bron van werving	Datum en plaats	Duur (+/-)
1	Fysiek contact op vrijdag 13 december 2024	3/01/2025, Centrum Kauwenberg	107'
2	Fysiek contact op dinsdag 17 december 2024, daarna telefonisch contact op 3 januari, daarna contact via WhatsApp	8/01/2025, Centrum Kauwenberg	30'
3	Telefonisch contact op vrijdag 3 januari 2025, daarna contact via WhatsApp	9/01/2025, Centrum Kauwenberg	70'
4	Fysiek contact op vrijdag 13 december 2024, daarna contact via WhatsApp	10/01/2025, Centrum Kauwenberg	50'
5	Fysiek contact op dinsdag 17 december 2024, daarna telefonisch contact 3 januari, daarna contact via WhatsApp	10/01/2025, Centrum Kauwenberg	33'
6	Telefonisch contact op vrijdag 3 januari 2025, daarna contact via WhatsApp	15/01/2025, Centrum Kauwenberg	56'
7	Fysiek contact op dinsdag 17 december 2024, daarna telefonisch contact op 3 januari, daarna contact via WhatsApp	16/01/2025, Centrum Kauwenberg	53'
8	Fysiek contact op dinsdag 17 december 2024, daarna telefonisch contact op 3 januari, daarna contact via WhatsApp	21/01/2025, Centrum Kauwenberg	76'
9	Telefonisch contact op 17 januari 2025, daarna contact via WhatsApp	23/01/2025, thuislocatie	29'
10	Telefonisch contact op 17 januari 2025, daarna contact via WhatsApp	23/01/2025, thuislocatie	14'
11	Fysiek contact op vrijdag 13 december 2024, daarna contact via WhatsApp	24/01/2025, Centrum Kauwenberg	89'
12	Telefonisch contact op 17 januari 2025, daarna contact via WhatsApp	29/01/2025, thuislocatie	23'
13	Telefonisch contact op 17 januari 2025, daarna contact via WhatsApp	30/01/2025, Centrum Kauwenberg	38'
14	Telefonisch contact op 28 februari 2025, daarna contact via WhatsApp	11/03/2025, Centrum Kauwenberg	53'

7.3 OVERZICHT DEELNEMERS

	Geslacht ouder	Aantal kinderen	Leeftijd geplaatste kinderen	Duur plaatsing (+/-)	Uithuisplaatsing 'methode'	Soort uithuisplaatsing
1	Vrouw	5	14 12 10 8	13 jaar ? ? ?	Eerst pleeggezin, nu voorziening Voorziening Voorziening Voorziening	Gedwongen Gedwongen Gedwongen Gedwongen
2	Vrouw	2	15 9	11 jaar 8 jaar	Voorziening Voorziening	Vrijwillig Gedwongen
3	Vrouw	2	8	3 jaar	Voorziening	Gedwongen
4	Vrouw	6	15 14 12	11 jaar 11 jaar 11 jaar	Voorziening Voorziening Eerst een voorziening, nu een pleeggezin	Vrijwillig Vrijwillig Vrijwillig
5	Vrouw	6	9	7 jaar	Voorziening	Vrijwillig
6	Man	2	17 2	16 jaar 1,5 jaar	Pleeggezin Voorziening	Gedwongen Gedwongen
7	Man	7	11	4,5 jaar	Voorziening	Vrijwillig
8	Vrouw	3	10 8 5	3 jaar 3 jaar 3 jaar	Voorziening Voorziening Voorziening	Vrijwillig Vrijwillig Vrijwillig
9	Vrouw	2	13 7	1,5 jaar 1,5 jaar	Voorziening Voorziening	Gedwongen Gedwongen
10	Vrouw	1	10	8 jaar	Pleeggezin	Gedwongen
11	Vrouw	1	9	6,5 jaar	Voorziening	Gedwongen
12	Man	2	12	10 jaar	Voorziening	Gedwongen
13	Vrouw	1	10	7 jaar	Eerst voorziening, ondertussen één jaar geplaatst bij de vader	Gedwongen
14	Vrouw	2	8	3 jaar	Geplaatst bij de vader	Gedwongen

7.4 OPROEP FLYER

LAAT JOUW STEM HOREN IN DIT ONDERZOEK!

Bent u ouder van een kind dat momenteel verblijft in een residentiële voorziening? Ik ben voor mijn masterproef op zoek naar uw beleving van gezin-zijn en hoe u gezinsbetrokkenheid binnen de jeugdzorg ervaart.

Wie?

- Ouders van uithuisgeplaatste kind(eren) in residentiële voorzieningen.

Wat?

- Eenmalig, anoniem interview.
- Geen vervolgspraken nodig.

Wanneer en waar?

- Op een tijdstip en locatie naar keuze.

Interesse om uw verhaal te delen? Neem gerust contact op voor meer informatie.

jitske.willems@ugent.be

Promotors: Prof. dr. Lieselot De Wilde en Prof. dr. Lieve Bradt

INFORMATIE- EN

TOESTEMMINGSFORMULIER

Doelpubliek: Ouders van uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen

Rechtsgrond: toestemming

Taal: Nederlands

LUIK 1 – Informatiebrief deelnemers onderzoek

Titel van de studie: Een kwalitatief onderzoek naar gezinsbeleving bij ouders met uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen.

Dit is een onderzoek dat wordt uitgevoerd door de Universiteit Gent in samenwerking met Centrum Kauwenberg . De verantwoordelijke onderzoekers zijn:

Jitske Willems

Student Master Klinische orthopedagogiek

Universiteit Gent

E-mail: jitske.willems@ugent.be

Tel. nr.:

Lieselot De Wilde

Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek

Universiteit Gent

E-mail: lieselot.dewilde@ugent.be

Tel. nr.:

Lieve Bradt

Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek

Universiteit Gent

E-mail: lieve.bradt@ugent.be

Tel. nr.:

A. Informatie over de studie

Beste,

Allereerst bedankt om een deelname aan deze masterproef, onder leiding van de Universiteit Gent met betrekking tot de betekenis van gezin-zijn, te overwegen. Neem voldoende tijd om deze informatiebrief aandachtig te lezen en aarzel niet om vragen te stellen als er onduidelijkheden zijn of indien u bijkomende informatie wenst. Wanneer u na het lezen van deze informatiebrief wenst deel te nemen aan het onderzoek, zal u gevraagd worden om het toestemmingsformulier achteraan deze bundel te ondertekenen.

Wat is het doel van het onderzoek?

Het belang van betrokkenheid tussen ouders en uithuisgeplaatste kinderen wordt algemeen erkend. Ook hulpverleners zijn het over het algemeen eens dat de betrokkenheid van ouders een belangrijk aspect is bij een plaatsing van kinderen. Toch is het in de praktijk vaak moeilijk om een plek te vinden waar ouders een betekenisvolle rol kunnen blijven spelen in het leven van hun kinderen. Daarom richt dit onderzoek zich op de ervaringen van ouders van uithuisgeplaatste kinderen. Het doel van dit onderzoek is om inzicht te krijgen in wat 'gezin-zijn' betekent voor ouders van uithuisgeplaatste kinderen in residentiële voorzieningen en welke momenten ervoor zorgen dat ouders zich nog een gezin voelen. Daarnaast probeert het onderzoek om factoren te identificeren die ouderbetrokkenheid bevorderen of belemmeren, met als uiteindelijk doel om de betrokkenheid van ouders op een betekenisvolle manier te versterken.

Ethische goedkeuring

De studie wordt uitgevoerd volgens de richtlijnen uit het Algemeen Ethisch Protocol van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen (Universiteit Gent)¹. De onderzoekers voeren dit onderzoek uit in overeenstemming met de geaccepteerde maatstaven voor wetenschappelijk en ethisch gedrag. Hierbij hanteren ze goede onderzoekspraktijken en houden zij zich aan de principes van onderzoeksethiek zoals beschreven in "Ethics in Social Science and Humanities" (EU, 2018)².

B. Informatie m.b.t. deelname

Wat houdt deelnemen aan dit onderzoek in?

Indien u beslist deel te nemen aan het onderzoek, zal een eenmalig interview plaatsvinden over uw ervaring en beleving van gezin-zijn tijdens de plaatsing van uw kind(eren). Het gesprek zal ongeveer een uur en een half duren en zal doorgaan op een door u zelfgekozen plaats en tijdstip. Er zal een audio-opname gemaakt worden van het gesprek zodat het maken van nota's makkelijker verloopt, maar deze opname zal nooit met iemand worden gedeeld. De deelname aan dit onderzoek is volledig vrijwillig en er kan op geen enkele manier sprake zijn van dwang. U kunt weigeren om deel te nemen aan het onderzoek en u kunt zich op elk ogenblik terugtrekken uit het onderzoek zonder dat u hiervoor een reden moet opgeven. Indien u weigert om deel te nemen, of wanneer u beslist zich terug te trekken uit het lopende onderzoek, zal dit op geen enkele manier een invloed hebben op uw verdere relatie met de onderzoeker.

¹ <https://www.ugent.be/pp/nl/onderzoek/ec#Regelsenprotocollen>

² https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/other/hi/h2020_ethics-soc-science-humanities_en.pdf

Als u dit wenst, kan u een samenvatting van de onderzoeksbevindingen krijgen nadat het onderzoek is afgerond en de resultaten bekend zijn.

Wat zijn de risico's en voordelen bij deelname aan dit onderzoek?

Aan dit onderzoek is geen enkel bekend blijvend risico verbonden. Een deelname aan dit onderzoek kan het voordeel bieden dat de stem van ouders met uithuisgeplaatste kinderen wordt gehoord bij hulpverleners, het beleid en de samenleving als geheel.

Is er een vergoeding of beloning voorzien bij deelname aan dit onderzoek?

Deelname aan dit onderzoek is vrijwillig waardoor geen vergoeding wordt voorzien.

C. Informatie m.b.t. Privacy en Persoonsgegevens

Het wettelijk kader voor de verwerking van persoonsgegevens en vertrouwelijke informatie in het kader van dit onderzoek wordt bepaald door:

- De Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming 2016/679 van 27 april 2016, die van kracht is sinds 25 mei 2018 (dit is de AVG of GDPR);
- De Belgische Wet betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van 30 juli 2018

De onderzoekers dienen zich te houden aan de generieke gedragscode voor de verwerking van persoonsgegevens van de UGent³.

Welke persoonsgegevens worden verzameld?

De volgende persoonsgegevens zullen worden verwerkt:

- Voornaam
- Geslacht
- Telefoonnummer
- Eventueel beroep
- Gezinssamenstelling
- Type voorziening van kind(eren)

De volgende *bijzondere categorieën* van persoonsgegevens zullen worden verwerkt:

- Stemopname van de deelnemer

De persoonsgegevens zullen verzameld worden met behulp van vragenlijst (digitaal) en een audio-opname van het interview.

³ <https://www.ugent.be/nl/univgent/privacy/gedragscode-persoonsgegevens.htm>

Waarom worden deze persoonsgegevens verzameld?

Het verzamelen van persoonsgegevens is vereist om: participanten te kunnen contacteren, zicht te krijgen op de steekproef en om op een eenvoudigere manier nota's te kunnen nemen.

Op basis van welke rechtsgrond worden de gegevens verwerkt?

Voor het verwerken van uw persoonsgegevens zal uw expliciete toestemming gevraagd worden. Dit gebeurt via het ondertekenen van een 'toestemmingsformulier'. Deze toestemming kan ten alle tijden worden ingetrokken door dit te melden aan de hoofdonderzoeker.

Wie heeft toegang tot mijn (persoons)gegevens?

Alleen de onderzoekers binnen de Universiteit van Gent hebben toegang tot deze (persoons)gegevens. Deze gegevens zullen gepseudonimiseerd worden (dit wil zeggen dat uw naam wordt vervangen door een pseudoniem zoals 'participant 1') om de vertrouwelijkheid van de persoonsgegevens te garanderen. Alle audio-opnames worden maximaal vijf jaar bewaard en enkel gepseudonimiseerde versies van de transcripties worden bewaard. De gegevens zullen niet worden gedeeld met derde partijen.

Hergebruik van gegevens

De hier verzamelde onderzoeksgegevens kunnen ook nog nuttig zijn bij het beantwoorden van andere onderzoeksvragen. Daarom bestaat de mogelijkheid dat de onderzoeksgegevens worden hergebruikt op een later tijdstip voor ander onderzoek. Het hergebruiken van de onderzoeksdata kan zowel gebeuren binnen het eigen onderzoeksteam, als door externe onderzoekers binnen en buiten de Europese Unie. Hiertoe zullen de onderzoeksgegevens op een gecontroleerde wijze ter beschikking worden gesteld via een speciaal daarvoor bedoeld deelplatform voor onderzoeksdata. Hierbij worden alle nodige maatregelen genomen om de vertrouwelijkheid van uw persoonsgegevens te garanderen zoals wordt voorgeschreven in de UGent Generieke Gedragscode voor het omgaan met persoonsgegevens en vertrouwelijke informatie.

Welke rechten heeft u als deelnemer met betrekking tot uw persoonsgegevens?

In overeenstemming met de Europese en Belgische privacywetgeving⁴ wordt uw persoonlijke levenssfeer gerespecteerd. Zoals reeds aangegeven, kan u op elk gegeven moment uw

⁴ Dit zijn: de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming 2016/679 van 27 april 2016, die van kracht is sinds 25 mei 2018 (dit is de AVG of GDPR); de Belgische Wet betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens van 30 juli 2018; de Belgische wet van 22 augustus 2002 betreffende de rechten van de patiënt.

toestemming intrekken en dit zonder opgave van reden. Dit betekent dat uw gegevens niet verder verwerkt zullen worden vanaf het moment van intrekking.

U heeft het recht op inzage van de gegevens die over u verzameld werden en u kan eveneens een kopie vragen, voor zover dit geen afbreuk doet aan de rechten en vrijheden van anderen, waaronder die van de Universiteit Gent. Elk onjuist gegeven over u kan op uw verzoek verbeterd worden. Bovendien heeft u recht op vergetelheid: dit betekent dat u, na het intrekken van uw toestemming, kan vragen om uw persoonsgegevens te laten verwijderen.

Om een van bovenstaande rechten uit te oefenen, kan u contact opnemen met de betrokken onderzoekers via jijske.willems@ugent.be.

Heeft u een klacht?

Als u een klacht wil indienen over de manier waarop uw persoonsgegevens worden behandeld of als u vragen heeft met betrekking tot uw persoonsgegevens in het kader van dit onderzoek, dan kan u contact opnemen met de functionaris voor gegevensbescherming van de Universiteit Gent via privacy@ugent.be of T 09 264 95 17.

U kan ook een klacht indienen bij de Gegevensbeschermingsautoriteit, Drukpersstraat 35, 1000 Brussel (e-mail: contact@apd-gba.be) en/of de Vlaamse Toezichtcommissie (e-mail: contact@toezichtscommissie.be).

LUIK 2 – Toestemmingsformulier

A. Toestemming m.b.t. deelname aan de studie

Gelieve het juiste bolletje aan te kruisen	Ja	Nee
Ik neem vrijwillig deel aan deze wetenschappelijke studie.	o	o
Ik weet dat ik me op elk ogenblik uit de studie mag terugtrekken zonder een reden voor deze beslissing op te geven en zonder dat dit op enige wijze een invloed zal hebben op mijn verdere relatie met de onderzoeker.		
Ik heb het informatieformulier gelezen en heb voldoende uitleg gekregen over de aard, het doel, de duur, en de voorziene effecten van de studie. Ik kreeg de gelegenheid om vragen te stellen en ik heb op al mijn vragen een bevredigend antwoord gekregen.		

B. Toestemming m.b.t. de verwerking van persoonsgegevens

Gelieve het juiste vakje aan te kruisen	Ja	Nee
Ik weet dat ik rechten heb om mijn privacy te vrijwaren (o.a. inzage, verbetering, verwijdering) en tot wie ik me moet richten om deze rechten uit te oefenen.	☐	☐
Ik geef toestemming aan de onderzoekers om voor de doelstellingen van deze studie (persoons)gegevens van mij te verzamelen, verwerken, bewaren, analyseren en erover te rapporteren.	☐	☐

C. Toestemming m.b.t. het hergebruik en delen van data

Gelieve het juiste vakje aan te kruisen	Ja	Nee
Ik geef toestemming aan onderzoekers van de onderzoeksgroep om mijn gegevens te hergebruiken voor verder gelijkaardig wetenschappelijk onderzoek.	☐	☐
Ik geef toestemming aan de onderzoekers om mijn gegevens te delen voor verder gelijkaardig wetenschappelijk onderzoek en dit binnen en buiten de Europese Economische Ruimte . Hierbij worden alle nodige maatregelen genomen om de vertrouwelijkheid van mijn persoonsgegevens te beschermen.	☐	☐

Naam deelnemer	Naam onderzoeker
Datum:	Datum:
Handtekening	Handtekening

7.6 REFLEXIEF DAGBOEK

Ethische kwestie – 8/01/2025

Tijdens één van de interviews kwam een ethisch delicate situatie aan bod. De deelnemer deelde dat haar zoon seksueel grensoverschrijdend gedrag had vertoond tegenover haar dochter. Dit had duidelijke gevolgen voor de ouder-kindrelaties binnen het gezin. Tijdens het interview sprak de deelnemer nauwelijks over haar zoon en gaf de ouder expliciet aan haar zoon 'niet te willen'. Hierdoor richtte het gesprek zich vrijwel uitsluitend op haar dochter. Uit respect voor de grenzen van de deelnemer werd hier niet verder op doorgevraagd. Daarnaast vereiste de gevoeligheid van het onderwerp een empathische, respectvolle en niet oordelende houding van de onderzoeker.

Na afloop van het interview werd de deelnemer de mogelijkheid geboden tot een nagesprek, waarin ruimte was voor verdere ondersteuning en ventilatie van gevoelens. Dit interview herinnerde me eraan hoe belangrijk het is om alert te blijven op wat niet gezegd wordt, en dat ethiek niet alleen gaat over protocollen, maar ook over relationele gevoeligheid.

Beperkte taalvaardigheid deelnemer – 9/01/2025

In een ander interview bleek de deelnemer het Nederlands nog niet volledig te beheersen. Dit zorgde ervoor dat sommige vragen verkeerd begrepen werden en antwoorden moeilijk te interpreteren waren. Ook het transcriptieproces verliep hierdoor moeizaam: bepaalde fragmenten waren onverstaanbaar of onsamenhangend. Hoewel de onderzoeker probeerde de vragen te herformuleren tijdens het interview, werd besloten om bij sommige onduidelijkheden niet verder door te vragen om het natuurlijke verloop van het gesprek en het vertrouwen van de deelnemer te bewaren.

Dubbele rol: onderzoeker en stagiair – 15/01/2025

Tijdens één van de interviews werd de onderzoeker sterk geconfronteerd met de complexiteit van de dubbele positie als zowel onderzoeker als stagiair. De betreffende deelnemer kende de onderzoeker reeds vanuit eerdere gezamenlijke uitstappen met zijn dochter, georganiseerd binnen het project Gewoon Gezin Zijn van Centrum Kauwenberg. Deze vooraf bestaande relatie creëerde een verhoogd niveau van vertrouwen, maar leidde tevens tot rolverwarring. Zo week de deelnemer soms af van de gestelde vragen en werd er verwezen naar gedeelde ervaringen, in de veronderstelling dat deze voor de onderzoeker bekend waren. Deze verwarring had invloed op de dynamiek van het interview: hoewel het vertrouwen de openheid bevorderde, werden ook impliciete aannames gedaan tijdens het interview. Bij de analyse van dit interview werd daarom expliciet rekening gehouden met deze contextfactor.

Van voorziening naar pleegzorg/ vader – 23/01/2025

In één situatie bleek het kind van de deelnemer in pleegzorg te zijn geplaatst, terwijl het onderzoek zich richtte op residentiële voorzieningen. Aangezien de afspraak reeds gepland was en de deelnemer hier tijd en ruimte voor had vrijgemaakt, werd besloten het interview toch te laten doorgaan. Dit besluit werd mede verantwoord door het feit dat het kind in kwestie gedurende twee jaar in de residentiële voorziening verbleven had, wat als relevante ervaring werd beschouwd binnen de context van het onderzoek. Tijdens het gesprek werd echter duidelijk dat de deelnemer het moeilijk vond om actief te herinneren hoe het was in de voorziening. Mogelijks kwam dit ook omdat de deelnemer gefocust was op de recorder en hierdoor ook meer terughoudend reageerde.

Bij twee andere deelnemers bleek het kind intussen bij de vader geplaatst, zonder co-ouderschap of vaste overnachtingen. Gezien de langdurige verblijfservaring in een voorziening bij één van de ouders, besloot de onderzoeker dit interview te behouden. Ook de andere ouder kon wegens het gebrek aan een vaste bezoeksregeling waardevolle ervaringen delen over het ouderschap tijdens de plaatsing. Samenwerking met begeleiders kwam in dit geval echter niet aan bod, wat in de analyse werd meegenomen als een beperking binnen dit onderzoek.

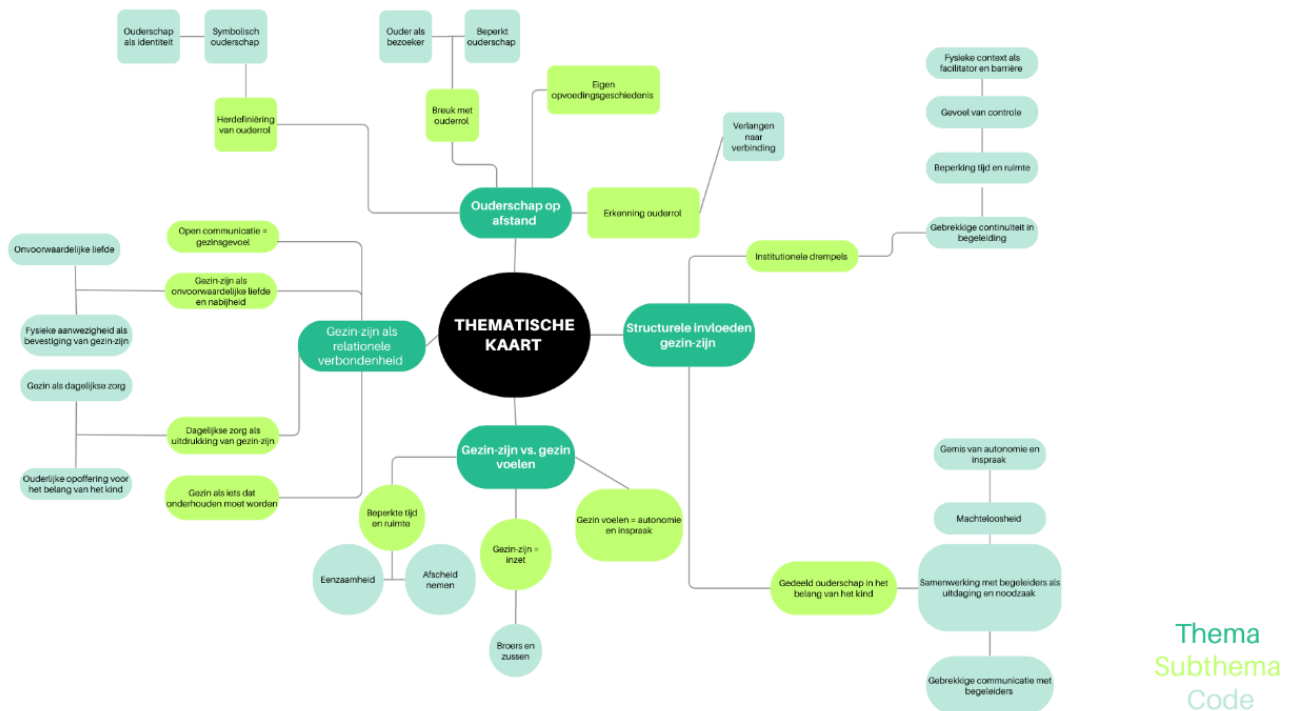
Onvoorziene aanwezigheid van een derde persoon – 29/01/2025

Tijdens een interview was een derde persoon onverwachts aanwezig op de thuislocatie waar het interview plaats vond. De televisie stond aan en de derde persoon onderbrak het gesprek meermaals. Hierdoor kon de onderzoeker zich niet goed concentreren en werden enkele vragen uit de interviewleidraad niet gesteld. Dit incident benadrukte het belang van een rustige en veilige setting. In de vervolginterviews werd hier explicieter naar gevraagd.

Vergelijking pleegzorg en residentiële voorziening – 9/05/2025

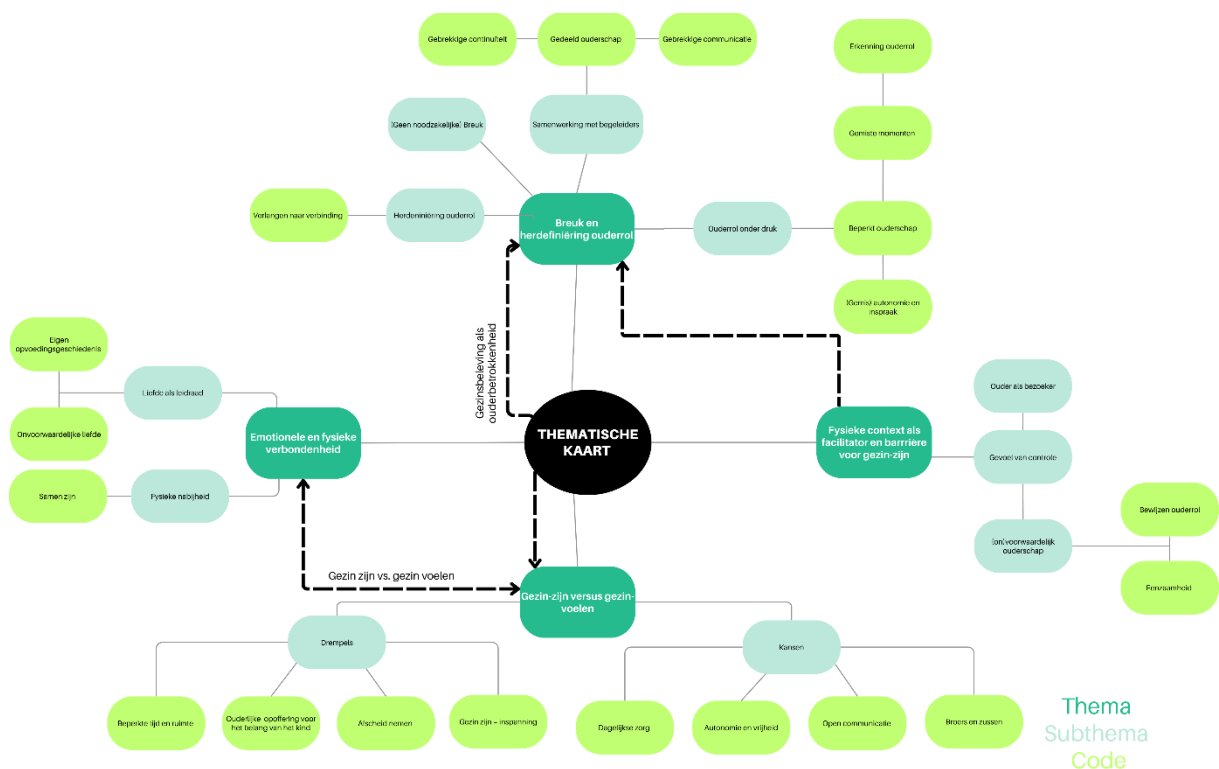
Bij het analyseren van de interviews viel op dat sommige ouders spontaan vergelijkingen maakten tussen pleegzorg en residentiële voorzieningen, vooral in termen van ouderbetrokkenheid. Eén ouder voelde zich meer betrokken in het pleeggezin, terwijl een andere juist de structuur van de voorziening als steunend ervoer. In samenspraak met mijn promotor werd besloten dit thema niet verder uit te diepen, gezien mijn onderzoek zich niet richt op een vergelijkende analyse. Dit werd meegenomen als interessante aanknopingspunt voor toekomstig onderzoek.

7.7 THEMATISCHE ANALYSE

Thema
Subthema
Code

Figuur 1: Thematische kaart 1

Thema
Subthema
Code

Figuur 2: Definitieve thematische kaart

En soms ook een beetje voor mezelf, dat ik mezelf soms stoerder
 voordoet dan ik ben, om soms misschien bepaalde stukken voor
 mezelf beter te maken. Om mezelf wijs te maken dat het beter
 gaat met mij dan dat het eigenlijk effectief is. En dat heel even te
 vergeten. En gewoon eigenlijk te kunnen meegenieten van alles
 wat mijn gezin doet. Ja, samen met de kinderen. Daarbij te
 kunnen zijn, gewoon aanwezig te zijn. En ik denk dat ik misschien
 onbewust of misschien zelfs bewust herinneringen wil maken die
 dat blijvend zijn. En niet werken naar het feit van mijn lichaam
 geeft op. Dan geeft alles op. En ik ben geen opgever. Ik ben een
 gewoon aanwezig
 zijn

1.	Gezin als opoffering
2.	Liefde
3.	<u>Samen zijn</u>
4.	Strategie ouder

Figuur 3: Voorbeeld van initiële codering op een datasegment